

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 8

Ο Σ Τ Α Υ Ρ Ο Σ

1. «Φοβερὸν καὶ παράδοξον μυστήριον σήμερον ἐνεργούμενον καθορᾶται», ψάλλει ὁ Ὑμνωδός! Καὶ ὡς λέγει καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν σταυρῷ καὶ ἡμεῖς ἑορτὴν ἄγομεν, ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ σταυρὸς ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πνευματικὴ. Πρότερον γὰρ ὁ σταυρὸς ὄνομα καταδίκης ἦν, νυνὶ δὲ πρᾶγμα τιμῆς γέγονε· πρότερον σύμβολον κατακρίσεως, νυνὶ δὲ ὑπόθεσις σωτηρίας!» (Μ. 49, 399α). Καὶ πράγματι! Εἴκοσιν αἰῶνων ἐκπλήρωσις, ἦλθε νὰ δικαιώσῃ τὸ φοβερὸν καὶ παράδοξον τοῦ Σταυροῦ! Αὐτό, τὸ ὁποῖον παρὰ μὲν τῶν Ἰουδαίων «σκάνδαλον» ἐνομιζέτο, παρὰ τῶν Ἑλλήνων δὲ «μωρία», κατέστη τὸ σταθερὸν καὶ ἀκτινοβόλον σημεῖον ἢ σύμβολον, ὅσον φοβερὸν καὶ παράδοξον καὶ ἂν φαίνεται, περὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσαν περιστρεφόμεναι αἱ τύχαι τῆς ἀνθρωπότητος.

2. Διατί δὲ καὶ πῶς; Τὴν ἀπάντησιν δίδει καὶ πάλιν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Οὗτος γὰρ, ὁ σταυρὸς, μυρίων ἡμῖν ἀγαθῶν αἴτιος γέγονεν, οὗτος ἡμᾶς τῆς πλάνης ἀπήλλαξεν, οὗτος ἐν σκότει καθημένους ἐφώτισεν· οὗτος ἐκπεπολεωμένους ἡμᾶς τῷ Θεῷ κατήλλαξεν, ἀπηλλοτριωμένους ἠκείωσε, μακρὰν ὄντας ἐγγύς εἶναι ἐποίησεν· οὗτος ἐχθρας ἀναίρεσις, οὗτος εἰρήνης ἀσφάλεια, μυρίων ἡμῖν ἀγαθῶν θησαυρὸς γέγονε. Διὰ τοῦτον οὐκέτι πλανώμεθα ἐν ἐρημίαις· τὴν γὰρ ἀληθινὴν ὁδὸν ἐπέγνωμεν!» (ἐνθ' ἂν.). Ἀσφαλῶς ὁ λόγος περὶ τοῦ σταυροῦ θὰ ἐμφανίζεται πάντοτε εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀπί-

στων καὶ δοκησισόφων «μωρία», ἀλλὰ «μωρία» καταβαρύνουσα αὐτοὺς μὲ ὄλον τὸ βάρος τῆς «σοφίας» καὶ τοῦ «πολιτισμοῦ», τὰ ὁποῖα παρήγαγε καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ὑπερηφανεύεται!

3. Διότι πάντα τὰ ἔργα τοῦ «πολιτισμοῦ», ἅτινα ἢ ἐναβρυνομένη διὰ τὰ σοφὰ τῆς ἐπιτεύγματα ἀνθρωπότης παρήγαγεν, εἶναι ἐπιτεύγματα τὰ ὁποῖα ἔμπνευσιν καὶ πηγὴν ἔχουν τὴν θεῖαν πνοὴν καὶ τὰ ὑψηλὰ ιδεώδη ποῦ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ Ἐσταυρωμένος, ἔστω καὶ ἂν δὲν θέλῃ ἢ ἀποφεύγῃ νὰ ὁμολογήσῃ τοῦτο ὁ ἐσκοτισμένος ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας δῆθεν «σοφός» κατὰ κόσμον, πράγματι δὲ «μωρός» κατὰ Θεὸν πολὺπλαγκτος ἄνθρωπος. Ἡ ὑπέροχος τοῦ Ἐσταυρωμένου ἠθικὴ ἢ ἀποκάλυψις τῶν περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου μυστικῶν ἀρχῶν ἢ ἀθανασία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὑπαρξίς μελλούσης ζωῆς· αἱ ὑψηλαὶ καὶ γόνιμοι ιδέαι περὶ ἰσότητος, ἀδελφότητος, ἀγάπης, ἐλευθερίας, διὰ τὰς ὁποίας ἢ πεπολιτισμένην ἑαυτὴν θεωροῦσα σήμερον ἀνθρωπότης τοσοῦτον σεμνύνεται· πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ἀρχεται ἀκριβῶς ἀφ' ἧς τὸ φοβερὸν, ὅσον καὶ παράδοξον τοῦτο μυστήριον καὶ δόγμα τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν κόσμον ἐφανερώθη καὶ ἀπεκαλύφθη!

4. Ὁ αὐτουργὸς λοιπὸν τῆς ἠθικῆς, τῆς νέας ταύτης ἀποκαλυφθείσης διὰ τὸν ἄνθρωπον ζωῆς εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οὗτος Ἐσταυρωμένος!

Διὰ τῆς εἰς Αὐτόν Πίστεως διεχύθη καὶ διεδόθη ἡ Εὐαγγελικὴ Ἡθικὴ! Μὲ τὸν Σταυρὸν ἀνά χεῖρας ἐκηρύχθη καὶ διὰ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Σταυροῦ ἠδρεώθη! Ὅπουδῆποτε γῆς ἐνεπάγη ὁ Σταυρός, ἐβλάστησαν αἱ ἀρεταὶ καὶ ἤνθησεν ὁ πολιτισμός, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βάθη τῶν ἐρήμων. Ὅποθενδῆποτε δὲ ἐπεχειρήθη ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ζωηφόρου σημείου, ἀνεφάνη πάραυτα ἡ βαρβαρότης, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ θηριωδία καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς κόλπους τῶν πόλεων!

5. Καὶ δυστυχῶς τὸ ἐγγεῖρημα τοῦτο ἐπεχειρήθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Τὰ τῆς ἀπιστίας κηρύγματα παντοιοτρόπως διαδίδονται πρὸς διαστροφὴν τῶν ἀδαῶν, τῶν ἀμαθῶν καὶ μάλιστα τῶν νέων! Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι γνωστά. Μισανθρωπία, μισαλλοδοξία, ἀκρατος ἡδονισμός, ἀδικίαι καὶ πλεονεξίαι, ἐπιβουλαὶ λαῶν καὶ ἔθνῶν κατ' ἀλλήλων, ἀσταμάτητοι ἐξοπλισμοὶ μὲ ὅπλα ἀσυλλήπτου καταστροφικῆς δυνάμεως, πάντα ταῦτα καὶ ἀναρίθμητα ἄλλα κακά, τῆς σατανικῆς ἐφευρετικότητος τοῦ ἀπολέσαντος τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καὶ σημασίας ἀνθρώπου, τοῦ μετὰ θρασύτητος κηρύττοντος τὴν ἀφοβίαν καὶ ἀπιστίαν τοῦ εἰς τὸν Θεόν, εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς περιφρονήσεως τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον καθηγίασε μὲ τὸ αἷμά Του ὁ Ἐσ τ α υ ρ ω μ έ ν ο ς Ἰ η σ ο ὕ ς, τὸν Ὅποῖον καὶ «ξανασταυρώνει» μὲ τὰς πράξεις του καὶ τὰ κηρύγματά του ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος!

6. Τοιουτοτρόπως διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἀποδεικνύεται ἡ Ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελικοῦ ρητοῦ, ὅτι «ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ ὁ κόσμος ἐμωράνηθη»! Τὸν πτοεῖ πολλάκις, ὡς ἰσχυρίζεται, τὸ παράδοξον τοῦ μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ, διότι δὲν ζητεῖ τὴν λύσιν καὶ ἐρμηνείαν τοῦ «μυστηρίου» διὰ τοῦ Ἐσ τ α υ ρ ω μ έ ν ο υ! Καὶ ἀπαρνεῖται τοιουτοτρόπως τὴν εἰς τὸ σωτηριῶδες Σύμβολον τοῦ Σταυροῦ ἐμπιστοσύνην του καὶ τὴν εἰς τὸν ἀγιάσαντα τὸν Σταυρὸν Ἐσ τ α υ ρ ω μ έ ν ο ν Πίστιν του, ἀν καὶ τὰς ἐξ Αὐτοῦ ἀπορρεούσας Ἀρχὰς ἀπροθύμως ἀναγνώριζει καὶ παραδέχεται! Διὰ τὸν ἄσοφον κατὰ Θεόν, ἀλλὰ

«σοφόν» κατὰ κόσμον, τὸν κατὰ Θεὸν «μωρόν», μέγα «σκάνδαλον» ἐμφανίζεται τὸ τοῦ Σταυροῦ μυστήριον. «Σκάνδαλον» εἶναι δι' αὐτὸν ὅτι κρατεῖται, δεσμεύεται καὶ σταυροῦται ὁ ἀναφῆς Θεός! Καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ «μυστηρίου», ἀπορρίπτει ἀσυζητητὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ. Δὲν τὸ πιστεύει, διότι δὲν τὸ ἐννοεῖ· καὶ δὲν τὸ ἐννοεῖ, διότι ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ τὸ ἔξω — καὶ ὑπὲρ-λογικὸν τῆς θείας βουλῆς, ἐξ οὗ καὶ ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ του, ὡς στερούμενος φρονήματος ταπεινοῦ, ἀφοῦ κατὰ τὴν Γραφήν «ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν» (Ἰακ. 4,6), δὲν δύναται καὶ νὰ φωτισθῇ Ἄνωθεν, ὥστε νὰ συλλάβῃ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν σκοπιμότητα τοῦ «κεκρυμμένου μυστηρίου». Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὄντως φοβερόν καὶ παράδοξον εἶναι τὸ ἐνεργούμενον «μυστήριον» τοῦ Σταυροῦ, ἵνα οὕτω διὰ τῆς ταπεινώσεώς του ἀναχθῇ εἰς τὴν Ἀλήθειαν, νοησιαρχικῶς καὶ μόνον ὀδηγούμενος ἀρνεῖται τὴν Ἀλήθειαν καὶ οὕτως ὁ κατὰ κόσμον «σοφός», «μωρός» καὶ ἀνόητος κατὰ Θεὸν γίνεται!

7. Εἶναι ὄντως μέγα καὶ φοβερόν καὶ παράδοξον τὸ ἐνεργούμενον σήμερον «μυστήριον τοῦ Σταυροῦ»! Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη θαυμαστότερον! Οἱ ἀληθεῖς τοῦ Ἐσταυρωμένου μαθηταὶ δὲν ἐπιζητοῦσι τὴν λογικὴν τοῦ μυστηρίου διασάφησιν, ἀλλὰ πιστεύουσιν εἰς αὐτό. Πιστεύουσιν ὅτι εἶναι «τὸ τῆς κατὰ τοῦ θανάτου νίκης τρόπαιον», κατὰ τὸν Κύριλλον Ἱεροσολύμων (Μ. 33, 1169Α). Ἡ δὲ πίστις των πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐσταυρωμένου «...τοῦ πατήσαντος μὲν ἐνταῦθα τὸν θάνατον, οἰκείοις δὲ τιμίοις αἵμασι τὰς ἀνθρώπων ἀμαρτίας ἐξαλείψαντος· ζῶν τε καὶ ἀφθαρσίαν καὶ πνευματικὴν ἐπουράνιον χάριν τοῖς πιστεύουσιν ἅπασιν παρασχόντος» (Μ. 33, 1173). Πιστεύοντες δὲ διορῶσι καὶ διαισθάνονται τὴν ἀλήθειαν τοῦ «μυστηρίου». Ἡ ἀγιότης, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγάπη, ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, πᾶσαι συλλήβδην αἱ ἀρεταὶ ἐκ τοῦ Σταυροῦ ἐκχυνόμεναι εἰς ὑπερτέλειον βαθμὸν, μάλιστα χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν πιστῶν χριστιανῶν, ὁμολογοῦνται καὶ γίνονται τόσον ἐμφανεῖς καὶ

Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΛΙΣΤΙΝΗΣ Κ. ΔΙΟΔΩΡΟΥ Α'*

Ὁ Μακ. Πατριάρχης, μετὰ τὰς προσφωνήσεις τῶν διαφόρων ἐκπροσώπων, συγκεκρινημένος, ἐξεφώνησε τὸν ἐνθροιστήριον λόγον του, ὅστις ἀνεγνώσθη καὶ εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, ἔχοντα ὡς ἑξῆς:

«*Ἀνασιὰς πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος*»
(Πράξ. 10, 20)

Ὅτιως ἐτολήσαμεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φωνήν, ὡς ἐλαλήθη ἡμῖν, διὰ τῶν τιμῶν ψήφων τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Καὶ θαρροῦντες, θέτομεν χεῖρας ἰεροσύνας ἐπὶ τοὺς οἴκους αὐτῆς, ἵνα κρατήσωμεν ἀλώβητον καὶ ἀσινῆ τὴν Ἐκκλησίαν Σιδὼν τῆς Ἁγίας καὶ ὀδηγήσωμεν αὐτὴν εἰς σωτηρίους λιμένας.

Ἄλλ' ἄνθρωπος ἀσθενῆς εἰμι ἐγὼ καὶ ἀνερχόμενος τὰς βαθυΐδας τοῦ θρόνου τῆς Μητροῦ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἰσθάνομαι ἐνιονώτερον τὰς ἀσθενείας μου, συναισθανόμενος ἅμα τὴν ἰερότητα, τὴν εὐθύνην καὶ τὸ ὄψος τοῦ θρόνου τούτου, εὐρισκομένου μετὰ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ καὶ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου.

Ἄλλ' ἀπεδεξάμην τὴν τοῦ Κυρίου πρόσκλησιν, δι' ὑμῶν, ἐπὶ τὴν διακονίαν ταύτην. Καὶ νῦν, εὐρι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 136 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

ἐντυπωσιακαί, ὥστε οἶονεὶ ψηλαφοῦνται ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἀνατυπούμεναι ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ προβαλλόμεναι διὰ τοῦ Ἐσταυρωμένου μὲ τὰς ζωηφόρους καὶ ἀειλαμπεῖς ἀκτῖνας τοῦ Φωτὸς τῆς θείας Μορφῆς Του!

8. Ἡ σήμερον παραπαίουσα ἀνθρωπότης τότε καὶ μόνον θὰ εὕρῃ τὴν ὡς ἐν νυκτὶ ἀναζητουμένην Ἀλήθειαν τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ὀρθοῦ, ὅταν θελήσῃ νὰ προσίδῃ μὲ μεγαλειτέραν Πίστιν πρὸς τὸ μέγα καὶ φοβερὸν «μυστήριον τοῦ Σταυροῦ» καὶ ἐγκολπωθῆ τὰς ἐξ αὐτοῦ ἀπορρεούσας Ἀρχάς! Ὅσοι πιστοί, ὁμολογήσωμεν τὴν ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ἐγκρυπτομένην Ἀλήθειαν τοῦ

σκόμμενος ἐν μέσῳ ὑμῶν ἐν κατανύξει λέγω: Ἰδοὺ, Κύριε, ἀνέστην καὶ πορεύομαι σὺν τοῖς ἀδελφοῖς μου, μηδὲν διακρινόμενος αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐντολήν Σου, ἵνα συμπορευθῶ μετὰ πάντων ὑμῶν ἀνεξαιρέτως, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί μου ἡγαπημένοι.

Ἐν συγκινήσει βαθυτάτῃ καὶ εὐχαριστίᾳ πολλῇ, δοξάζω τὸ ὑπερόμνητον ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅτι, τῇ ἀνεξιχνίαστῳ Αὐτοῦ Βουλῇ, ἐπέβλεψεν ἰλέω ὄμματι, ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν ἡμῶν καὶ ἀνήγαγεν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Πατριαρχικὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων.

Εὐχαριστίας ἀπὸ καρδίας ἀπευθύνομεν πρὸς πάντας ἡμᾶς ἀδελφοί, τοὺς συγκροτοῦντας τὴν σεβασμίαν χορείαν τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ πανσέπιου καὶ Ἀποστολικοῦ τοῦτου Θρόνου, πρὸς σύμπασαν τὴν γερσῶν Ἀγιοταριτικὴν ἡμῶν Ἀδελφότητα, τὸν Ἱερόν Κλήρον καὶ λαὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας.

Ἐν βαθυτάτῳ σεβασμῷ ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἀδελφὰς Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς παρισταμένους διακεκριμένους ἀντιπροσώπους τοῦ σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας, Ρωσίας καὶ Ρουμανίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καὶ Ἑλλάδος.

μυστηρίου τοῦ σταυρωθέντος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀξιωθῶμεν ἐν πίστει νὰ συμπάλωμεν μετὰ τοῦ ὕμνωδοῦ τὸ τροπάριον:

«Σταυρός, ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης· Σταυρός, ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας· Σταυρός, βασιλέων τὸ κραταίωμα. Σταυρός, πιστῶν τὸ στήριγμα· Σταυρός, ἀγγέλων ἡ δόξα καὶ τῶν δαιμόνων τὸ τραῦμα!» (Ἐξαποστειλᾶριον τῆς Ἀνυψώσεως τοῦ Σταυροῦ).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκὸς

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Εὐχαριστοῦμεν ὡσαύτως θεομῶς τοὺς εἰδικούς Ἀντιπροσώπους τοῦ Ἀγιοτάτου Πάπα Ρώμης, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντέρμπουργκ καὶ τῆς Παγκοσμίου Δουθησανικῆς Ὄμοσπονδίας, ὡς καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἐνταῦθα Χριστιανικῶν Κοινοτήτων.

Ἐκφράζομεν ὡσαύτως τὰς βαθυτάτας Ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους διὰ τὴν, ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, συμπαράστασιν αὐτῶν πρὸς τὸ ἡμέτερον Πατριαρχεῖον.

Γόνυ κλίνομεν εὐλαβῶς, ψυχῆς τε καὶ σώματος, πρὸ τῶν ἀοιδίμων Προκατόχων μου Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων Ἀγιοταφιῶν Πατέρων καὶ Ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἀντιζῶντες δὲ τὸ μέλλον, ἀναλογιζόμεθα μετὰ δέους τὰς ἐφ' ἡμᾶς σιτηζόμενας προσδοκίας τῆς τε γεραρᾶς Ἀγιοταφικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος, τοῦ Ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου τοῦ Θεόπου. Ἀλλὰ θαρροῦντες «ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι ἡμᾶς Χριστῷ» καὶ «ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος Αὐτοῦ», ἀναλαμβάνομεν τὸ βαρὺ τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν ἔργον, κλίνοντες εὐλαβῶς τὸν ἀγκύρα εἰς τὰ κελεύματα τοῦ Κυρίου, ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν ἀδυναμιῶν ἡμῶν καὶ ἐν συναισθήσει, ὅτι ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχικὸς Θεόπος οὐχὶ μεγαλείου καὶ δόξης κατέδρα ἐστὶ, ἀλλὰ μαρτυρίου καὶ Γολγοθᾶ. Ἰστιάμενοι οὖν ἐπὶ τοιοῦτον Θεόν, ὁρῶμεν παρελάνουσαν, κεκοιμημένην διὰ τοῦ φωτιστεφάνου τοῦ μαρτυρίου, τὴν μακρὰν ἐκείνην σειράν τῶν ἁγίων προκατόχων Ἡμῶν, οἵτινες ἐν πόνοις καὶ θλίψεσι καὶ θυσίαις καθήγισαν ἑαυτοὺς. Πρὸ δὲ τοῦ ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ Στανρωθέντος Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ, κλίνοντες τὰ γόνατα τῆς ψυχῆς καὶ πεποιθότες εἰς τὴν θεῖαν ἐπίσχεσιν προσφέρομεν ἑαυτὸν θυσίαν ζῶσαν, τῷ Ἁγίῳ Αὐτοῦ θυσιαστηρίῳ ὑπὲρ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας.

Ὁμολογοῦντες τὸ ὑπερφύεθρον τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, βλέπομεν τὸ ἐν Βηθλεὲμ Σπήλαιον νὰ μαρτυρῇ, σιεντορία τῇ φωνῇ, ὅτι ἡ σοφία τῶν σοφῶν ἀπολέσθη, τῆς Σοφίας ἐπὶ γῆς κατελθούσης, καὶ ἡ σύνεσις τῶν συνειτῶν ἠθετήθη, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λαλοῦντος.

Βλέπομεν τὸν Φρικτὸν Γολγοθᾶν νὰ ἴσταιται μάστιγος ἀρευδῆς τῆς στανρωθείσης δι' ἡμᾶς Ἀγάπης καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκ τῆς δουλείας, τῆς ἁμαρτίας.

Βλέπομεν τὸν Πανάγιον καὶ Ζωοδόχον Τάφον νὰ ψάλλῃ τὸ μέγα γεγονός τῆς Ἀναστάσεως («Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μῆμασι ζῶνι χαρισάμενος»).

Βλέπομεν Σιών τὴν ἁγίαν, τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κἀπόδοθον θεβαιούσαν καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βαπτί-

ζουσαν καὶ ἀναβαπτίζουσαν τοὺς πιστοὺς τοῖς ὕδασι καὶ τῇ φλογὶ Αὐτῆς.

Ἐπικαλούμενοι δὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμοιοῖα ὁμολογήσωμεν τὸν Τριαδικὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐν ἀγάπῃ, ἐν λήθῃ τοῦ παρελθόντος καὶ ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν ἐλευθερίᾳ ἐργασθῶμεν διὰ τὸ ἱερόν ἡμῶν Ὄσπίτιον, διὰ τὴν περικορύφωσιν τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν δικαίων καὶ προνομίων ἡμῶν ἐπ' αὐτοῖς καὶ διὰ τὸ χριστιεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἰδοὺ καλοῦμεν ἅπαντας καὶ πρῶτον Ἡμᾶς αὐτὸν, ὅπως ἠνωμένοι συμπορευθῶμεν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀγιοταφικοῦ καθήκοντος, ἐν θεβαιότητι τῆς νίκης τῆς νικησάσης τὸν κόσμον, τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἡμῶν.

Κατὰ τὴν ἱεράν δὲ ταύτην σιγμὴν, ὁμολογοῦμεν ἐνώπιον πάντων τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς ἁγιοτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, κατακοινοῦντες τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει, τοῖς δόγμασι καὶ ταῖς ἀποφάσεσι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ προσβεύοντες ὅσα οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐθέσπισαν, θὰ ἐκδασπανηθῶμεν εἰς διαφύλαξιν τῆς ἀμωμήτου ταύτης πίστεως καὶ εἰς προσφορὰν μαρτυρίας ὑπὲρ αὐτῆς τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ.

Ὡσαύτως πάση δυνάμει θὰ περιφρονηθῶμεν τὰ προαιώνια καὶ ἀπαράγραπτα δίκαια τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐν τοῖς Παναγίοις Προσκυνήμασι, ἵνα παραδῶμεν ταῦτα ἀκέραια τοῖς ἐπιγιννομένοις, ἐν δὲ τῇ ἐνασκήσει τῶν ποιμαντορικῶν Ἡμῶν καθηκόντων ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς ποιμνίου Ἡμῶν θὰ προνοήσωμεν καὶ διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἱερῶν Ναῶν, Σχολείων καὶ κοινοφελῶν καθιδρυμάτων πρὸς εὐχεροστέραν ἐπιτέλεσιν τοῦ σωτηριώδους ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον, Ἀδελφοί, «ἐγὼ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδασπανηθῆσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν (Β' Κορ. 12, 15) καὶ ποιήσωμεν πάντα «ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς», ἐργαζόμενοι καὶ συνεργαζόμενοι μετ' ἀγάπης καὶ ζήλου, δι' ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς, διὰ συγχωρήσεως καὶ συμβουλῆς, δι' αὐστηρότητος καὶ ἐπιεικειᾶς, ἵνα μὴ φρυῶσιν ἐν μέσῳ ἡμῶν «ἔρις, ζήλος, θυμὸς, ἐριθείαι, καταλαλιαί, ψυθιρισμός, φουσίσεις καὶ ἀκαταστασία» (Β' Κορ. 12, 20).

Πατὴρ ἡμῶν καὶ Πατριάρχης κατασταθεῖς, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, φροντίσομεν διὰ τὴν πρόδοθον καὶ προκοπὴν τῆς γεραρᾶς Ἀγιοταφικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος. Οὐδὲ προσωποληπτήσομεν, ἀποβλέποντες εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου, οὐδὲ διάκριον ποιήσομεν κακὴν, συμπεριφερόμενοι ἐν ἀγάπῃ καὶ πραότητι, γινόμενοι

ὑμῖν πατήρ και ἀδελφός και φίλος και προσιάτης και κηδεμών, διώκοντες δικαιοσύνην και ταύτην ἀπονέμοντες.

Τὴν μεγάλην, τιμαλφῆ, θεοσκευετικήν και ἐθνικήν ἡμῶν κληρονομίαν κρατήσομεν, οὐχὶ ὡς ἄφωνα μεγαλοπρεπή μνημεῖα παρελθούσης δόξης ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γῆ, ἀλλ' ὡς μεγαλοφρονοιάτους μάρτυρας τῆς ζωτικότητος τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Γένους ἡμῶν.

Ἰδού, αἵτια εἰσιν αἱ διαθέσεις τοῦ Πατριάρχου ἡμῶν, και ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς, οὐ καθ' ὑπερβολὴν λόγου ἢ σοφίας, ὡς μηδὲν ἔχοντες και' ἀνθρώπων γὰ καυχηθῶμεν, ἀλλ' ὡς δοῦλος γὰρὼ Χριστοῦ και υἱοκτόμος μωσθηαίων Θεοῦ, ἐμπιστευόμενος ὑμᾶς ἀπολύτως και ὑμᾶς πάντοτε ἔχοντες ἀδελφούς και φίλους και συνεργάτας ἐν τῷ ἀμπελῶνι Κυρίου.

Πρὸς τοὺς Ἀγιοτάτους δὲ Ὁρθοδόξους Πατριάρχας, Ἀρχιεπισκόπους και Μητροπολίτας ἀπευθύνομεν, κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην σιγμήν, τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν μετ' ἐλλαθείας θαυμάτης, ἀλλὰ και διαθεβαιώσεως, δι' ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτῶν προσπαθείᾳ πρὸς στήριξιν και περιφρουρήσιν και ἀΐξη-

σιν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ συναγωνίζωμαι πάντοτε ταπεινὸς συνέκδημος και συνεργάτης αὐτῶν.

Ἀπευθύνομεν ὡσαύτως θεομὸν μήνυμα ἀγάπης πρὸς τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας και Ὁμολογίας ὡς και ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν ἀγάπης πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς και πιστοὺς τῶν ἄλλων θεοσκευεμάτων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

Ἑμεῖς δὲ, σεβασμία τῶν Ἀρχιερέων ὁμήγουρις, τῶν Ἀγιοταριτῶν χορεία, εὐλαθεῖς λειτουργοὶ τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου και ἐλλογημένε λαὸ τοῦ Θεοῦ, ὑψώσατε χεῖρας ἱκετίδας πρὸς τὸν οὐράνιον τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορα και δεηθῆτε ὑπὲρ εὐδοώσεως τῆς ἱερωτάτης και ὑψηλῆς Ἡμῶν ἀποστολῆς και ὑπὲρ ἐκχύσεως ἐφ' Ἡμᾶς πλοσσίας τῆς χάριτος τοῦ Παγαγίου Πνεύματος, ἵνα σιερεοῖ τὴν καρδίαν Ἡμῶν, φωτίξῃ τὴν διάνοιαν, κρατύνη τὰς χεῖρας και ὀδηγῇ τοὺς πόδας ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῆς ἀνασθεῖσης Ἡμῖν μεγάλης ἀποστολῆς και ἀναδείξῃ Ἡμᾶς δόκιμον οἰκοσιρόφον τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας.

Σὺ δὲ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐιάζων καρδίας και σκέψεις και νεφρούς, και καταστήσους με λειτουργὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Σου, ἐπίδε ἐπὶ

Ὁ Μακ. Πατριάρχης μεταβαίνει εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως διὰ τὴν ἐνθρόνισιν, πλαισιούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

τὴν ἐμὴν ταπεινώσιν καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῇ μεγάλῃ, καὶ κατὰπεμρον ἐπ' ἐμὲ τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἵνα τὰς ἀσθενείας μου θεραπεύσῃ καὶ τὰς ἐλλείψεις μου ἀναπληρώσῃ, καὶ καπεύθυνον τὰ διαβήματά μου εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ σοὶ εὐάρεστον, ὥστε μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς μετὰ παρηγορίας καὶ ἀκατακρίτως τολμᾶν επικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, κηρύττειν τὸν λόγον τῆς Σῆς ἀληθείας, διακονεῖν τῇ Ἁγίᾳ σου Ἐκκλησίᾳ, ποιμαίνειν καὶ ἀγιάζειν τὸν λαόν σου, καὶ ἀξίως τῆς κλήσεως πολιτευσάμενος, δέξομαι διὰ τῶν Σῶν παραχαράτων χειρῶν τὸν τῆς ἀδελφείας στέφανον, οὗ ἡγάπησα τὴν δόξαν σου. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν διανομήν τοῦ ἀντιδώρου ὁ Μακ. Πατριάρχης ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια ἀπάντων τῶν παρευρισκομένων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνθρονίσεως παρέστησαν ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐκτὸς τοῦ Ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Δημ. Βουδούρη, ὁ Ἐξοχώτατος πρέσβης κ. Ἡλίας Ἀντωνόπουλος, Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ὁ κ. Β. Πατσιάκης, ὑποδιευθυντὴς τῆς ἰδίας Διευθύνσεως καὶ ὁ κ. Ἀθ. Βαλασιδῆς, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἱερουσαλῆμ. Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἰσραὴλ παρέστησαν: ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γιγκάλ Γιαντί, οἱ Γενικοὶ Γραμματεῖς τῶν Ὑπουργείων Δικαιοσύνης, Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων, ὁ Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς, Σύμβουλοι τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ Νομάρχης καὶ ὁ Δήμαρχος τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων κ. Gedalia Schreiber, καὶ ὁ Δ/ντὴς τοῦ Τμήματος Χριστιανικῶν Ὑποθέσεων κ. Daniel Rossing. Ἐκ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ξένων δογμάτων παρέστησαν: Ὁ Πατριάρχης τῶν Λατίνων ἐν Ἱεροσολύμοις κ. Jacob Beltriti. Ὁ Ἐπίσκοπος Σαχὲ Ἀτζαμίαν, ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων ἐν Ἱεροσολύμοις, ὁ Ἀποστολικὸς Ντελεγκάτος ἐν Ἱερουσαλῆμ κ. William Carew, ὁ Αἰθίοψ Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Ἱερουσαλῆμ Abuna Matthias ὁ Κόπτης Ἀρχιεπίσκοπος ἐν Ἱερουσαλῆμ Anba Basilio, ὁ Ἀγγλικανὸς Ἐπίσκοπος ἐν Ἱερουσαλῆμ κ. Χαντάντ, ὁ π. Πέτρος Duprey, ὑπογραμματεὺς τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς ἐνότιος τῶν Χριστιανῶν τοῦ Βατικανοῦ καὶ ὁ Λουθηρανὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Oslo κ. Ἀνδρέας, ὅστις ἐξέπροσώπευσεν τὴν Παγκόσμιον Λουθηρανικὴν Ὁμοσπονδίαν. Ἐκ τῶν ἐντοπίων Ὁρθόδοξων ἀρχῶν ὡσαύτως παρευρέθησαν: Οἱ τέσσαρες Ὁρθόδοξοι Δήμαρχοι Ραμάλας κ. Καρὶμ Χάλαφ, Βηθλεὲμ κ. Ἡλίας Φρέντζ, Μπετσαχούρ κ. Ἄτρας καὶ Μπετζάλας κ. Ἄρατζ, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁρθόδοξου Συλλόγου Ἱερουσαλῆμ κ. Δαυὶδ Σινιόρας, Διευθυνταὶ διαφόρων Ὁρθόδοξων Συλλόγων ἀνά τὴν Ἁγίαν Γῆν, ἀντιπρόσωποι ἐξ ὄλων τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν Ἰορδανίᾳ καὶ Ἰσραὴλ, Πρόεδροι κοινοτήτων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Τὴν μεσημβρινὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Notre Dame παρετέθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου

γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦ ἀντηλλάγησαν προτάσεις ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος ἐκ μέρους ὄλων τῶν ἀντιπροσωπειῶν. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, ἀνεφέρθη εἰς τὴν μακρᾶίωνα ὑψηλὴν πνευματικὴν παράδοσιν καὶ ἀποστολὴν τοῦ παλαιφάτου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὡς κυρίου θεματοφύλακος τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων τῶν Ἁγίων Τόπων, καθὼς καὶ ὡς κυρίου ρυθμιστικοῦ παράγοντος ἀπὸ χριστιανικῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης ἀπόψεως, τοῦ καθεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ἱερῶν αὐτῶν προσκυνημάτων.

Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησε διὰ τῶν ἐξῆς:

Ἀγαπητοὶ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, προεξαοχούσης τῆς Ἱερᾶς Αὐτῆς Συνόδου καὶ τῆς γεραῶς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, χαίρει καὶ ἀγάλλεται σήμερον, οὐ μόνον διὰ τὴν Ἐνθρόνισιν τῆς Ἡμῶν Μεισιότητος ὡς Πατρός καὶ Πατριάρχου Αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν, ἐπὶ τῇ εὐσήμερῳ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, λαμποράν, ἐν τῷ μέσῳ Αὐτῆς, παρουσίᾳ Ὑμῶν, τῶν διακεκομμένων Ἀντιπροσώπων τῶν ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ρωσσίας, Ρουμανίας, Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν τιμημένων Ἐκπροσώπων τῆς φιλιότητος ἡμῶν Πατριδοῦ.

Ἡ ἀγάπη τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Σιωνίτιδα Μητέρα Αὐτῶν, πηγάζουσα ἐκ τῆς ἐνότιος τῆς πίστεως καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, πλημμυρίζει ἀμοιβαίως τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ ἐκχύνεται εἰς ποιητικὰς οιογραφικὰς ἐκδηλώσεις, ὡς ἡ περιπόθητος παρουσία Ὑμῶν ἐπισηθῶν, ἡμῖς ἐχαρίσατο ἡμῖν τὴν ἡδίστην εὐκαιρίαν, νὰ θιώσωμεν ἐκ τοῦ σὺνεγγυς τὴν ἐνότιαν τῆς πίστεως καὶ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης ἡμῶν, πρωτίστως καὶ κυρίως, ἐν τῇ προὐλίγον συνειροουργίᾳ τῆς θείας Δειουργίας ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐξ ἐκεῖνης οὖν τῆς μουσικῆς καὶ ἀθανάτου Τραπέζης, προελθόντες εἰς ταύτην τὴν ἀδελφικὴν καὶ εὐφρόδονον τράπεζαν, αἰσθανόμεθα ἀμείωτον τὴν ἔντασιν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότιος ἡμῶν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐνταῦθα διακονοῦντες αἰσθανόμεθα ἐπὶ πλέον, μεγάλην ἐνίσχυσιν εἰς τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα τοῦ Ἀγιοταφικοῦ καθήκοντος, καθ' ὅτι οὐκ ἐσμεν μόνοι.

Γνωρίζοντες δὲ πάντα τὰ σωτήρια ταῦτα καὶ πιστεύοντες εἰς τὸ ἀπειρον ἔλεος τοῦ Κυρίου, ἐδέχθημεν, ἵνα ἀνέλθωμεν σήμερον εἰς τὸν μαρτυρικὸν Θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ βεβαίᾳ ἐλπίδι τῆς εὐσταθείας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν προόδου αὐτοῦ.

Εὐχαριστίας, ὄθεν, καὶ δοξολογίαν ἐκφράζομεν ἐκ θαθέων πρὸς τὸν Κύριον διὰ τὰς μεγάλας Αὐτοῦ

Ο ΕΥΒΟΕΥΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

(1835 - 1910)*

9. Ἱστορία Ἐκκλησιαστικῆ ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ Προϊσταμένου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Τόμος Πρῶτος, Ἐν Μασσαλίᾳ 1894³⁹.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 140 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

39) Σημειώτεον ὅτι εἰς τὸν «Ἐξηγητὴν τῶν Ἁγίων Γραφῶν» (ἔτος Ε', ἀριθ. φύλλου 10, τῆς 30 Μαΐου 1894, σελ. 160) ὁ Γρηγόριος δημοσιεύει «Ἀγγελίαν» ἐκδόσεως μεταφράσεως αὐτοῦ «ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς διάλεκτον τοῦ σπουδαίου συγγράμματος τοῦ φιλοπονηθέντος ὑπὸ τοῦ δαι-

μονίου Πατριάρχης μετ' ἀρχιερέων τῆς Ἁγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος, καὶ οἱ ἐκπροσωποῦντες τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὰς Ἑλληνικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὅποιον ἀντηλλάγησαν ἐγκάρδιαι προσφωνήσεις.

δωρεὰς καὶ τὴν ἀδιάλειπτον θεϊαν πρόνοιαν καὶ οἰκονομίαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Ἐκφράζομεν δὲ τὴν θαθεϊαν ἐγνωμοσύνην πρὸς πάντας Ὑμᾶς, διὰ τὴν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, μεθ' ὧν περιέπετε τὴν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν — Σεβασμιώτατοι καὶ περιουδάσιοι Ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην, δι' ὧν περιβάλλετε Ἡμᾶς καὶ διὰ τὰς συνεχεῖς θυσίας ὑμῶν — περιημένοι Ἁγιοταφίται Πατέρες καὶ Ἀδελφοὶ καὶ διὰ τὴν προθυμίαν καὶ γενναιότητα, μεθ' ὧν συμπαιρῆσατε τῷ σεπιῶ ἡμῶν Πατριάρχῳ — Ἐξοχώτατοι Ἐκπρόσωποι τῆς εὐλογημένης ἡμῶν πατρίδος.

Ἐπικαλούμενοι δὲ τὴν χάριν τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου εἰς ἀντίληψιν πάντων καὶ αἰτούμενοι τὰς θεομῆς προσευχὰς Ὑμῶν, ἵνα φανώμεν ἄξιοι τῆς, ἧς ἀνελάβομεν σήμερον ἐπισημῶς, ὑψίστης Διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων, εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας, ὅπως ἴδωμεν πάντες τὰ ἀγαθὰ Ἱεροσολήμων ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, πρὸς σωτηρίαν πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

Εἰς ὑγιεῖαν πάντων ὑμῶν.

Τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν (μικρὰν Γαλιλαίαν), ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ἐγκαρδιότητος, ὁ Μακ. Πατριάρχης ἐδεξιώθη τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ λοιποὺς ἐπισήμους προσκεκλημένους ἐπικοινωνήσας μεθ' ἑνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Τέλος, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Inter Continental παρέθεσε τὴν 2ην Μαρτίου ἐπίσημον γεῦμα καὶ ἡ προξενικὴ ἀρχὴ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸ ὅποιον παρεκάθησαν ὁ Μακ.

Πατριάρχης μετ' ἀρχιερέων τῆς Ἁγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος, καὶ οἱ ἐκπροσωποῦντες τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὰς Ἑλληνικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὅποιον ἀντηλλάγησαν ἐγκάρδιαι προσφωνήσεις.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ ὁ Μακ. Πατριάρχης ἀπένειμεν εἰς διαφόρους προσωπικότητας τιμητικὰς διακρίσεις τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ὅτως, εἰς μὲν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν ἀπένειμε τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Παναγίου Τάφου διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας προσφορὰν αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν Σεβ. Χίου κ. Διονύσιον, τὸν ἀνώτερον Ταξιάρχην τῶν Σταυροφόρων τοῦ Παναγίου Τάφου μετ' ἀστέρους. Εἰς τοὺς Σεβ. Θεσσαλιώτιδος κ. Κλεόπαν καὶ Περιστερίου κ. Χρυσόστομον Ἐγκόλπιον, καθ' ὅτι τοῖς εἶχεν ἀπονειμητῆ παλαιότερον ὁ ἀνώτερος Ταξιάρχης. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἐξ Ἑλλάδος κληρικοὺς ἀπένειμε τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τῆς χιλιοστῆς πεντακοσιοστῆς ἐπετηρίδος τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των δι' Ἀθήνας μετέβησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, διὰ νὰ λάβουν τὴν σεπτὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν καὶ διὰ νὰ ἀποχαιρετήσουν τὸν Μακ. Πατριάρχην. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην συνάντησιν ἠδυσχερῆσαν τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν πλουσίαν φιλοξενίαν ἧς ἔτυχον κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς παραμονῆς των ἐν Ἱεροσολήμῳ καὶ ἠδυσχερῆσαν εἰς Αὐτὸν ἔτη πολλά ἐν ὑγείᾳ κατ' ἄμφω ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πρωτοπρεσβ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Μετὰ τὴν ἔνδειξιν «Τόμος Πρῶτος» καταχωρίζεται τὸ χωρίον Ἰωάν. 20,31 «Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὄνοματι αὐτοῦ» ὡς κατάλληλον διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας». Ὁ τόμος οὗτος ἀφιερῶνται «Ταῖς μακαρίαις ψυχαῖς τῶν εὐσεβῶν καὶ αἰοιδίμων γονέων μου ἱερόν». Ὁ «Πρόλογος» εἰς τὸ ἔργον, ἀπευθυνόμενος «Τῷ εὐσεβεῖ ἀναγνώστῃ» (σελ. α' - γ') ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Αἰσθανόμενος ἄμετρον πνευματικὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ ὑποδοχῇ, ἧς ἔτυχον τὰ ταπεινά μου ἔργα, πρῶτον μὲν τὸ «Προσευχητάριον» καὶ ἔπειτα ὁ ἀπὸ τριετίας ἤδη ἐκδιδόμενος «Ἐξηγητὴς τῶν Ἁγίων Γραφῶν», καὶ ἐνθαρρυνόμενος ἐκ τούτου, ἐπιποθῶν δὲ νὰ φανῶ ἔτι μᾶλλον χρήσιμος ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς πρὸς τὴν ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξον καὶ εὐσεβῆ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητα, ἀναλαμβάνω μετὰ προθυμίας κόπον ἀσυγκρίτως μεγαλειότερον καὶ ἐπιπυνώτερον, τὴν σύνταξιν δηλονότι Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἡ πολυετής καὶ συνεχῆς μου μελέτη καὶ σπουδὴ τῶν ἱστορουμένων ἐν τῇ καθόλου χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ παντελής σχεδὸν ἔλλειψις παρὰ τοῖς ὀρθόδοξοις Χριστιανοῖς Ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἐνέπνευσαν εἰς τὴν καρδίαν μου τὸν γλυκὴν πόθον τῆς πνευματικῆς ταύτης καὶ ἐπιπόνου ἐνασχολήσεως, ἐλπίζων στερεῶς, ὅτι καὶ διὰ τοῦ ἔργου μου τούτου θὰ συντελέσω ἐπ' ἐλάχιστον πρὸς φωτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ μόρφωσιν τῆς καρδίας τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μου. Διότι πᾶς τις εὐσεβὴς καὶ πᾶς ἀγαπῶν τὴν ἁγίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ πίστιν θὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἐπίσης, εἰμὴ πλειότερον, εἶναι ἐπάναγκες ὁ χριστιανὸς νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅσον ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζῃ καὶ τὴν ἐθνικὴν τοῦ γένους αὐτοῦ Ἱστορίαν. Εἶναι δὲ εἰς πάντα φανερόν, ὅτι γινώσκων ὁ χριστιανὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν ἔχει ἐνώπιον αὐτοῦ ἀξιοζήλωτα ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας παραδείγματα, καὶ δύναται νὰ μιμηθῇ τὴν πίστιν, τὴν ἀρετὴν, τὸν ζῆλον, τὴν εὐσέβειαν, τοὺς ἀγῶνας τῶν εὐσεβοφρόνων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο θαυμάσιον καὶ θεοφιλές, ἐξ ὧν πληροῦνται ἀληθῶς αἱ ἀτέραντοι σελίδες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἐν τούτοις ὁμολογῶ, ὅτι οὐδεμίαν ἀξίωσιν δύναιμι νὰ ἔχω περὶ πρωτοτυπίας τοῦ ἔργου μου, διότι ἡ παροῦσα Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἔνθεν μὲν πηγάζει ἐκ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ συγ-

δήμων Ἐπισκόπου Σαμάρων Εὐσεβίου καὶ ἐπιγραφομένου «Παρηγορία ἐν θλίψει καὶ ἀσθενείᾳ», ἵνα τὸ εὐσεβὲς τοῦτο πόνημα, τὸ πλήρες ἀναγνωσμάτων παρηγορητικῶν ἅμα καὶ ἐποικοδομητικῶν πρόχειρον γένηται καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Δέν μοι εἶναι γνωστὸν τὸ ὡς ἄνω ἀγγελομένο ἐν μεταφράσει ἔργον.

γραφῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθεν δ' ἐν πολλοῖς εἶναι ἀπάνθισμα καὶ ἐράνισμα ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἱστοριογράφων, ἐξ ὧν ἠρύσθην πᾶν ὅ,τι ὀρθὸν καὶ ἀληθές.

Τοσαῦτα προειπὼν τῷ φιλευσεβεῖ καὶ φιλοχρίστῳ ἀναγνώστῃ, δέομαι τοῦ θείου Θεμελιωτοῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς μὲν τοὺς ἀναγνώστας νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιβραβεύσῃ αὐτοῖς τὴν εὐλογία, εἰς ἐμὲ δὲ τὸν ἐλάχιστον αὐτοῦ λειτουργὸν τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ἐπίπονον ταύτην, ἀλλὰ προσφιλῇ μοι ἐργασίαν ἐν τῷ ἱερῷ αὐτοῦ ἀμπελῶνι. Γένοιτο!

Ἐγγραφον ἐν Μασσαλίᾳ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον 1892.

Ἄρχιμ. Γρηγόριος Ζιγαβηδός».

Εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν τὸν «Πρόλογον» «Ἐισαγωγὴν» γίνεται λόγος περὶ τοῦ «τί εἶναι Ἐκκλησία, τί Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ποῖον τὸ ἀντικείμενον καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς, ποῖαι αἱ πηγαὶ αὐτῆς, ποῖα ἡ ἀξία καὶ ἡ ὠφέλεια, ποῖοι οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ ἱστοριογράφοι καὶ τέλος ποῖον τὸ σχέδιον τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς». Πάντοτε ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ὀρθόδοξου ἐδάφους καὶ ὑπερασπίζων αὐτὸ σθεναρῶς, γράφει ὁ Γρηγόριος τὰ ἐξῆς περὶ τῶν Λατίνων καὶ Διαμαρτυρομένων ἱστορικῶν τῆς Ἐκκλησίας: «Ἐρευνῶν δὲ καὶ μελετῶν τις ἀκριβῶς τοὺς τε Λατίνους καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους ἱστοριογράφους φθάνει εἰς τὸ βέβαιον συμπέρασμα, ὅτι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔγραψαν, ὑπερασπιζόμενοι ἕκαστος τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν αὐτοῦ καὶ Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἀφιερωμένοι εἰς τὴν ἑαυτῶν πάλην, ἐλαχίστην, μᾶλλον δὲ οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ σχίσματος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἥτι ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς μέχρις ἡμῶν». Θέσας δὲ ὡς σκοπὸν τῆς συγγραφῆς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας» αὐτοῦ τὴν «ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν, ἀπέφυγε τὴν «ἐπιστημονικὴν» ἢ «σχολαστικὴν διαίρεσιν» αὐτῆς, καὶ ἐπροτίμησε τὴν διαίρεσιν αὐτῆς εἰς Βιβλία, ἕκαστον δὲ βιβλίον εἰς κεφάλαια, φέροντα ἐπιγραφὴν τοῦ περιεχομένου ἐκάστου αὐτῶν⁴⁰.

Ὁ τόμος οὗτος ἐκ 371 σελίδων περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς βιβλία καὶ κεφάλαια: Βιβλίον πρῶτον, κεφάλαια 2. Βιβλίον δευτέρον, κεφάλαια 3. Βιβλίον τρίτον, κεφάλαια 6. Βιβλίον τέταρτον, κεφάλαια 5, καὶ βιβλίον πέμπτον, κεφάλαια 4⁴¹. Ἡ ἱστορουμένη ἐν αὐτῷ χρονικὴ περίοδος ἀναφέρεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

40) Ἄρχιμ. Γρηγόριος Ζιγαβηδός, «Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ», τόμος πρῶτος, Μασσαλία 1894, σελ. ε', ιη', καὶ κγ'.

41) Ἄρχιμ. Γρηγόριος Ζιγαβηδός, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος πρῶτος, σελ. 349-351.

10. Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ Προϊσταμένου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Τόμος Δεύτερος, Ἐν Μασσαλίᾳ 1896.

Μετὰ τὴν ἔνδειξιν «Τόμος Δεύτερος», καταχωρίζεται ὡσαύτως τὸ αὐτὸ χωρίον Ἰωάν. 20, 31 «Ταῦτα δὲ γέγραπται...», ὡς καὶ εἰς τὸν πρῶτον τόμον. Ὁ δεύτερος οὗτος τόμος ἀφιερῶνται «τῇ φιλογενεῖ καὶ εὐσεβεῖ Κυρίᾳ Ἑλένη Γεωργίου Ζαρίφη καὶ τῷ ἀειμνήστῳ αὐτῆς ἀδελφῷ εὐεργετῇ τε τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας Στεφάνῳ τῷ Ζαφειροπούλῳ εὐγνωμοσύνης καὶ μνήμης αἰδίου ἱερόν», καὶ προσφωνεῖται εἰς τὴν ὡς ἄνω «Φιλευσεβῆ Κυρίαν».

Εἰς τὸν δεύτερον τόμον συνεχίζεται κατὰ βιβλία καὶ κεφάλαια, ὡς καὶ εἰς τὸν πρῶτον, ἡ ἐξιστῶρησις τῶν γεγονότων κατὰ τὴν χρονικὴν περιόδον τῶν Ἀποστόλων καὶ ὀλίγων μετ' αὐτὴν, καὶ δὴ μέχρι τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ (81 - 96).

Εἰδικώτερον ὁ τόμος οὗτος, ἐκ 492 σελίδων, περιλαμβάνει τὰ κάτωθι βιβλία καὶ κεφάλαια: Βιβλίον ἔκτον, κεφάλαια 7, Βιβλίον ἑβδομον, κεφάλαια 5, καὶ Βιβλίον ὄγδοον, κεφάλαια 2. Κατ' ἀκολουθίαν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος τόμος τῆς «Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς» καλύπτουσιν ἐν συνόλῳ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν πρώτην ἑκατονταετηρίδα τοῦ βίου αὐτῆς⁴².

11. Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν Λέοντος Π' Πά-

42) Σημειωτέον ὅτι, τόσοι ὁ πρῶτος, ὅσον καὶ ὁ δεύτερος τόμος τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς» συνεξεδόθησαν μετὰ τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Ἐξηγητὴς τῶν Ἁγίων Γραφῶν», ὡς προαναφέρθη, «ὡς παράρτημα ἀναπόσπαστον» τοῦ περιοδικοῦ, «ἀλλ' εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον καὶ μετὰ ἰδιαίτερων σελίδων», ὡς πολλαχῶς τοῦ «Ἐξηγητοῦ τῶν Ἁγίων Γραφῶν» ἀναφέρεται. (Βλέπε «Ὁ Ἐξηγητὴς τῶν Ἁγίων Γραφῶν» ἔτος Γ', ἀριθ. φύλλου 1 τῆς 15 Ἰανουαρίου 1892, σελ. 2, ἔτος Ε', ἀριθ. φύλλου 1, τῆς 15 Ἰανουαρίου 1894, σελ. 1-3, ἔτος Ζ', ἀριθ. φύλλου 7, Ἰούλιος 1896, σελ. 224).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, εἰς τὸ «Παράρτημα» τοῦ τελευταίου ὑπ' ἀριθ. 12 φύλλου τοῦ Δεκεμβρίου 1896 (ἔτος Ζ', τελευταίου), γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ὅτι: «μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ διακώφωμεν τὴν ἔκδοσιν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας» ἡμῶν, τῆς ὁποίας ἐκδίδεται ὁ τρίτος τόμος, ἐκδοθέντων ἤδη 6 φυλλαδίων αὐτῆς, παρακαλοῦμεν πάντας τοὺς φιλευσεβεῖς Ἐπιστάτας καὶ Συνδρομητὰς ἡμῶν, ἵνα ὅσοι ἐκ τῶν φιλοχρήστων συνδρομητῶν εὐαρεστώσονται νὰ ὑπάρχωσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς συνδρομηταὶ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας» νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἢ εἰς τοὺς κ.κ. Ἐπιστάτας ἡμῶν, ἢ κατ' εὐθείαν εἰς ἡμᾶς ἐν Μασσαλίᾳ».

πα Ρώμης Περὶ Ἐνώσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς, ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ Προϊσταμένου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἐν Μασσαλίᾳ 1894-1896.

Τὸ ὄντως ἀξιόλογον καὶ περισπούδαστον τοῦτο ἔργον τοῦ Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, ἐδημοσιεύθη ἀρχικῶς εἰς συνεχείας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδομένῳ περιοδικῷ «Ὁ Ἐξηγητὴς τῶν Ἁγίων Γραφῶν», περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ φύλλου 13 τῆς 15 Ἰουλίου 1894 (ἔτος Ε'), σελ. 200, μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ φύλλου 2 τοῦ Φεβρουαρίου 1896 (ἔτος Ζ'), σελ. 54, ἀκολούθως δὲ ἀνεδημοσιεύθη εἰς αὐτοτελὲς βιβλίον ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον, μὲ σύνολον σελίδων 191. Εἰς τὴν αὐτοτελῆ ἔκδοσιν περιλαμβάνονται «Πρόλογος» (σελ. 3 - 4), «Ἀπόσπασμα τῆς Ἐγκυκλίου τῆς Α. Ἀγιότητος Λέοντος τοῦ Π' ἀναφερομένου εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν» (σελ. 5-8), «Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν τῆς Α. Ἀγ. Λέοντος Π' Πάπα Ρώμης» ἀπευθυνομένη πρὸς «Σεβασμίους Πατέρας» ἤτοι τὸν Ὁρθόδοξον Κλῆρον, καὶ πρὸς «Ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς» ἤτοι τὸν Ὁρθόδοξον λαόν (σελ. 9 - 187), καὶ τέλος, «Συμπλήρωμα» (σελ. 188 - 191).

Αἰτία πρὸς συγγραφὴν τῆς «Ἀπαντήσεως» ὑπῆρξεν ἡ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἰωθηλαίου τοῦ πάπα Ρώμης Λέοντος τοῦ Π' (1878 - 1903) κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1894 δημοσίευσις Ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς αὐτοῦ «Πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης», διὰ τῆς ὁποίας προσεκάλει τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἔνωσιν, ἐννοῶν βεβαίως ὑπὸ ταύτην τὴν ἀναγνώρισιν του ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας «ὡς ἄκρου ἀρχιερέως καὶ υπερτάτου πνευματικοῦ τε καὶ κοσμικοῦ ἀρχόντου τῆς Ἐκκλησίας καὶ μόνου ἀντιπροσώπου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάσης χάριτος διανομέως»⁴³.

Εἰδικώτερον, περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς «Ἀπαντήσεως», σημειοῦνται τὰ ἐξῆς ἐν τῷ «Προλόγῳ»:

«Ἡ Α. Ἀγιότης ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Λέων Π' ἐξέδοτο κατ' αὐτὰς μακρὰν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν, ἀπευθυνομένην «Πρὸς πάντας τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης». Διὰ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης, ἐν

43) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, «Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολὴν Λέοντος Π' πάπα Ρώμης περὶ ἐνώσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς», Μασσαλία 1894 - 1896, σελ. 3. — Χρυσόστομος Πάπας τοῦ Πάπας τοῦ Πάπας, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, «Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης» (ἔκδοσις Β'), Ἀθήναι 1964, σελ. 318.

ἢ διὰ ζωηρῶν καὶ λίαν μεμετρημένων ἐκφράσεων περιγράφονται τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπεδαφίλευσεν εἰς τὸν κόσμον ἡ Ἁγία Ἐδρα, προτρέπει πάντας τοὺς λαοὺς νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ Ρωμαϊκὴν πίστιν, συννεομένοι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ἡ Α. Ἀγιότης δὲν ἐπελάθετο ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ νὰ ἀποταθῇ καὶ πρὸς πάσας μὲν τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, προτρέπων καὶ παροτρύνων αὐτὴν δι' ἐκφράσεων μεστῶν φιλοστόργου συμπαθείας καὶ πατρικῆς ἀγάπης, ὅπως ἐπανέλθῃ, ὅθεν ἀπὸ χιλίων ἐνιαυτῶν ἀπέστη, ἵνα οὕτως ἐπανύγασθαι εἰς αὐτὴν νέα δόξα, νέα λαμπρότης καὶ νέον μεγαλεῖον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντομοτάτῃ περιλήφει λέγει ἡ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τῆς Α. Ἀγιότητος.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ βάσις, τὴν ὁποίαν ἡ Α. Ἀγιότης Λέων ὁ ΙΓ' τίθησιν ἐν τῇ αὐτοῦ Ἐγκυκλίῳ ὡς ὄρον τῆς ἐνώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς δυτικῆς εἶναι τὸ διὰ πάσης θυσίας καὶ ἀνευδότητος ἐπιδιωκόμενον πρωτεῖον τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας καὶ δικαιοδοσίας τῶν ἐπισκόπων τῆς Ρώμης, ἀνελάβομεν θεῖα συνάρσει κατὰ τὰς προτροπὰς τῆς Α. Ἀγιότητος νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τὰς πηγὰς, καὶ ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἐρευνήσωμεν ἐν αὐταῖς ἐὰν εἶναι νενομοθετημένον ποῦ τὸ περιλάλητον τοῦτο πρωτεῖον, ἔπειτα, ἐὰν ἀνεγνωρίσθῃ ποτὲ ὑπὸ τῆς καθόλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς ἡ Α. Ἀγιότης ἐνασμενίζεται διακηρύττουσα ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐγκυκλίῳ, καὶ τέλος ἐὰν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἤθελεν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀληθῶς ὑπὸ πάντων ποθεινὴ ἐνωσις.

Ἡ τοιαύτη ἡμῶν ἔρευνα καὶ μελέτη γίνεται μὲν ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν ἐγκύκλιον τῆς Α. Ἀγιότητος, ἀπευθύνεται ὁμως πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς μᾶς, ἁγίας, ἀποστολικῆς καὶ Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ προσκαλούμενον εἰς ἐνωσιν, καὶ αὐτὸ ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ ὅποια τις εἶναι ἡ τιθεμένη βάσις, καὶ ὁποῖοί τινες οἱ ἀφανεῖς καὶ ὑποκρυπτόμενοι ὄροι τῆς τοσοῦτο μειλιχίως προτεινομένης ἐνώσεως»⁴⁴.

44) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγανόβου, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 3-4.

Ἡ «Ἀπάντησις», μακρὰ καὶ ἐπιστημονικῶς ἀφογος, ἀποστομωτικὴ καὶ ἐμπεριστατωμένη, ἀπλώνεται εἰς 260 παραγράφους (α' - σξ'). μικροῦ ἢ μεγάλου μεγέθους, εἰς τὰς ὁποίας ἀναιροῦνται αἱ παπικαὶ ἀπόψεις καὶ δογματικαὶ διδασκαλῖαι περὶ «πρωτείων καὶ δυναστικῶν δικαιωμάτων καὶ ὑπερτάτων ἐξουσιῶν» τῶν παπῶν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐνεφανίσθησαν «μετὰ τὸ σχίσμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης». Τὸ ὅλον ζήτημα διερευνᾶται μὲ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν παπικῶν ἰσχυρισμῶν καὶ ἐρηνησιῶν καὶ ἀξιώσεων, καὶ δὴ ὡς ἐξῆς:

1) Τὸ Ἀγιογραφικὸν ρητὸν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου «Κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Ματθ. 16, 18-19)⁴⁵. Τὸ συμπέρασμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπὶ τοῦ χωρίου τούτου ἐρεύνης εἶναι ὅτι «ἐκ τοῦ», Σὺ εἶ Πέτρος, κτλ. «οὐδεμία ἰδιαιτέρα σύστασις καὶ ἀνάδειξις τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐγένετο, οὐδὲν ἐξοχώτερον προνόμιον καὶ πρωτεῖον αὐτῷ ἐχορηγήθη, οὐδεμία ὑπεροχικὴ ἐξουσία, οὐδεμία ἀρχηγία καὶ ἀπόλυτος δικαιοδοσία ἀπεδόθη εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον. Ἀπεδόθη δὲ μόνον μακαρισμός, ἕξοχος τιμὴ καὶ ἐπαγγελία εἰς τὸ μέλλον θείας καὶ ἀποστολικῆς ἐξουσίας»⁴⁶.

2) Τὸ ἕτερον Ἀγιογραφικὸν χωρίον ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου «Ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου, καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου» (Λουκ. 22,32)⁴⁷.

(Συνεχίζεται)

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

45) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγανόβου, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 13-40.

46) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγανόβου, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 40.

47) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγανόβου, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 40.

ΕΠΙ Τῆ 25ΕΤΗΡΙΑΔΙ (†1956)

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΣΩΠῷ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ*

Ὅταν ἀνῆρχετο εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὸ 1949, ἀπὸ Ἰωαννίνων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων, προσετίθετο ὁ 4ος ἀχρογωνιαῖος στυλὸς εἰς ἓνα περίλαμπρον οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποῦ «δοκοῦντες στυλοὶ εἶναι»¹ ἀναγνωρίζονται πανθομολογουμένως οἱ τρεῖς ἄμεσοι προκατόχοι αὐτοῦ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν Χρυσόστομος ὁ Α΄ (Παπαδόπουλος), Χρυσόστομος καὶ Δαμασκηνός.

Πρόκειται διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. Δὲν ἠμιλοῦμεν διὰ τὸ αἰώνιον καὶ ἀναφαίρετον θεῖον κύρος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἀντλεῖ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ὡς «κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῆ Ἐκκλησία»². Ὁ θεανθρώπινος χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὴν ἀκατάλυτον καὶ ἀνεπισκίαστον αἴγλην καὶ δόξαν λαμπρὰν καὶ ἰσχὺν ἀκατάβλητον. «Καὶ πῦλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς»³, ἐφ' ὅσον Κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν αὐτῆς ἔχει τὸν Χριστόν, «τὸν Ὑῖόν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ... φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ»⁴. Ἀλλὰ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον αὐτῆς μέρος, τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν ἀνάστημα τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν ποιμαντικῶν στελεχῶν αὐτῆς, καὶ πρωτίστως τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ Πρωτοθρόνου αὐτῆς Πρωθιεράρχου.

Βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς βαρυνούσης τοὺς προσετώτας τῆς Ἐκκλησίας εὐθύνης διὰ τὴν διακλήρησιν τοῦ κύρους αὐτῆς εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν εἶχεν ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων. Καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦτο θὰ προβάλλῃ τὴν Μορφὴν τοῦ ἡ παρούσα ἡμιλία, τοσοῦτω μᾶλλον καθόσον, μετὰ τῶν τριῶν προμνημονευθέντων προκατόχων του, καλύπτουσι μίαν ἐποχὴν ἠδύσημένου καὶ ἀπαραφθόρου κύρους τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τοῦ κόσμου τῆς κοινωρίας καὶ τῆς Πολιτείας.

★

* Ὁμιλία λεχθεῖσα εἰς Ἰωάννινα, τῆ 22-3-1981, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς αὐτοῦ «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας», κατὰ τὸ γενόμενον Πνευματικὸν Μνημόσυνον τοῦ αὐοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Σπυρίδωνος.

1. Γαλ. 6' 9.
2. Ἐφεσ. α' 22.
3. Μκθ. ιστ' 18.
4. Σύμβολον τῆς Πίστews, Νικαίας - ΚΠόλεως.

Θὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἓνα χαρακτηριστικὸν στιγμιότυπον.

Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, διὰ τὴν λύσιν ἐνὸς ἐπιμάχου ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, ἔκρινεν ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἡ σύμπραξις τῆς Κυβερνήσεως. Πρωθυπουργὸς ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος Παπάγος. Τὸν ζητεῖ εἰς τὸ τηλέφωνον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Καὶ μετὰ πολλὴν ἀπλότητα τοῦ λόγου: «Στρατάρχα μου, εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς ἴδω. Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ ὀρίσατε ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ τόπον συναντήσεως»; Καὶ ἰδοὺ ποῖα ἦτο ἡ ἀυθόρμητος ἀπάντησις τοῦ Στρατάρχου - Πρωθυπουργοῦ: «Μακαριώτατε, μὴ υποβληθῆτε σεῖς εἰς τὸν κόπον. Θὰ ἔλθωμεν μετὰ τὴν κυρίαν Στρατάρχου νὰ σὰς ἐπισκεφθῶμεν» καὶ θὰ τὰ εἴπωμεν μετὰ ἄνεσιν».

Ἦτο προφανὴς ἡ εὐγένεια καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Χώρας πρὸς τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐξεδηλώθη μετὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀδρότητα. Μόλις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐξεδηλώσεν ἐπιθυμίαν νὰ ἡμιλήσῃ μετὰ τὴν Κυβέρνησιν, ἔσπευδεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἔλθῃ πρῶτος ἐκεῖνος εἰς ἐπίσκεψιν καὶ συνεργασίαν μετὰ τοῦ Πρωθιεράρχου.

Ἄλλ' εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ λεχθῆ, πῶς ἐσχολίασε τὴν χειρονομίαν αὐτὴν τοῦ Κυβερνήτου ὁ Ἀρχ)πος Σπυρίδων, ἀπευθυνόμενος πρὸς εὐρισκόμενον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὸ γραφεῖόν του κληρικὸν συνεργάτην του⁵.

«Φροντίσατε — τοῦ εἶπε — σεῖς οἱ νεώτεροι, νὰ κρατήσατε ὑψηλὰ τὸ κύρος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγώ, καθὼς ὀλέπετε, τὸ κρατῶ εἰς τὴν στάθμην πού ἀρμόζει. Ἄλλ' αὐριον θὰ κλείσω τὰ μάτια. Μετὰ ἀπὸ ἡμᾶς θὰ πρέπει νὰ διαστάσατε σεῖς τὴν τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐὰν εἰς τὸ πρόσωπόν μου σέδωνται καὶ ὑπολογίζουσι τὴν Ἐκκλησίαν ὁ λαὸς καὶ οἱ ὑψηλὰ ἰστάμενοι, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται οὔτε εἰς τὴν θεολογίαν μου οὔτε εἰς τὰ πολλὰ μου διπλώματα ἢ συγγράμματα. Ἡ προσωπικότης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς εἶναι κάτι ἄλλο, πέραν τῶν περγαμηγῶν καὶ τῶν τίτλων».

Τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν περὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας εἶχεν ὡς γνώμονα καὶ ὡς μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς σταδιοδρομίας του.

5. Τὸν Πρωτοσύγκελλόν του Διονύσιον Ψαριανόν, εἶτα ἐπίσκοπον Ρωγῶν, νῦν Μητροπολίτην Κοζάνης.

Ἴδου πάλιν ἓνα ἀντίστοιχον στιγμιότυπον.

Κατὰ μίαν συνεδρία, κατὰ τὴν ὁποίαν προήδρευεν ὁ τότε Ὑπουργὸς Γεν. Διοικητῆς Ἠπειροῦ (Κυρίμης), διεφώνησεν ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων ἐπὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ζητήματος. Καί, ἐπειδὴ ἦτο βέβαιος διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς ἀπόψεώς του, ἐπέμειναν εἰς αὐτήν. Ὁ Ὑπουργὸς ἠνωχλήθη ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴν του. Καὶ ἀπετόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ ἀπρεπῶς: «Σεβασμιώτατε, ἔδω εἶναι Ὑπουργεῖον μόνον εἰς τὴν μητρόπολιν σας μπορείτε νὰ ἐπιμένετε καὶ νὰ ὑπαγορεύετε τὰς λύσεις τῶν ζητημάτων».

Ὁ Μητροπολίτης ἀπεχώρησεν ἀμέσως ἐκ τῆς συνεδρίας. Καὶ μετὰ τὸ πρῶτον ἀεροπλάνον μετέβη εὐθὺς εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐξήτησεν ἀκρόασιν ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργόν. Ἦτο δὲ ἡ περίοδος τῆς δικτατορίας τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ, εἰς τὸν ὁποῖον σημειωτέον ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων δὲν ἦτο καὶ πολὺ συμπαθῆς. Ἀλλὰ τὸν ἤκουσε μετὰ προσοχῆς. «Κύριε Πρόεδρε —εἶπε σταθερὰ ὁ Γέρον— σὲ κάθε τόπον οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν πρέπει νὰ συνεργάζονται ἀρμονικὰ. Ἐὰν ὅμως συμβῆ κάποτε νὰ συγκρουσθοῦν δύο ἐξ αὐτῶν, ὁ ἓνας πρέπει νὰ φύγῃ. Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, φυσικὰ, δὲν μπορεῖ νὰ φύγῃ ὁ Δεσπότης». Ἀποτελέσματα. Ὁ Ἰω. Μεταξᾶς ἔπαυσεν ἀμέσως, τηλεγραφικῶς, τὸν Ὑπουργόν Γεν. Διοικητῆν Ἠπειροῦ διότι ἐγνώριζε τὸ κῦρος τοῦ Σπυρίδωνος εἰς τὴν Ἠπειρον.

★

Τί ἦτο ὅμως αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν κῦρος τῆς προσωπικότητος τοῦ Σπυρίδωνος;

Μίαν ὀρθήν, νομίζω, ἀπάντησιν ἔδιδεν ὁ ἐπὶ πρωθυπουργίας Παπάγου ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ (Μαρκεζίνης) μετὰ τὴν ἐξῆς ψυχολογικὴν παρατήρησιν.

«Ὅταν ἐνώπιον κάποιου Προσώπου ὁ συζητητῆς του αἰσθάνεται αὐθιχῶς μίαν ἀνάσχεσιν τῆς ἰδικῆς του προσωπικότητος καὶ ἀντιστοίχως μίαν παραδεκτὴν καὶ ἀδιαμφισβήτητον ἐπιβολὴν ἐκείνου αὐτὸ εἶναι ἤδη τ ε κ μ ἢ ρ ι ο ν τ ο ὕ ἢ γ ἔ τ ο υ».

Αὐτὸ ἀκριδῶς διέθετεν ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων.

Ἐνώπιόν του οἱ πάντες ἠσθάνοντο τὴν αὐθεντίαν του. Δὲν λέγω διὰ τὸν δυναμισμόν του· οὔτε, ὅπως θὰ ἔλεγον ἄλλοι, διὰ τὸν σατραπισμόν του. Τὸ τελευταῖον ἄλλωστε εἶναι ἀδυναμία μᾶλλον ὄχι δύναμις. Οὔτε πάλιν ἡ αὐθεντία του ὁμοίαζε πρὸς ἓνα θαρύγδουπον «αὐτὸς ἔφα», ὡς ἐπὶ τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν φιλοσόφων ἰσχύει ἢ πρὸς τὸ «ἀρχηγὸς παρόντος, πᾶσα ἀρχὴ παυσάσθω» ὡς ἐπὶ τῶν φορέων τῆς ἐξουσίας λέγεται.

Ὁ Ἱεράρχης Σπυρίδων εἶχε κρίσιν καὶ διάκρισιν φωτεινήν. Εὐφύϊαν, σύνεσιν καὶ εὐστροφίαν ἀσυνήθη. Δύναμιν θελήσεως ἀκαμπτον. Ὁξυδέρκειαν μεγάλην. Ἐμπειρίαν οὐχὶ τυχοῦσαν. Ἰκανότητα ψυχολογίας προσώπων καὶ χαρακτήρων. Αἰσθητήριον σταθμίσεως τῶν δεδο-

μένων καὶ τῶν προϋποθέσεων. Ἀπαύγασμα δὲ ὄλων αὐτῶν ἦτο ἡ δύναμις καὶ τὸ θάρρος τῆς προσωπικότητος του. Αὐτὰ ἀπετέλουν τὸν ἐξοπλισμόν τοῦ ἀνδρός. Καὶ τοῦ ἔδιδον μίαν προβολὴν καὶ ἀναγνώρισιν. Καὶ ἐγκυρότητα καὶ αἴγλην.

Ἐὰν εἰς ταῦτα προστεθοῦν καὶ ἡ «φαναριώτικη» διπλωματικότης καὶ ἡ ἰκανότης εἰς τοὺς χειρισμοὺς καὶ τὰς μεθοδεύσεις τῶν ζητημάτων, θὰ εἶναι πληρესτέρα ἡ διαζωγράφησις τῆς προσωπικότητος του.

Ἄξι ὀλοκληρωμένη ἐν τούτοις ἀπεικόνισις τοῦ ἀνδρός. Διότι ὁ Σπυρίδων δὲν θὰ ἦτο αὐτὸς ποῦ ἦτο, ἀν τοῦ ἔλειπε τὸ χαρακτηριστικώτερον, θὰ ἔλεγα, γνώρισμά του. Ἡ τόλμη. Τόλμη εἰς τὴν ἀνάληψιν πρωτοδουλιῶν, ἀλλὰ καὶ εὐθυνῶν. Τόλμη καὶ ἀποφασιστικότης ἀδίστακτος. Καὶ ἀνυποχώρητος συνήθως.

★

Ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀποφασιστικότης του δὲν ἐγνώριζε πολλάκις ὄρια. Καὶ δὴ!

Εἶχεν εὐρείαν ἀντίληψιν περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν ταγῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ πολλὰ ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεμείχθη ἐνεργῶς, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διαμφισβητηθῆ ἐὰν ἀνήκον εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἐκείνος ἠκολούθει —καὶ διεκλήρυττε— τὸν ἐξῆς κανόνα: «Δὲν ὑπάρχει ζήτημα —ἔλεγε— ποῦ νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ μὴ ἐνδιαφέρῃ τὴν Ἐκκλησίαν».

Καὶ ὀρμώμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἔδιδε τὸ «παρῶν» εἰς πλείστα ὅσα θέματα, πολλὰ τῶν ὁποίων ἦσαν περισσότερον κοινωνικὰ ἢ ἐθνικὰ καὶ ὀλιγώτερον ἐκκλησιαστικά.

Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι χωρὶς κοινωνικὴν δραστηριότητα δὲν τοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἐργάτην τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τὸν ἐπίσκοπον.

Ἐφθανε μάλιστα μέχρις ὑπερβολῶν. Καὶ ἐὰν ποτε ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπιλέξῃ μεταξὺ ἐνός πνευματικώτερου καὶ ἐνός κοινωνικώτερου στόχου, δὲν ἐδίσταζε καθόλου εἰς τὴν ἐπιλογὴν. Ἐθεώρει μᾶλλον ἐπιείγοντα τὰ κοινωνικὰ ἔργα.

Ἐνα παράδειγμα· μία ἀνάμνησις μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποῦ ἤμην ἱεροκήρυξ Ἰωαννίνων, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του.

Τὸν ἐπεσεφῆθημεν, μαζί μετὰ τὸν ἄλλον ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεως (τὸν κατόπιν ἐπίσκοπον Εὐδρίπου καὶ ἔπειτα Μητροπολίτην Ζακύνθου Ἀλέξιον), διὰ νὰ τοῦ εἰσηγηθῶμεν ἓνα πρόγραμμα πνευματικῆς ἐργασίας μας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων. Δὲν μᾶς ἐδέχθη, διότι εἶχε συνεδριάσιν μετὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Βελλᾶς. Ἀνεμέ-

ναμην γὰ τελειώση ἢ συνεδρίασις' ἀλλὰ παρετίνατο ἐπὶ ὥρας. "Όταν κάποτε ἐτελείωσεν, ἦτο κουρασμένος' καὶ πάλιν δὲν μᾶς ἐδέχθη. Ἡθέλησα γὰ μάθω ποῖα σοβαρὰ ζητήματα συνεζητοῦντο εἰς τὸ Συμβούλιον ἐκεῖνο, ἀνώτερα ἴσως τοῦ προγράμματος πνευματικῆς ἐργασίας τῶν ἱεροκληρῶν τῆς Μητροπόλεως, ὥστε γὰ ἀπασχολήσουσιν ἐπὶ τῶσας ὥρας τὸν Μητροπολίτην. Μὴ ἐκπλαγῆτε διὰ τὴν ἀπογοήτευσίν μου, ὅταν ἔμαθα ὅτι τὰ προβλήματα ἦσαν σχετικὰ μὲ τὰς ἀγαλάδας καὶ τὸ χοροστάσιον τῆς Βελλᾶς, χάριν τῶν ὁποίων παρεχωρήθη τὸ προβάδισμα ἔναυτι τῶν ἀναμενόντων ἱεροκληρῶν. Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν διασκεπτομένων μετὰ τοῦ Μητροπολίτου ἐπρόκειτο περὶ οικονομικοῦ θέματος, θεμελιώδους διὰ τὴν Σχολὴν Βελλᾶς, καὶ ἄρα ἐπείγοντος. Τὰ ἄλλα ζητήματα, καὶ τὰ ὑψηλότερα καὶ πνευματικώτερα, μπόρουν γὰ περιμεῖναι! Ἡ Βελλᾶ ἦτο ἡ ἀδυναμία του. Θυσία τὰ πάντα δι' αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον της. Ἀκόμη καὶ διὰ τὰς ἀσημάντους ὑπὸ ἄλλο πρῖσμα ὑποθέσεις της.

'Ετόλμησα κάποτε γὰ εἶπω εὐλαβῶς εἰς τὸν Γέροντα ὅτι «καὶ ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφίεναι». Τὸ παρεδέχθη μὲν, ἀλλὰ προσέθεσεν' «ἡμεῖς ἔτσι ἔχομεν μάθει' γὰ συμμεριζώμεθα ὅλα τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ' καὶ γὰ «φροντίζομεν καλῶν ἔργων προύστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας... ἵνα μὴ ὦμεν ἄκαρποι»⁶. Ἦτο ἡ ἀποφίς του διὰ τὸ εὐρὸ φάσμα τῆς κοινωνικῆς προσφοράς τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν τὸ παράδειγμα τοῦ ἐκεῖνος ἀντιστοίχως ἀνέφερον εἰς ἄλλην περίστασιν. Ἦσαν αἱ ἡμέραι τῶν φοβερῶν σεισμῶν τῆς Ἑπτανήσου (Αὐγούστου 1953). Εἶχε λάθει, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου, τηλεγράφημα τοῦ τότε Μητροπολίτου Κεφαλληνίας (Γεροθέου Βουῆ), ὅστις τοῦ ἀνήγγελλεν ὅτι περιέσωσεν ἐκ τῶν σεισμῶν τὸ σεπτὸν σκῆνωμα τοῦ Ἁγίου Γερασίμου. Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων τὸ ἐσχολίασε μὲ τὰς ἐξῆς λέξεις:

«Δὲν λέγει ὁ εὐλογημένος τί ἔκανε διὰ τὴν προστασίαν καὶ τὴν περιθάλψιν τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἔσωσε τὸν Ἅγιον! Ὁ Ἅγιος θὰ ἐσώζετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως ἔχουν ἀνάγκην γὰ φροντίσῃ δι' αὐτοῦς ὁ ἐπίσκοπός των».

'Ἐτσι ἀντελαμβάνετο τὴν παρουσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς Κοινωνίας. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἡπειρον ἐπρωτοστάτησε διὰ τὴν ἴδρυσιν ἢ τὴν διοργάνωσιν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν εὐαγῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων (τῶν «ἐλεῶν» ὅπως ὀνομάζονται)· ἐμερίμνησε διὰ τὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν καταλλήλων διδαστηρίων, ἐνῶ διὰ τὴν μόρφωσιν διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἴδρυσεν τῷ 1911 Ἱεροδιδασκαλεῖον ἐν τῇ Ἱ. Μογγί Βελλᾶς.

'Ανέπτυξε δὲ καὶ σπουδαίαν ἐθνικὴν δράσιν, ἕνεκα τῆς ὁποίας μάλιστα συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1912, κατὰ τὸν ἐλληνοτουρκικὸν πόλεμον, καὶ ἐφυλα-

κίσθη εἰς τὴν Κόνιτσαν, μόλις δ' ἐσώθη ἀπὸ δέβαιον θάνατον, μὲ ἐπέμβασιν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἐστᾶ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων.

Περαιτέρω, ἡ ἀνακίνησις τοῦ βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος τὸν εὔρε Συνοδικὸν εἰς ΚΠολιν' ἀλλὰ διέκοψε τὴν συνοδικὴν θητείαν του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἡπειρον ὅπου ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνος τῆς Β. Ἡπείρου καὶ ἐνήργησε διὰ τὸν σχηματισμὸν προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Β. Ἡπείρου, ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Χρηστάκη Ζωγράφου, μὲ συμμετοχὴν καὶ τοῦ ἰδίου ὡς ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔπραξεν ὡς μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτης (1906 - 16). Ἀφ' οὗτου δ' ἀνεδείχθη μητροπολίτης Ἰωαννίνων (1916) ἐπεδόθη καὶ ἐδῶ εἰς τὴν θελίτωσιν τῆς ἐκπαίδευσως καὶ εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς κοινωνικῆς προνοίας. Ἐμερίμνησεν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἐκατοντάδων δημοτικῶν σχολείων, νέου Ἱεροδιδασκαλείου εἰς τὴν Βελλᾶν, καὶ τοῦ διδαστηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Ζωσιμαίας Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων. Συγχρόνως ἐφρόντιζε καὶ διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ λαμπροῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἡ π ε ρ ο τ ῖ κ ἄ χ ρ ο ν ῖ κ ἄ». Διοργάνωσε νοσοκομεία, ὄρφανοτροφεία, ἐπαγγελματικὰς σχολὰς κ.ἄ. εὐαγῆ ἰδρύματα.

'Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὰ ἐθνικὰ θέματα διεδραμάτισε σπουδαῖον ρόλον, μάλιστα κατὰ τὸν ἐνδοξον πόλεμον τοῦ 1940 - 41 καὶ κατὰ τὴν γερμανικὴν Κατοχήν.

'Ανέλαβε προσωπικὰς εὐθύνας διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, διὰ γὰ ἐπιστρέφουσι σῆσι εἰς τὰς ἐστίας των μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ πυρός τοῦ πολέμου, καὶ διὰ γὰ σωθῆ, μὲ μίαν ἐντυμον εἰρήνην, τὸ γόνυ τῆς Ἑλλάδος.

'Ἐν συνεχείᾳ δὲν ἔμεινε ξένος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν' καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐτέθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἰς αὐστηρὰν ἀπομόνωσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Εἶναι δὲ πανθομολογούμενον ὅτι ἐπρωτοστάτησεν ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐν πολλοῖς διέθρεψε τὸν λαὸν τῆς Ἡπείρου κατὰ τὸ διάστημα τῆς ξενικῆς Κατοχῆς.

Καὶ εἶναι ἀκόμη ἀξιθαύμαστον ὅτι, ἐνῶ ἀντιμετώπιζε σοβαρὰ ζητήματα υγείας, ἔμεινεν ἀκατάβλητος ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἐπάλλξεων. Ἦτο φυματικός κατὰ τὴν νεότητά του. Ἀλλ' ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ ἐχρησιμοποίησε καὶ αὐτὴν τὴν φυματίωσιν; διὰ γὰ τὸν διασώσῃ καὶ τὸν διατηρήσῃ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὡς ἐθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κεφάλαιον.

Πῶς συνέθη τὸ περίεργον καὶ ἀπίθανον τοῦτο;

Μίαν Κυριακὴν ἐξεκίνησε μὲ τὴν ἄμαξαν, διὰ γὰ μεταβῆ εἰς ἕνα χωριό, ὅπου ἐπρόκειτο γὰ λειτουργήσῃ. Τὰ ὄργανα τῶν ἀγαρηγῶν εἶχαν στήσει ἐνέδραν εἰς ἕνα σημεῖον τοῦ δρόμου, διὰ γὰ τὸν δολοφονήσουσιν καὶ ἀπαλλάξουσι ἀπὸ τῶν δυναμικῶν αὐτῶν ἐθνικῶν ἀγωνιστῆν. Ἀλλὰ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ἐπενέθη πρὸς σωτηρίαν του. Μὲ

6. Τίτ. γ' 14.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

1. Η ΕΚΛΟΓΗ

Τὴν Παρασκευὴν 27ην Μαρτίου 1981 συνήλθεν ἐκτάκτως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφείμ καὶ προσέθη εἰς τὴν πλήρωσιν, δι' ἐκλογῆς, τοῦ θρόνου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου.

Τὴν πρώτην ἐτελέσθη ἡ θεία Λειτουργία εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Παμμειγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Πετρακῆ, χοροστατοῦντος τοῦ νεωτέρου τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου.

Ἐν συνεχείᾳ ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς Ἱεραρχίας. Μετὰ τὴν προσφώνησιν τοῦ Μακ. Προέδρου καὶ τὴν ἐκλογὴν τριμελοῦς ἐπὶ τοῦ Τύπου Ἐπιτροπῆς, ἐγένετο μυστικὴ ψηφοφορία περὶ πληρώσεως τῆς ἑδρας δι' ἐκλογῆς ἢ διὰ μεταθέσεως. Ἡ Ἱεραρχία διὰ ψήφων 59, ἐπὶ 72 παρόντων, ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς δι' ἐκλογῆς πληρώσεως, ἐνῶ 10 ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς διὰ μεταθέσεως καὶ 3 ψηφοδέλτια εὐρέθησαν λευκά. Ἀκολούθως κατηρτίσθη διὰ μυστικῆς καὶ πάλιν ψηφοφορίας τὸ «τριπρόσωπον», ἐκ τῶν πανοσ. ἀρχιμανδριτῶν Νικοδήμου Ἀναγνώστου (ψῆφοι 50), Ἰακώδου Παχῆ (ψῆφοι 41) καὶ Κωνσταντίνου Φαραντάτου (ψῆφοι 22). Κατὰ τὴν τελικὴν φάσιν τῆς ἐκλογῆς ὁ ἀρχιμ. Νικόδημος Ἀναγνώστου ἔλαβε 44 ψήφους, ὁ ἀρχιμ. Ἰάκωβος Παχῆς 25, εὐρέθησαν δὲ καὶ δύο λευκά.

ποῖον τρόπον καὶ μὲ ποῖον μέσον νομίζετε; Μὲ τὴν φυματίωσιν! Ναί! μὲ τὴν φυματίωσιν!!

Ἀπίστευτον φαίνεται. Καὶ ὁμως ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς γὰ τοῦ συμδῆ αἰμιόπτους, πρὶν φθάσῃ ἡ ἀμαξία εἰς τὸν τόπον τῆς ἐνέδρας. Ἦναγκάσθη γὰ ματαιώσῃ τὴν λειτουργίαν καὶ γὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ματαιῶς πλέον τὸν ἀνέμενον οἱ δολοφόνοι. Ὁ Θεὸς τὸν διέσωσε. «Καὶ ἦν ἂν δουλὴν βουλεύσησθε, διασκεδάσαι Κύριος ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»⁷. «Τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν»⁸.

★

Ὁ Θεὸς ἐπεφύλασεν εἰς τὸν Ἱεράρχην Σπυρίδωνα τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν. Ἐξελέγη παμφηρεὶ Ἀρχιεπίσκοπος τὴν 4ην Ἰουνίου 1949. Καί, παρὰ τὸ γῆρας του καὶ τὴν ἀσθενείαν του (ἔπασχεν ἐπὶ ἔτη ἀπὸ σάκχαρον), ἀνέπτυξεν ἐπὶ ἐπταετίαν ἀσυνήθη δραστηριότητα, ἐλκύων τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων. Οἱ πάντες τὸν ἤκουον μετὰ προσοχῆς. Καὶ τὸν υπελόγιζον σοβαρῶς. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἡ Ἐκκλησία ἦτο λίαν σεδαστή.

Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη γὰ εἰπῶμεν ὅτι τὰ προσφιλῆ του κοινωνικὰ καὶ ἔθνικα θέματα ἐπλαισίωσαν εὐρύτατα τὰς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων θαρτεράς τῶρα ἀνασχολήσεις του.

7. Ἠσαΐου ζ' 10.

8. Ρωμ. η' 28.

Ὁργάνωσε τὴν ἀποστολὴν τοῦ «δέματος ἐπαναπατρισμοῦ» καὶ τὴν ἐξόρμησιν διαμαρτυρίας διὰ τὰ ἀπαχθέντα ἑλληνοπούλα. Ἐμερίμνησε διὰ τὴν δεστίωσιν τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου. Ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως τῆς Κύπρου καὶ ὠμίλησεν εἰς τὰ ὀργανωθέντα συλλαλητήρια. Ὁργάνωσε καὶ ἐχρηματοδότησε διὰ πανελληνίου ἐράνου τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καταστραφέντων γαδῶν τῆς χώρας. (Ὁ γράφων ἦτο ὁ Γενικός Γραμματεὺς καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐξόρμησιν ταύτην). Εἰργάσθη ὡσαύτως διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν σεισμοπλήκτων Ἰονίων νήσων. Ἐνίσχυσε τὸν θεσμόν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἔθεσεν εἰς πλήρη λειτουργίαν τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον αὐτῆς καὶ τὴν ἐξώπλισε μὲ ἰδιόκτητον ἐκκλησιαστικὸν τυπογραφεῖον, διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν διδλίων, μὲ πρωταρχικὴν ἐκδοσὴν τῶν συγγραμμάτων τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τέλος ἐκινήθη δραστηριῶς διὰ γὰ δοθῆ ὑγιῆς λύσις εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ἡ λύσις ἡ ὁποία ἐδόθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του (1952) ἀποτελεῖ ἱκανοποίησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὀφείλεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ κύρος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος ἔναντι τῆς Πολιτείας, ὅπως δυνάμεθα γὰ θεοδικαίωσμεν ὅσοι «ἐξήραμεν» ἐκ τοῦ πλησίον τὰ γεγονότα.

Ἐν συμπεράσματι ὁ Σπυρίδων Βλάχος ἐλάμπρυνε τοὺς θρόνους Κονίτσης, Ἰωαννίνων καὶ Ἀθηνῶν, ἀναλώσας τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους († 21 Μαρτ. 1956).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Πατρὼν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

2. ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΗΝΥΜΑ

Περαιτωθείσης τῆς κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἐκλογῆς, ὁ Ἐφηφισιμένος Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημος Ἀναγνώστου ἐκλήθη εἰς τὴν αἵθουσαν Συνεδριῶν τῆς Ἱεραρχίας, ἵνα τελέσῃ τὸ Μικρὸν Μήνυμα, κατὰ τὴν καθιερωμένην Κανονικὴν Τάξιν.

Εἰσελθόντος τοῦ Ἐφηφισιμένου εἰς τὴν αἵθουσαν, προσεφώνησε τούτου ὁ Μακ. Πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἀναγγείλας τὴν ἐκλογὴν του καὶ ἀπήντησεν ὁ Ἐφηφισιμένος Μητροπολίτης, εὐχαριστήσας τὴν τε Ἱεραρχίαν καὶ τὸν Μακ. Πρόεδρον αὐτῆς διὰ τὴν ἐκλογὴν του.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ Σεβ. Συνοδικοί Σύμβουλοι κατέβησαν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ὅπου καὶ ἐτετέλεσθη τὸ Μέγα Μήνυμα τοῦ νέου Ἱεράρχου.

3. Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

Ἡ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου ἐγένετο τὴν Κυριακὴν 29ην Μαρτίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Κ. Πατησίων, ἐνθα ὁ νέος Μητροπολίτης ὑπηρετεῖ μέχρι τῆς ἐκλογῆς του, μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας, τῇ συμμετοχῇ πυκνοῦ ἐκκλησιασματος ἐξ Ἀθηνῶν, Λέσδου καὶ τῆς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ.

Τῆς χειροτονίας προέστη ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, Σταυρουπόλεως κ. Μαξιμίμου, Κίτρους κ. Βαρνάβα, Ἡλείας κ. Ἀθανασίου, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβροσίου, Διδυμοταίχου κ. Ἀγαθαγγέλου, Σάμου κ. Παντελεήμονος, Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος καὶ Κυθήρων κ. Ἰακώβου. Συμπροσευχόμενοι ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι ἦσαν οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ Κώου κ. Ἰεζεκιήλ, Ἐλασσώνος κ. Σεβαστιανός, Γορτύνης κ. Κύριλλος καὶ Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρουσῆς κ. Ἀναστασιος καὶ ἄλλοι κληρικοί. Παρευρέθησαν ἐπίσης τοπικαὶ Ἀρχαὶ τῆς Ἀρναίας Χαλκιδικῆς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Ὀλίγον πρὸ τῆς χειροτονίας, προσφωνῶν τὸν Θεοφ. Ἐφηφισιμένον Μητροπολίτην, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ εἶπε τὰ ἑξῆς:

Θεοφιλέστατε,

Ὅπως καὶ κατὰ τὸ μικρὸν μῆνυμα εἶπον, ἐπαναλαμβάνω ταῦτα καὶ σήμερον, κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄφιν τὴν ἐνάρετον ζωὴν σου, τὸν ἀνεπίληπτον βίον σου, τὰ πνευματικά σου προσόντα, τὴν λιπαρὰν σου μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ διοικητικά σου τοιαῦτα ὡς Προϊοσυγκέλλου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, καὶ

κατόπιν ὡς ἡγουμένου τῆς Ἱεράς Πατριαρχικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Βλατάδων Θεσσαλονίκης, λαβοῦσα λέγω ταῦτα ὑπ' ὄφιν, σὲ προέκρινε καὶ σὲ ἐξέλεξε μὲ μεγάλην πλειοψηφίαν, Μητροπολίτην τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἁγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου. Εὐδελπισοὶ δὲ οἱ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, ἀπὸ τῆς νέας αὐτῆς ὑψηλῆς σκοπιᾶς, θὰ φανῆς ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς νέας αὐτῆς ὑψηλῆς σκοπιᾶς, θὰ φανῆς ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἀποφέρῃς καρπὸς, πλουσίους πνευματικὸς καρπούς, καὶ θὰ ἀναδειχθῆς ἄξιος ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ πῶς δεόν νὰ πολιευθῆς ὡς Μητροπολίτης, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ περιτετεῖ νὰ εἴπωμεν, διότι ταῦτα τὰ ἐδιδάχθης πλουσίως εἰς τὴν γενομένην Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ κυρίως ἠντιληθῆς ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὰς Ποιμαντορικὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπου διαγράφονται τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐπισκόπου.

Ἡμεῖς τοῦτο μόνον λέγομεν καὶ σντισιῶμεν, ὅτι ἀνέρχεσαι εἰς μίαν Ἱεράν Μητροπόλιν νευραλγικῆς σημασίας καὶ δὴ εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δάλλονται αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι καὶ θεμελιώδεις θεομοί, ὅπως ὅλοι γνωρίζομεν, μεταξὺ αὐτῶν δὲ καὶ ἡ Ἀγιοπάτη ἡμῶν Ἐκκλησία, ἣτις εἶναι τὸ Φῶς τοῦ Κόσμου, ἡ Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια.

Ὅστε ὀφείλεις μετὰ συνέσεως νὰ πορευθῆς ὡς Μητροπολίτης τῆς κληρωθείσης σοι Ἱεράς Μητροπόλεως. Ὀφείλεις νὰ εἶσαι ἀγωνιστὴς καὶ μαχητὴς καὶ προασπιστὴς τῶν θεοκεντρικῶν μας παραδόσεων, ὅπου καὶ διὰν χρεωσθῆς ὀφείλεις νὰ εἶσαι μαχητὴς καὶ φύλαξ καὶ πρόμαχος καὶ τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων, διότι μὲ αὐτὰς τὰς δύο παραλλήλους ἀρχὰς ἐξῆσε καὶ ἐδοξάσθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλλάς κατὰ τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν της.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι μὲ τὴν σύνεσίν σου, μὲ τὸν ἐνάρετον βίον σου, θὰ συντελέσης τὰ μέγιστα εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέρχεσαι, ἀκόμη δὲ καὶ οἱ θὰ σιαθῆς ἐκεῖ μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ καρτερίας, πολιτευόμενος ἐναντι τῶν ἀποθνήσκοντων ἀντιδόσεων καὶ μετὰ τῆς δεούσης διακρίσεως καὶ ἀγάπης θὰ συμβιώσης μετὰ τοῦ Ἁγ. Ὁρους, μετὰ τοῦ ὁποίου γεινιάζει ἡ Ἱερά σου Μητροπολις, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν θύραν ἐξόδου πρὸς τὸν ἐκτὸς τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους κόσμον τῶν ἐν αὐτῷ ἐγκαταδιούτων.

Ἄν ἐπιθυμῶ νὰ κουράσω περισσότερο τὴν ἀγάπην τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ εὐχομαι ἐκ θαθέων, ὁμοῦ μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων τῆς Σεπτῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία σὲ ἐπερεψήφισεν, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνοδεύῃ τὰ βήματά σου καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς ποιμαντορίας σου καὶ σὲ φωτίξῃ εἰς τὸν δρόμον σου, ὥστε νὰ ἀποβῆς ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἀγιοπάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην, ὁ Θεοφιλ. Ἐφημεριεμένος Μητροπολίτης κ. Νικόδημος εἶπεν:

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Πολυθέβαστέ μοι Γέροντα,

Σεβασμιώτατοι ἄγιοι ἀρχιερεῖς,

Συμπροεσβύτεροι ἀδελφοὶ καὶ εὐσεβεῖς χριστιανοί,

Ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρέμῳ πολλῶ ἐγενόμην (1 Κορ. 6' 3) προσχθὲς πρὸς τὴν σεβασμιῶν Ἱεραρχίαν τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀποδεχόμενος, ἐν βαθυτάτῃ νύκτῃ εὐγνωμοσύνη καὶ ἰεραῖ συγκινήσει, τὴν κλήσιν Ἀυτῆς καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐκλογῆς τῆς ταπεινότητος καὶ ἀναξιοτήτος μου ὡς Μητροπολίτου τῆς παλαιφάτου Ἱεραῖ Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου. Καὶ ἰδοὺ σήμερον, ἐν δδύνη ψυχῆς, παλλούσης ἀπὸ πίστιν καὶ ἀγάπην καὶ ἐλπίδα καὶ ἀπὸ θαθεῖαν συγκίνησιν καὶ θαυμασμόν διὰ τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν ἀναξιότητά μου συγκατάθεσιν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἀγίας Ἐκκλησίας, προσέρχομαι, ἐν εὐλαθείᾳ πολλῇ καὶ θαθεῖᾳ ταπεινώσει, ἐνώπιόν Σας, Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, πρὸ τοῦ φρικτοῦ Θουσιαστηρίου, πλήρης δέους, ὑποταγῆς καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸ θεῖον θέλημα τοῦ Κυρίου, ἵνα λάβω τὸν τρίτον βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης.

Ἀναμνησόμενοι, ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει, κατὰ τὴν σιγμὴν ταύτην, τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1955 φωνῆν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν κλήσιν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐν Φαναρίῳ Ἐκκλησίας, ὅτε, πρὸ τοῦ Θουσιαστηρίου τῆς τροφῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς, γαλουχηθεῖς μὲ τὰ νάματα τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐδέχθην, διὰ χειρὸς τοῦ ἀοιδίμου Σχολάρχου Ἀυτῆς καὶ Προστάτου μου Μητροπολίτου Ἰκονίου κυροῦ Ἰακώβου, τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης. Καὶ σήμερον, μετὰ τὴν εικοσεξαετῆ, τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, προσενεχθεῖσαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὑπηρεσίαν μου, ἐν Μελίτῃ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Μυτιλήνῃ, ἐν τῇ Ἱεραῖ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ τῶν Βλατάδων, ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν Ἀθήναις, ὅτε ἡ χρησιμότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποίησα, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἄδίου ἔλεον (Τιτ. γ' 4), ἐκάλεσέ με εἰς νέαν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς Ἀποστολικὴν διακονίαν καὶ ἀποστέλλει με γεωργὸν ἐπὶ τὸ Γεώργιον τῆς νοτιῆς ἀμπέλου τῆς ἐν Χαλκιδικῇ Ἱεραῖ Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ.

Καὶ εὐθὺς ἀκούω, ἐν συγκλονισμῶ ψυχῆς, τὴν οὐρανίαν καὶ ἀπόκροσον φωνῆν τοῦ Μαρτυρίου τοῦ ἱεροῦ Πολυκάρου, Ἐπισκόπου Σμύρνης. «...Προπορεύου, ἀομένως, τοῦ λαοῦ σου, ὥσπερ κριτὸς ἐπίσημος ἐκ μεγάλου ποιμνίου, εἰς προσφορὰν ὀλοκαυτώματος, δεκτὸν τῷ Θεῷ ἡτοισμαμένον». Διότι, ὁμολο-

γούμενος, ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πορεία μαρτυρίας καὶ μαρτυρίου. Ἰδιαιτέρως σήμερον, ἐὰν ἀναγνωρίσωμεν τὴν πραγματικότητα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ὡς ἐποχῆς ἀποστασίας καὶ ἀπιστίας καὶ συγχύσεως πολλῆς, καθ' ἣν ἡ μηχανὴ καὶ ὁ θρόνος τῆς μηχανῆς καὶ ὁ μηχανοκινούμενος πολιτισμὸς, δημιουργεῖ νέας μορφὰς ζωῆς καὶ ἐκδηλώσεων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζεται περὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ ἀπορρίπτει τὰ παλαιὰ ὡς ἀχρησιστα καὶ ἄκαιρα, συσκοτίζει τὴν ἀρετὴν τῆς διακρίσεως καὶ ἀποδοκιμάζει ἰδανικὰ καὶ παραδόσεις αἰώνων καὶ πολιτισμῶν, ἔχομεν, ὅπως, ἐνώπιον ἡμῶν πορείαν ἀναβάσεως εἰς Γολγοθᾶν.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἀδιαπόρνησιν καὶ τὴν προσφορὰν, ὅτι ἔχω ἐτοιμὴν καὶ τὴν ζωὴν μου, ἵνα προσφέρω ὑπερ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποδέχομαι τὴν φωνὴν καὶ τὴν κλήσιν ταύτην καὶ πορεύομαι ἐπὶ τὸ Γεώργιον τοῦ Κυρίου, «εἰς τὸ περῶσαι ψυχᾶς, ἀρπάσαι κόσμον καὶ δοῦναι Θεῷ, εἰς τὸ εἰσοικῆσαι τὸν Χριστὸν εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν καὶ θεδὸν ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον», κατὰ τὴν θεῖαν ἐπιταγὴν τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, διαγράφοντος, ἐν τῇ ῥήσει ταύτῃ, τὸ ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης λειτουργήμα, «ἐν ᾧ ἄγγελοι ἐπιθυμοῦν παρακίναν», ἀφοῦ, κατὰ τὸν ἱερόν Χρυσόστομον, «ἡ ἱερωσύνη πελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει ταγματίων, καθότι οἱ ἱερεῖς τὴν γῆν οἰκοῦντες καὶ ἐν ταύτῃ ποιούμενοι τὴν διατριβήν, τὰ ἐν οὐρανοῖς διοικεῖν ἐπιτεράλησαν καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, ἦν οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδθηκεν ὁ Θεός», κατὰ δὲ τὸν ἄγιον Ἰσιδώρον τὸν Πηλουσιώτην, «τὸ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ ὄνομα καὶ πράγμα θεῖον ὄν καὶ κρεῖττον πάσης πολιτείας καὶ ἀξίας ἐστίν». (Βιβλ. Β' Ἐπ. Γρηγορίου).

Πρὸ τοῦ φρικτοῦ τούτου Μνηστηρίου καὶ Λειτουργήματος εὐρισκόμενος, τρέμω καὶ δειλιῶ. Ἐγώ, ὡ τῶν ἁμαρτιῶν τὴν ἀσθένειαν περικείμενος, καλοῦμαι σήμερον ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ ἀνέλθω τὰς θαυμάδας τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἔθεσεν εἰς ἱεραρχικὴν ἐξουσίαν, διὰ τὴν διακινεώρησιν τῆς Ἀγίας Του Ἐκκλησίας καὶ συνέχισιν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ σωτηρίου καὶ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Του. «Οὐ γὰρ δύναται ἡ Ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπων εἶναι», κατὰ τὸν ἱερόν Χρυσόστομον, ἀφοῦ «ὁ Κύριος ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. δ' 11 - 12).

Ἐκ τῆς πρὸς Ἐφesoῖους ἀληθείας ταύτης τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου Παύλου καταδεικνύεται, ὅτι ἡ ἱερωσύνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἰ. ἔ. τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ Χριστὸς ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ ἴδιος ταυτίζει ἑαυτὸν μετὰ τῆς Ἱεραρχίας Του, ὅταν λέγῃ εἰς τοὺς Ἀποστόλους. «Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ» (Λουκ. ι' 16), «Καὶ ἰδοὺ ἐγώ

μεθ' ἡμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· ἀμήν» (Ματθ. κη' 20).

Ἐπιεῦθεν ὁ ἅγιος Κυπριανὸς τονίζει, ὡς Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ Ἐπίσκοπῳ εὐρίσκειται, ὁ δὲ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος γράφει, ὅπου ἂν ἡ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Διὰ τοῦτο ἀκριθῶς ὁ ἴδιος Πατὴρ ἐπιτέλλεται εἰς τοὺς χριστιανούς, «Πάντες ἐντροπέσθησαν τοὺς διακόνους ὡς ἐπιτολὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὡς Ἰησοῦν Χριστόν, ὅτια Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον Θεοῦ καὶ ὡς σύνδεσμον ἀποσιτόλων. Χωρὶς τούτων Ἐκκλησία οὐ καλεῖται» (3, PG. 5, C. 677A).

Ὅπως μεγίστη ἡ τιμὴ. Παμμέγιστον τὸ δῶρημα τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας. Ὑπεραγγελικὸν τὸ λειτουργημα. «Υἱὲ ἀνθρώπου, ὡς σκοπὸν καὶ φύλακα ἔδικά σε ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ» (Ἠσ. η' 14), ἀναφωνεῖ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας.

Ἀναλογιζόμενος, ἐπιεῦθεν, τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος καὶ τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης ἐναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων συσιέλλομαι καὶ ὀδυνῶμαι. Ἄλλ' ἐν ταυτῷ, θαρρῶν εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν συγκατάβασιν τοῦ Θεοῦ, ἐνθαρρύνομαι καὶ ἀναπεροῦμαι. «Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπιθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν» (Ἐβρ. δ' 15).

Πέποιθα ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἐκπληρῶ τὸ ἅγιον θέλημα Αὐτοῦ. «Ἐλπίζω ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν» (Α' Τιμ. δ' 10). «Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐρευνητὴς νεφροῦς καὶ καρδιάς» (Ἀποκ. γ' 23), λέγει ὁ Κύριος εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Ὁ Κύριος γνωρίζει. Ἔχω, ὅθεν, πεποίθησιν, ὅτι «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπ' ἐμὲ καὶ δυνάμεις Ὑψίστου ἐπισκιάσει με» (Δουκ. α' 35 πρβ. καὶ Ἰω. κ' 23), καὶ ὅτι «ὡς Θεῖα Χάρις πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύει καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦν, προσέρχομαι μετὰ παρηγορίας τῷ θρόνῳ τῆς Χάριτος, ἵνα λάβω ἔλεον καὶ χάριν εὐρω εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἐβρ. δ' 16).

Ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας εἶναι φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κλήσις ἀπὸ Θεοῦ. «Οὐχ ἐναντιῶ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. ε' 4). Διὸ καὶ ὑποτάσσομαι πλήρως ἐν θαυμάτι ταπεινώσει, ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ, ἐν μετανοίᾳ καὶ ἀφοσιώσει καὶ ἐν εὐλαβείᾳ προσκυνήματι «τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, ὅς καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ. Ἀδὲ τῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν» (Ἀποκ. α' 6).

Δόξαν, ὅθεν, καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνῃσιν ἀναμέλλω τῷ ἐν Τριᾷδι προσκυνουμένῳ καὶ λατρουμένῳ Θεῷ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ Δομῆτορι τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅτι ἐμὲ, τὸν

† Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημος

ἐλάχιστον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου ἐν τῇ ἱερουσύνῃ, ἐκάλεσεν εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα. Πίστιν ὁρθόδοξον ὁμολογῶ πρὸς τὴν Μητέρα ἡμῶν Ἀγιοτάτην Ὁρθόδοξον καὶ Μαριτυρικὴν Ἐκκλησίαν. Προσκύνησιν εὐλαβῆ ἐναποθέτω πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸν Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον καὶ τὴν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Χάριτας καὶ θαυμάτιαν νῦν ἐγγνωμοσύνην προσφέρω πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ διὰ τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν τῆς καρδίας του ὑπὲρ τῆς ταπεινότητός μου καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐλάλησατο τὴν στιγμήν ταύτην, ὡς καὶ διὰ τὴν ὑψίστην τιμὴν τῆς τελεσιουργίας τοῦ Μυστηρίου τῆς εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίας μου. Ταύτην τὴν παραγγελίαν τῆς φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῆς Ὑμετέρας πολυσεβάστου Μακαριότητος παραλαμβάνω, ἐν συγκινήσει πολλῇ καὶ νύκτῃ ἐγγνωμοσύνη, τὴν στιγμήν ταύτην, «ἵνα σιγατέω ἐν τῇ κλήσει ταύτῃ τὴν καλὴν σιγατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν» (Α' Τιμ. α' 18). Ὑπόσχομαι καὶ διαβεβαιοῦμαι, ὅτι, «τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζωοποιούτος τὰ πάντα, θὰ τηρήσω τὴν ἐπιτολὴν ἁπλοῦν καὶ ἀνεπίλητον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Τιμ. σι' 13-14).

Σεβάσματα και προσκνήματα εὐλαβῆ και εὐγνωμοσύνην αἰδίου προσφέρω πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον και τοὺς ἁγίους ἄρχιερεῖς τῆς σεπιῆς Ἱεροσολίας και πρὸς ἕνα ἕκαστον ἰδιαίτερος, διὰ τὴν προσγινομένην μοι ὑψίστην τιμὴν, τῆς ἐκλογῆς ὑπ' Αὐτῆς, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, τῆς ἀναξιότητός μου ὡς Μητροπολίτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱεροσού, Ἀγίου Ὄρους και Ἀρδαμερίου.

Μνημονεύω, ἐν βαθύτατῃ συγκινήσει και αἰδίου εὐγνωμοσύνη, τὴν μνήμην τῶν ἀειωνήσιων γονέων μου και τῆς πολυκλαύστου ἀδελφῆς μου.

Χάριτας και εὐγνωμοσύνην ὀφείλω πρὸς τοὺς διδασκάλους και καθηγητὰς μου, πρὸς τὴν ἐκθρόψασάν με τροφὸν Πατριαρχικὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν, ἡ ὁποία πάντοτε ἐπηρεάζει τὴν ζωὴν και τὴν σκέψιν μου, πρὸς τοὺς σεβαστοὺς καθηγητὰς μου και τὸν νῦν Σχολάρχην αὐτῆς, τὸν προστάτην και πνευματικὸν καθοδηγητὴν μου, Μητροπολίτην Σιαουρούλεως κ. Μάξιμον.

Εὐλαβῆ εὐγνωμοσύνην προσφέρω εἰς τὴν μνήμην τοῦ αἰοδύμου και μακαριστοῦ Μεγάλου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Α', τοῦ ὁποίου ἡ διβλικὴ μορφὴ παραμένει ἀνεξίτηλος εἰς τὴν καρδίαν μου και εἰς τοῦ ὁποίου τὴν σεπιτὴν ἐπιτολὴν ὀφείλω τὸ κληρικόν μου ὄνομα εἰς μνήμην και τιμὴν τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

Μνημονεύω τὴν μνήμην τοῦ ἀειωνήσιου ἐν μακαριοῖς και Μεγάλου Ἐδεργέτου τῆς Νήσου Λέσβου Μητροπολίτου Μυτιλήνης κυροῦ Ἰακώβου, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποίου ἐφοίτησα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης.

Ἀναμνησκόμεαι, ἐν εὐλαβῆ ἀναφορᾷ και αἰδίῳ εὐγνωμοσύνη, τὴν μνήμην τοῦ ἀειωνήσιου Σχολάρχου τῆς τροφῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, Μητροπολίτου Ἰκονίου κυροῦ Ἰακώβου, τοῦ χειροτονήσαντός με, ἐν ἀγάπῃ πολλῇ, εἰς Διάκονον και Προσβύτερον και πολλὰ προστατεύσαντός με κατὰ τὴν τετραετὴ φοίτησίν μου ἐν τῇ Σχολῇ.

Μνημονεύω τὴν μνήμην τοῦ ἀειωνήσιου Ἀρχιεπισκόπου Θνατείρων κυροῦ Ἀθηναγόρου τοῦ Α', ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποίου ὑπηρετήσα ἐπὶ τετραετίαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Θνατείρων, ἐδῆς μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν μου ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, και ἔτιχον μετεκπαιδύσεως ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, συνεργήσαντος πρὸς τοῦτο και τοῦ σεβαστοῦ Καθηγητοῦ μου Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, εἰς ὃν ὀφείλω αἰδίου εὐγνωμοσύνην.

Χάριτας και εὐγνωμοσύνην ὀφείλω πρὸς τὸν σεβαστόν μοι Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Παναγιώτημονα διὰ τὴν ἀγάπην και τὴν στοργὴν του, μεθ' ἧς περιέβαλε τὴν ταπεινότητά μου κατὰ τὴν ἐν Θεσσαλονικῇ διαμονὴν και διακονίαν μου, καθὼς ἐπίσης και πρὸς τὸν σεβαστόν μοι Καθηγητὴν κ. Παναγιώτην

Χρήστου, Διευθυντὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατριαρχικῶν Μελετῶν και τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτας αὐτοῦ, διὰ τὴν καθόλου συμπαραστάσιν του και τὴν ἀγαπὴν συνεργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχομεν, κατὰ τὴν διακονίαν μου ἐν τῇ Πατριαρχικῇ και Σιαουρούγιακῇ Μονῇ τῶν Βλατάδων και τῷ Ἰδρύματι.

Χάριτας και εὐγνωμοσύνην ὀφείλω πρὸς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν Μυτιλήνης και τοὺς ἐν αὐτῇ διακονοῦντας τὸν ἱερόν κλήρον και τὸν λαὸν αὐτῆς, διὰ τὴν ἀγάπην και τὴν τιμὴν, μεθ' ἧς περιέβαλον τὴν ἐλαχιστοτήτά μου κατὰ τὴν δεκαεταετὴ ὑπηρεσίαν μου ὡς Προποσυνγέλλου ἐν αὐτῇ.

Εἰς Σᾶς πολυσεβαστέ μοι Γέροντα ἐναποθέτω τὴν εὐγνωμοσύνην καρδίαν μου. Νέον και ἐν πολλοῖς ἄπειρον, μετὰ τὴν πενταετὴ διακονίαν μου ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Θνατείρων, με προσελάβατε εἰς τὴν Μητροπόλιν Σας και μοῦ ἀναθέσατε τὰ καθήκοντα τοῦ Προποσυνγέλλου. Ὑπηρετήσα ὡς Προποσυνγέλλος Σας ἐπὶ δέκα ὀκτὼ ἔτη και ἐγγνώρισα και ἔζησα ὅλην τὴν ἀγάπην και τὴν στοργὴν Σας, ὅλους τοὺς μόνους και τὰς θυσίας Σας ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου και τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, τὸν πλοῦτον τῆς ἀγάπης και τῆς ἀφοσιώσεώς Σας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ δάθος τῆς σκέψεως και τὴν ἀρετὴν τοῦ διοικεῖν και τοῦ ποιμαίνειν, τὴν ἀκαταπόνητον ἐργατικότητά Σας, τὴν ἀδαπάνητον φιλοπολίαν Σας, τὰ πραγματοποιούμενα, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ, μεγαλόπνοα σχέδιά Σας πρὸς βοήθειαν και ἀνακούφισιν τοῦ πόνου και τῆς δυστυχίας και πρὸς ἐπιβράβευσιν ἀρετῶν και ἱκανοτήτων, και ἐκ πάντων τούτων συναπεκόμισα πλοσίαν τὴν ἐμπειρίαν περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

Δεχθῆτε, παρακαλῶ, ὀλόθυμον τὴν υἱικὴν ἀγάπην και εὐγνωμοσύνην μου, τὸν σεβασμόν και τὴν ἀφοσίωσίν μου, δι' ὅλην τὴν στοργὴν και τὴν συμπαραστάσιν με τὴν ὁποίαν πάντοτε με περιεβάλατε και διὰ τὰ ὅσα, τῇ στοργικῇ μερίμῃ και ἀγάπῃ Σας, σήμερον συμβαίνουν ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ. Προσεύχομαι ὅπως ὁ Δωροδότης Κύριος Σᾶς ἐνισχύῃ ἐν παντὶ και εὐλογῇ πάντοτε τοὺς κόπους τῆς ἀγάπης Σας και τοὺς μόνους τῆς Ποιμαντορίας Σας. Ἡ εὐγνωμοσύνη μου θὰ εἶναι αἰδίου. Καὶ ἡ ἀφοσίωσίς μου ὀλόθυμος.

Εὐλαβῆ εὐγνωμοσύνην προσφέρω πρὸς τοὺς ἁγίους ἄρχιερεῖς, τοὺς συνιεροσυγούνας μετὰ τοῦ σεπιτοῦ Προκαθημένου εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας μου και τοὺς παρισταμένους και συμπροσευχομένους ἐν αὐτῷ. Εὐγνωμοσύνην και θερμὰς εὐχαριστίας προσφέρω πρὸς τοὺς συμπροσευχομένους κληρικούς και εὐσεβεῖς χριστιανούς.

Εὐγνωμοσύνην προσφέρω πρὸς τοὺς συμπροσευτέρους ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Κάτω Πατησίων, τοὺς Ἐπιτρόπους, τοὺς ἱερο-

γράφας και τὸ προσωπικὸν τοῦ Ναοῦ και πρὸς ὄλους τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς τῆς Ἐνορίας, διὰ τὴν τιμὴν και τὴν ἀγάπην μετὰ τὴν ὁποίαν μετὰ περιέβαλον κατὰ τὴν τελευταίαν διακονίαν μου ὡς πρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Και ἤδη ἔπιτρομος προσέρχομαι ἐνώπιόν Σας, Μακαριώτατε Πάτερ και Δέσποτα, πρὸ τοῦ φρικτοῦ Μυστηρίου, ἵνα λάβω τὸν τρίτον βαθμὸν τῆς ἱεροσύνης και καταστῶ ἐν συνεχείᾳ Μητροπολίτης τῆς Ἱερῆς Μητροπόλεως Ἱερουσῶν, Ἁγίου Ὁρους και Ἀρδαμερίου. Φοβερά αὕτη ἡ στιγμὴ δι' ἐμέ. Κύριος ἐλεήσῃ με και ἐπισχύνη.

Παρακαλῶ και ἐξαιτοῦμαι τὰς παιρικός ἐσχὰς και ἐδλογίας τῆς Ὑμετέρας Σεπιῆς Μακαριότητος, τοῦ σεβαστοῦ μου Γέροντος, τῶν ἁγίων ἀρχιερέων τῆς σεπιῆς Ἱεραρχίας, τῶν σὺλλειτουργῶν και συμπροσευχομένων. Ἐξαιτοῦμαι τὰς ἐσχὰς και προσευχὰς τοῦ τιμίου Πρεσβυτερίου και τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, τῶν ἐπιτάφια, τῶν ἐν Μυτιλήνῃ, Θεσσαλονίκῃ και τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἱερουσῶν.

Προσεύχομαι και ἐξαιτοῦμαι τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, «τὴν πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν και τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν» και κλίνω τὸ γόνυ τῆς ψυχῆς και τοῦ σώματος πρὸ τοῦ φρικτοῦ Θυοιαστηρίου και τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου. Ἐξαιτοῦμαι τὴν προστασίαν τῆς Παναχράντου Μητροῦς ἡμῶν Κυρίας Θεοτόκου και τὰς προσθεσίας τοῦ προστάτου μου ἁγίου, οἰοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τοῦ Ἀγίου ἐνδόξου Θεοδώρου, νεομάρτυρος τοῦ Βυζαντίου, πολιούχου Μυτιλήνης, τῶν ἁγίων ὁσιομαρτύρων Ραφαήλ, Νικολάου και Εὐσέβου και πάντων τῶν ἁγίων.

Ὁ φόβος και ἡ ἀκρόατος πίστις και ἀγάπη πρὸς τὸν ἐν Τριᾷδι Θεόν, ἡ ἀγάπη και ἡ μέχρις αὐτοθυσίας ἀφοσίωσις μου πρὸς τὴν Μητέρα Ὁρθόδοξον Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ἡ ἀφοσίωσις μου πρὸς τὴν Ἱεραρχικὴν Ἀρχὴν και Ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐδλαθὴς σεβασμὸς πρὸς τὸν αἰωνόβιον θεσμόν τοῦ Σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, και ἡ ἀφοσίωσις μου εἰς αὐτό, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας, τῆς ἀταλαφνήσεως και τοῦ καθήκοντος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας και ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν τοῦ ποιμνίου τῆς Ἱερῆς Μητροπόλεως Ἱερουσῶν, ἡ αἰδὸς ἐγνωμοσύνη και ἀφοσίωσις μου πρὸς τὴν Ὑμετέραν πολυσέβαστον μοι Μακαριότητά Σας, θὰ εἶναι ἡ πίστις και ἡ ζωὴ μου. «Ἐγὼ δὲ ἡδίστα δαπανήσω και ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν» (Β' Κορ. ιβ' 15), «αὐτὸς γινόμενος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστοργῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ» (Α' Τιμ. δ' 12), «πρὸς τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ. δ' 12), «τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηθὸς, τῷ πνεύματι ζῶον, τῷ Κυρίῳ δουλεύων, τῇ ἐλπίδι χαίρων, τῇ θλίψει ὑπομένων, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῶν» (Ρωμ. ιβ' 11), μένων «πιστὸς ἄχρι θανάτου»

(Ἀποκ. β' 10) και ὀδηγῶν πάντοτε τὸ ποιμνιον εἰς νομάς σωτηρίους.

Δεήθητε, οὖν, Μακαριώτατε Πάτερ και Δέσποτα, ἅγιοι ἀρχιερεῖς, τιμιον πρεσβυτέρου, εὐσεβεῖς χριστιανοί, ὅπως ἀναδειχθῶ κατὰ τὴν νέαν μου διακονίαν «εὐάρεστος τῷ Θεῷ και δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις» (Ρωμ. ιδ' 18), ἄξιος τῆς κλήσεως ταύτης και τῆς τιμῆς.

Πρὸς Σὲ Κύριε, αἶρω τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ ἐγκαταλείπῃς με, Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ. Πρόσχευ εἰς τὴν βοήθειάν μου, Κύριε τῆς σωτηρίας μου» (Ψαλ. ιζ' 22-23). «Δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά Σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου» (Ψαλ. ριβ' 10). Σπερέωσον Κύριε τὴν καρδίαν μου ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον πέτραν τῶν ἐπιτολῶν σου, ὅτι μόνος ἅγιος ὑπάρχεις και Κύριος. Ναι, Κύριε και Θεὲ και Σωτὴρ μου, καθιέρωσέ με ἄξιον και πιστὸν οἰκονόμον και ποιμένα εἰς διακονίαν τοῦ λαοῦ σου, τῆς Ἀγίας σου Ἐκκλησίας και τῆς σῆς δόξης. Δέξου τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν και τὴν ἐξομολόγησίν μου και γενοῦ ἴλεως ἐπὶ τῆς ἀναξιότητός μου, διαγοράων τὰς προηγουμένας ἀπιστίας και προδοσίας μου. Ὅλην τὴν ζωὴν μου, ὅλην τὴν διακονίαν μου, τὰ πάντα ἐναποθέτω εἰς τὴν ἀγάπην και τὸ ἔλεός Σου. Πρόσθευ μοι πίστιν και ἀξίωσόν με νὰ Σὲ ὑπηρετήσω πιστῶς και ἀξίως. Ἐπίβλεπον ἐξ οὐρανοῦ και ἴδε ἐπὶ τὴν ταπεινωσίαν μου και ἀξίωσόν με, ἵνα ὅλην μου τὴν ζωὴν τῷ Σῷ θελήματι ἀναλώσω, ἀκούσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ τῆς ἐδλογημένης φωνῆς τῆς δικαιοκροίας Σου, διὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς σήμερον ἐμπιστευομένης μοι ποιμνῆς Σου, «Δεῦτε οἱ ἐδλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Ματθ. κε' 34).

«Ἴδου ἐγὼ, ἀπόστειλόν με».

4. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ νέος Μητροπολίτης Ἱερουσῶν, Ἁγίου Ὁρους και Ἀρδαμερίου, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1931 εἰς Λιτσόβριον Λέσβου και ἀπεφοίτησε τὸ 1955 μετὰ ἄριστα ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης. Διάκονος και Πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1955 ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Σχολάρχου αὐτῆς, Μητροπολίτου Ἰκονίου κυροῦ Ἰ α κ ὦ θ ο υ.

Ἐπηρετήσεν ἐπὶ τετραετίαν ὡς Ἐφημέριος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων, εἰς τὴν Μελίτην και τὴν Μ. Βρετανίαν, ἔθλα και μετεξέπαιδευθῆ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μπίρμινγχαμ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Τὸ 1959 μετὰ ἀπόφασιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἱ α κ ὦ θ ο υ διωρίσθη Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως και ὑπηρετήσεν ἐπὶ 18 ἔτη. Ἐν συνεχείᾳ διετέλεσεν ἐπὶ τριετίαν και πλέον ἡγούμενος τῆς Ἱ. Πτριρχικῆς Σχολῆς Βλατάδων, ἀντιπρόεδρος τοῦ Πατρι-

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑΣ ΤΟΥ 1821

(Εισήγησις κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς
25ης Μαρτίου εἰς τὴν Αἴθουσαν Τε-
λετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν).

«Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πού ἔχουν ἐνταθῆ αἱ προσ-
πάθειαι πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἔθνους,
πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐπισημανθῇ τὸ ἀνησυχητικὸν
γεγονός, ὅτι ἡ πολύπτυχος καὶ πολυδιάστατος ἐποποιΐα
τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 κακοποιεῖται, ὡς μὴ ὤ-
φελε, ὑπὸ διαφόρων διήθεν ἀπομυθευτῶν τῆς. Οὕτως,
ἡ ἐποποιΐα αὐτῆ εἶτε συρρικνοῦται εἰς πλαίσια καὶ με-
γέθη κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενα τῶν πραγματικῶν τῆς
διαστάσεως, εἶτε διαστρεβλώνεται ἢ ἀκρωτηριάζεται
ἐπὶ τῆς προκρουστείου κλίνης ἰδεολογικῶν προκαταλή-
ψεων, ὕλιστικῶν σχημάτων, μονολιθικῆς σκέψεως καὶ
σοφιστικῶν συλλογισμῶν.

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι τελευταίως πα-
ρατηροῦνται καὶ ἐνορχηστρωμένοι ἀπόπειραι, ἀφ' ἑ-
νὸς σπιλώσεως Ἐθνομαρτύρων καὶ ἀγνῶν ἀγωνιστῶν
καὶ ἀφ' ἑτέρου προσδιορισμοῦ, ὡς γενεσιουργοῦ αἰτίας
τῆς Ἐθνεγεργίας, ὄχι τοῦ Ἑλληνορθόδοξου ἰδεώδους
τῆς Ἐλευθερίας, ἀλλὰ δευτερευόντων ἐξωτερικῶν πα-
ραγόντων, ὅπως εἶναι αἱ παραγωγικαὶ σχέσεις, οἱ οἰ-
κονομικοὶ συσχετισμοὶ καὶ ταξικὸν ἀνταγωνισμόν. Ἡ
ἐκστρατεία αὕτη τοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ χρησιμο-
ποιεῖ ὡς ὄπλα πλῆθος λογικῶν σφαλμάτων, ἕνεκα τῶν
ὁποίων συγχέονται οὐσιώδη καὶ ἐπουσιώδη, κατὰ τρό-
πον ὅστε νὰ ἐπισημαίνονται τὸ προβαλλόμενον ἀποσπα-
σματικὸν μέρος ἀντὶ τοῦ παραθεωρουμένου ἢ ἀποσιω-
πωμένου ὀργανικοῦ ὅλου, τὰ συμβεβηκότα ἀντὶ τῆς οὐ-
σίας, τὰ δευτερογενῆ στοιχεῖα εἰς βάρος τῶν πρωτο-
γενῶν αἰτίων καὶ παραγόντων, τὰ χρησιμοποιηθέντα
ὕλικά ὄργανα ἀντὶ τοῦ πνεύματος πού τὰ ἐχρησιμο-
ποίησε, τὰ μέσα ἀντὶ τοῦ σκοποῦ, αἱ ἀναπόφευκτοι εἰς
ἀνθρώπινα ὄντα προσωπικαὶ ἀδυναμίαι ἢ καὶ κατα-

αρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν καὶ καθηγητῆς
ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ Θεσσα-
λονίκης. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1980 καὶ ἐντεῦθεν ὑπηρετεῖ
ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Κ. Πατησίων Ἀθηνῶν.

Συνέγραψε διόβλια μὲ θέματα ἐκ τῆς Καινῆς Διαθή-
κης, ὡς «Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ κόσμος», «Ἡ χαρμολύπη
τοῦ Σταυροῦ», «Ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην»,
«Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου»,
«Κυριακὰ Λόγια», «Μπροστὰ στὸ Μυστήριον τοῦ Σταυ-
ροῦ», ὡς καὶ πολλὰ ἄρθρα καὶ μελέτας εἰς ἐφημερίδας
καὶ περιοδικά.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

χρήσεις ἀντὶ τοῦ καθολικοῦ ἰδεολογικοῦ προσανατολι-
σμοῦ, αἱ ἐξαιρέσεις ἀντὶ τοῦ κανόνος, οἱ ἐξ ἀγάπης
πρὸς τὸ Ἔθνος Φαναριώτικοι διπλωματικοὶ ἐλιγμοὶ
ἀντὶ τῶν κυρίων ἐθνικῶν στόχων, αἱ κηλίδες τοῦ ἡλίου
ἀντὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἡλίου, οἱ ὀλίγοι τουρκόφιλοι κο-
τζαμπάσηδες ἀντὶ τῶν φαλάγγων τῶν κληρικῶν καὶ
λαϊκῶν προκρίτων, πού ἐθυσίασαν τὰ πάντα ἢ καὶ ἔ-
γιναν ὀλοκαύτωμα...

Διὰ νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ κατανοηθῇ ὀρθῶς τὸ θαῦμα
τοῦ 1821, πρέπει νὰ ὀδηγοῦμε τὸν ἐρευνητικὸν προ-
βολέα ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐπὶ μέρους συνιστώσας εἰς
τὴν καθολικὴν συνισταμένην, πού ἐδημιουργεῖτο καὶ
ἐνεργοποιεῖτο ἀπὸ τὰ ἰδεώδη τοῦ ὑποδούλου Γένους.
Πρέπει νὰ μὴ περιοριζώμεθα εἰς τὴν μονομερῆ κλα-
σματικὴν διερεύνησιν τοῦ ρόλου μερικῶν ἐμπόρων ἢ
πλοιοκτητῶν ἢ ἀγροτῶν ἢ βιοτεχνῶν ἢ λογίων ἢ δια-
φωτιστῶν ἢ Φιλελλήνων ἢ ἀστικῶν στρωμάτων ἢ κοι-
νωτικοπολιτικῶν ρευμάτων ἢ συνεταιρισμῶν ἢ συντε-
χνῶν ἢ οἰκονομικῶν δομῶν ἢ ἱστορικῶν συγκυριῶν,
ἀλλὰ νὰ ἀναζητοῦμε τὸ ἐνοπιὸν ρυθμιστικὸν κέντρον
τῶν καὶ τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομαστήν τῆς ἰδεο-
λογίας καὶ ψυχολογίας ὅλων τῶν ἀγωνιστῶν, πού εὐ-
ρίσκετο, πρὸ πάντων, εἰς τὴν σφυρηλάτησιν τῆς Ἐ-
θνικῆς συνειδήσεως μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἑλληνο-
ρθόδοξου παραδόσεως καὶ τῆς πατροπαράδοτου ἀγάπης
πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ Ὁρθόδοξος ναὸς ἦτο, ὡς
ἐλέχθη, ἡ μυστικὴ «Ἐκκλησία τοῦ Δήμου» τοῦ Ἐλ-
ληνισμοῦ, ὅπου ἀντήχουν οἱ λειτουργικοὶ ὕμνοι καὶ αἱ
ἀναστάσιμοι ψαλμοὶ, ὅπου τὸ «Ἀναστήτω ὁ Θεὸς
καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ», ἐπυροδοτεῖ
τοὺς πόθους καὶ ἀνεπτέρωνε τὰς ἐλπίδας τῶν σκλαβω-
μένων Ἑλλήνων.

Μέσα εἰς τοὺς ναοὺς καὶ εἰς τὰ μοναστήρια, ἢ
Ἐκκλησία, ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ ὡς «ἡ ὄρνις
τὰ νοσσία ἑαυτῆς», περιθάλλουσα τὰ τέκνα τῆς, ἤσκει
τὴν παρήγορον κηδεμονίαν τῆς, ἀνεχαίτιζε τοὺς ἐξι-
σλαμισμοὺς, ἀπεσόθει τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τοὺς κα-
τακτητὰς, ἀπεφάσιζε τὴν ἰδρυσιν σχολείων καὶ τυπο-
γραφείων, τὴν ἐκπαίδευσιν φωτισμένων διδασκάλων
καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ὅλης παιδείας καὶ τῆς παρο-
χῆς συσσιτίων ἢ ὑποτροφῶν, ἐθεμελίωσε τὴν κοινο-
τικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνέπτυσε τὰς μεθόδους, τὰς δια-
δικασίας καὶ τοὺς μηχανισμοὺς τῆς περισυλλογῆς, τῆς
διατηρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς ἀναξωπου-
ρήσεως τῆς ἐθνικῆς μνήμης καὶ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, εἰς
τὰ εἰθῆρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὕμνολογίας, τῶν διερ-
γασῶν εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Ἀγῶνος. «Ὅταν
αἰάσαμε τὰ ἄρματα —ἐτόνισεν ὁ Κολοκοτρώνης— εἴ-
παμε πρῶτα ὑπὲρ Πίστεως καὶ ἔπειτα ὑπὲρ Πατρί-
δος». Κι ὁ Γάλλος Πουκεβίλλ, πού τὴν ἐποχὴν ἐκεί-
νην, ὡς πρόξενος εἰς τὰς Πάτρας, ἔζησε τὸ γεγονός

“ΕΙΣ ΕΡΓΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,, (Ἐφεσ. δ' 13)

Ἐκθεσις Πεπραγμένων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»

(Ἀπὸ Αὐγ. 1977 ἕως Αὐγ. 1980). *

ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

III

ΣΤ' ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

α) *Διαγωνισμὸς Παιδικῶν Σχεδίων με θέμα «Τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ παιδί σήμερα».* Σκοπὸς τοῦ διαγωνισμοῦ αὐτοῦ ἦτο νὰ παρακινηθοῦν οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ, δηλαδὴ τὰ παιδιά ἡλικίας 6-8 ἐτῶν, νὰ σκεφθοῦν με τρόπον δημιουργικόν καὶ νὰ ἐκφράσσουν με χρώματα καὶ σχέδια τὰ συναισθήματα καὶ βαθύτερα βιώματα, τὰ ὅποια τοὺς δημιουργοῦνται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων.

Διὰ νὰ διευκολυνθοῦν οἱ ἐκπαιδευτικοί, τὰ παιδιά καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν ἐξεδόθη εἰδικὸν κατάλληλον ἔντυπον με τὴν ἱστορίαν τῶν Χριστουγέννων καὶ σχετικὰς ὁδηγίας. Κατόπιν σχετικῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων τὰ ἐν λόγῳ ἔντυπα ἐστάλησαν εἰς 9.650 Δημοτικὰ Σχολεῖα 250 Γενικῶν Ἐπιθεωρήσεων Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως ὅλης τῆς Ἑλλάδος, συνοδευόμενα ὑπὸ ἀναλυτικῶν ὁδηγιῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐφθασαν εἰς 465.000 μικροὺς μαθητὰς ἀπὸ τοῦ Ἐβρου ἕως τῆς Δωδεκανήσου. Με τὴν πρωτότυπον αὐτὴν κινητοποίησιν χιλιάδων παιδιῶν περισσότεραι ἀκόμα χιλιάδες μεγάλων — διδάσκαλοι, γονεῖς, συγγενεῖς — ἐμελέτησαν τὴν σχετικὴν εὐαγγελικὴν ἀφήγησιν, συνεζήτησαν τὸ θέμα με τὰ παιδιά, ἀφιέρωσαν χρόνον καὶ σκέψιν διὰ «τὸ γε-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 146 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

τῆς Ἐθνεγεροσίας ὄχι ὡς τηλεκατευθυνόμενος χειριστὴς τῆς ψευτοεπιστημονικῆς προκορυστείου κλίνης, ἀλλ' ὡς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς, περιγράφει ὡς ἐξῆς αὐτὰ ποὺ ἤκουε καὶ ἔβλεπεν ὁ ἴδιος: «Μόλις —λέγει— κρότησε τὸ Ἑλληνικὸν πυροβόλον, οἱ κάτοικοι τῶν κοιλάδων τοῦ Ἀλφειοῦ, ἀθρόοι, προσέρχονται εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ σημαντὰ συνεχῶς ἀντηχοῦν. Οἱ ἱερεῖς κάμνουν λιτανεῖας καὶ ἐλκύουν ὀπίσω των τὰ πλήθη. Τονίζουν τὸν ψαλμὸν, ζητοῦντες ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ διασκορπίσῃ τοὺς βαρβάρους καὶ ἀπονεύμῃ τὰς δάφνας τῆς νίκης εἰς τὰ τέκνα του. Αἱ γυναῖκες ἀναρτοῦν τοὺς νυμφικὸς στεφάνους των ὑπεράνω τῆς

γονὸς τῶν Χριστουγέννων καὶ τὸν σύνδεσμόν του με τὸ σήμερα».

Εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Α.Δ. ἐφθασαν τελικῶς ἄνω τῶν 30.000 πινάκων ἀπὸ Σχολεῖα ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας. Πολλοὶ διδάσκαλοι εἰδοποίησαν, ὅτι δὲν μᾶς τὰ ἐστειλαν ὅλα, ἀλλὰ μόνον ὅσα ἐκρίναν ἀξιολογώτερα· γεγονός τὸ ὅποιον ὑποδηλοῖ ὅτι ἐφιλοτεχνήθησαν ἀρκεταὶ ἀκόμη χιλιάδες σχεδίων. Εἰδικὴ κριτικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν πρύτανιν τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν κ. Κώσταν Γραμματόπουλον, τὸν καθηγητὴν τῆς ἰδίας Σχολῆς κ. Ντῖνον Ξυνόπουλον, τὴν ζωγράφον-ἀγιογράφον καὶ Λίαν Παπαγεωργοπούλου, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Α.Δ. καὶ με γραμματέα τὴν παιδαγωγὸν διδά Ἑλένην Γκανούρη ὑπάλληλον τῆς Α.Δ., ἐπέλεξε τὰ 38 καλύτερα ἔργα.

Χαρακτηριστικὴ ὑπῆρξεν ἡ εὐαισθησία καὶ συγκινητικὴ ἢ ἔμπνευσις τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν πολλὰ σχέδια. Ὡρισμένα ἐξ αὐτῶν θὰ τυπωθοῦν εἰς κάρτας διὰ τὰ Χριστούγεννα.

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω διαγωνισμοῦ ἔγραψαν ἤδη πολλαὶ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ (Καθημερινή, Βῆμα, Βραδυνή, Μεσημβρινή, Ἐστία, Ἐλευθερος κόσμος, Αὐγή, Ἑλληνικὸς Βορρᾶς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Καθολικὴ, Νέα Πορεία, Ἐπίκαιρα, Ἐργόχειρο, Ὁρθόδοξος Τύπος, Ἐκκλησία, Χελιδόνια, Γυναῖκα κ.ά.). Τὸν Νοέμβριον ἐ.ἔ. θὰ ἐπιδοθοῦν εἰς εἰδικὴν τελετὴν τὰ βραβεῖα ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ καὶ θὰ γίνῃ ἐκθεσις

εἰκόνας τῆς Παρθένου. Οἱ γέροντες γονυπετεῖς προσεύχονται...».

Αὐτὸν τὸν Ἐσσηκωμὸ ἐφορτάζει τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ ὑπενθυμίξῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποτρέψῃ ἀπὸ κάθε παραχάραξιν τῆς ἔθνικῆς μας ἱστορίας καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ τονίξῃ τὸ χρέος τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸν κάθε εἶδους πνευματικὸν ἑξανδραποδισμόν καὶ εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν θεμελιῶν τοῦ Ἐθνους.

ΕΤΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τῶν καλύτερων ἔργων εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Α.Δ.

Ὁ ἐν λόγῳ διαγωνισμὸς παιδικοῦ σχεδίου ὑπῆρξε διεθνῶς πρωτοποριακός: 1. Διὰ πρώτην φοράν ἐγίνε παρομοία δημιουργικὴ κινητοποίησης χιλιάδων μικρῶν μαθητῶν 6-8 ἐτῶν διὰ τὰ ἐκφράσων τὰ βιώματα τὰ ὅποια τοὺς δημιουργεῖ ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ. 2. Διὰ πρώτην φοράν ἡ Ἐκκλησία ἀπηυθύνθη μὲ μίαν τόσον καθολικὴν ἐνέργειαν εἰς παιδιὰ αὐτῆς τῆς ἡλικίας. Καὶ ὄχι ἀπλῶς τοὺς ὠμίλησε διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τρισευλογημένου Παιδιοῦ καὶ Κυρίου τοῦ σύμπαντος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μὲ ἐμπιστοσύνην τὰ ἐκάλεσε νὰ αὐτενεργήσουν, νὰ ἐξηγήσουν εἰς τοὺς μεγαλύτερους πᾶς αἰσθάνονται τὰ Χριστοῦγεννα. Ὅλα δὲ αὐτὰ μὲ τρόπον ἀβίαστον, εὐχαρι. Πρόκειται διὰ μίαν ἐνέργειαν στοργῆς, πρὸ παντὸς δὲ σεβασμοῦ εἰς τὸ ἑλληνόπουλον.

β) Σοβαραὶ πρωτοβουλία διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς *κατηχητικῆς προσπαθείας* ἀναστέλλονται ἐπὶ μακρὸν ἔνεκα τῆς ὑφισταμένης ἐκκρεμότητος ὡς πρὸς τὰς ἀρμοδιότητας τῆς Α.Δ. καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Νεότητος. Παρὰ ταῦτα, πλὴν τῆς μνημονευθείσης λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου Κατηχητικῶν Στελεχῶν καὶ τῶν σχετικῶν ἐκδόσεων, ἐπραγματοποιήθη εἰδικὴ σύσκεψις ἐκπροσώπων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τινῶν ἄλλων Μητροπόλεων ἀσχολουμένων μὲ τὸ κατηχητικὸν ἔργον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξητάσθησαν αἱ νέαι συνθήκαι τῶν ἐλλήνων μαθητῶν μετὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν μεταρρύθμισιν καὶ προετάθη ἡ διαμόρφωσις νέων ὁρίων διακρίσεως τῶν τριῶν κύκλων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ἀνάλογος συγγραφὴ νέων βοηθημάτων: Κατώτερα: 3η-6η τάξεις Δημοτικοῦ. Μέσα: 1η-2α τάξεις Γυμνασίου. Ἀνώτερα: 3η τάξις Γυμνασίου-1η τάξις Λυκείου. Ἀναζήτησις νέας μορφῆς προσελκύσεως τῶν μαθητῶν τῆς 2ας καὶ 3ης τάξεως Λυκείου διὰ διαλέξεων, ἐλευθέρων συζητήσεων, ἑορτῶν κ.τ.λ. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης: ἡ συγκέντρωσις τῶν διαφόρων σχεδίων μαθημάτων, τὰ ὅποια χρησιμοποιῶνται ὑπὸ ὠρισμένων Ἱ. Μητροπόλεων καὶ ἱεραποστολικῶν συλλόγων, ἡ σύγκλησις κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος Συνεδρίου διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων, πρὸς λήψιν γενικωτέρων ἀποφάσεων.

Διὰ τὴν προσφοράν προσθέτου κατηχητικοῦ ὕλικου μετεφράσθη καὶ ἐτοιμάζεται πρὸς ἐκτύπωσιν τὸ κατηχητικὸν βιβλίον «Ζῆ Κύριος» (Dieu est vivant) — τὸ ὁποῖον προσφάτως ἐκυκλοφόρησε γαλλιστὶ κατόπιν μακροχρονίου ἐργασίας ὁμάδος ὀρθοδόξων γάλλων θεολόγων.

Ἡ Α.Δ. διὰ τὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν μὲ τοὺς ἀποφοίτους τοῦ Φροντιστηρίου Ὑποψηφίων Κατηχητῶν, ἐκάλεσε (2.7.1978) εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Πεντέλης τοὺς ἀποφοίτους τῶν 3 τελευταίων ἐτῶν. Μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Λειτουργίας ἐγίνε ὁμιλία ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ

τῆς Α.Δ. καὶ συζήτησις μὲ κεντρικὸν θέμα τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συναντοῦν σήμερον οἱ κατηχηταί. Ἀνάλογος συνάντησις ἐπραγματοποιήθη εἰς τὰς 17 Δεκεμβρίου 1979 μὲ Ἑσπερινὸν εἰς τὸ καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁμιλία τοῦ πρωτοπρεσβ. κ. Μιχαὴλ Καρδαμάκη μὲ θέμα «Πρὸς μίαν ἀνανέωσιν τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας» ἠκολούθησε διεξοδικὴ συζήτησις.

γ) Διὰ τὴν πνευματικὴν βοήθειαν ὁμάδων φοιτητῶν πρὸς ἐπανασύνδεσιν μὲ τὴν ὀρθόδοξον πνευματικὴν παράδοσιν ὠργανώθησαν ὑπὸ πειραματικὴν μορφήν ὠρισμένα «Ἡμέραι ἐν ἡσυχίᾳ», κατὰ τὰς ὁποίας ὁμάδες 15-20 προσώπων μετέβαινον εἰς διαφόρους ἱεράς μονὰς μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος καὶ συμμετεῖχον εἰς τὸν λατρευτικὸν ρυθμὸν τῆς μὲ εἰδικὸν πρόγραμμα περισυλλογῆς. Ἡ ἀνταπόκρισις τῶν νέων ὑπῆρξε λίαν θετικὴ. Τὸ πείραμα τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ προσφερθοῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴν νεότητα, ἡ ὁποία σήμερον ἐκτίθεται καὶ εἰς προπαγάνδας ἀνατολικῶν θρησκευτικῶν ρευμάτων (Ἰνδουιστικῶν, βουδδιστικῶν κ.τ.λ.), εὐκαιρία ἐγγυτέρας γνωριμίας τῆς ὀρθοδόξου μοναχικῆς πνευματικότητος.

Ζ' ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

Ἡ λειτουργία τοῦ Θεολογικοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου ἐπὶ τριάκοντα καὶ πλέον ἔτη συμβάλλει εἰς τὴν μόρφωσιν ἑκατοντάδων θεολόγων, οἱ ὅποιοι σήμερον προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ἄλλας ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ὡς Ἐπίσκοποι, Ἱεροκλήρυκες, Καθηγηταί Ἀνωτάτων Σχολῶν, Καθηγηταί Γυμνασίων κ.ο.κ. Ἐν τούτοις, πρὸ τριετίας εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ κατάργησις τοῦ λόγῳ διαφόρων δυσκολιῶν. Ἀφ' οὗτο τὸ Οἰκοτροφεῖον ἀπεμακρύνθη τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τῆς Α.Δ., ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένον, ἀντιμετώπισε πλῆθος δυσκολιῶν. Τὸ ἔτος 1977 ἀπελύθησαν οἱ ὑπάλληλοί του, κατηργήθη τὸ πρόγραμμα λειτουργίας του καὶ περιορίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν τροφίμων εἰς 18, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον τὸ 1/3 ἦσαν Ἕλληνες. Τὸ κτίριον εἰς τὸ ὁποῖον στεγάζεται σήμερον, παρὰ τὸν ὄγκον του, διαθέτει μόνον 26 δωμάτια. Τοῦτο προωρίζετο διὰ κοινότητα μοναζουσῶν καὶ παρουσιάζει σοβαρὰ μειονεκτήματα δι' ἐν φοιτητικὸν Οἰκοτροφεῖον. Ἡ ἐπίπλωσις τῶν δωματίων ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν μετακινήσεων εἶχε σχεδὸν καταστραφῆ. Λόγῳ τῆς προοπτικῆς καταργήσεως τοῦ Οἰκοτροφείου οὐδεμία φροντίς συντηρήσεως ἢ συμπληρώσεως τοῦ ὕλικου εἶχε ληφθῆ.

Κατὰ τὸ ὑπὸ ἔρευναν διάστημα τὸ Οἰκοτροφεῖον ἀναδιοργανώθη. Τὸ 1977-78 διετηρήθη ὡς ξενὼν διὰ 20 φοιτητῶν, τὸ 1978-79 ἐλειτούργησε μὲ βραδυνὸν φαγητὸν καὶ, τέλος, τὸ 1979-80 μὲ πρόγευμα, μεσημβρινὸν καὶ βραδυνὸν φαγητὸν διὰ 50 φοιτητῶν (ἐξ Ἑλλάδος, Κύπρου καὶ δι' ὑποτρόφους ἐξ Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς). Πρὸς ἐξυπηρέτησιν

ὄσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων φοιτητῶν ἐτοποθετήθησαν νέαι κλίμακα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων ἔφθασεν εἰς τὸ ἀνώτατον δυνατόν ὄριον (50). Ὅλοι οἱ χώροι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κτιρίου ἀνεκαινίσθησαν καὶ διεμορφώθησαν καταλλήλως.

Κατεσκευάσθησαν 15 βιβλιοθήκαι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν, ἐτοποθετήθησαν κομοδίνα, γραφεῖα, καθίσματα, εἰκόνες, ἀντικατεστάθησαν καὶ ἐπιδιορθώθησαν πλήρως αἱ ὑδραυλικά καὶ ἠλεκτρικά ἐγκαταστάσεις. Ἐχρηστεύθη τὸ πεπαλαιωμένον ὑλικὸν (κλινοσκεπάσματα κ.τ.λ.), ἐπεσκευάσθη τὸ ἐναπομείναν καὶ συνεπληρώθη. Ὁργανώθη θυρωρεῖον, τὸ ὁποῖον ἐλειτούργησε μὲ οἰκοτρόφους. Ἐγκατεστάθη συσκευὴ ἐνδοσυνεννοήσεως διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ διακονητοῦ-θυρωροῦ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν οἰκοτρόφων. Μία αἴθουσα τοῦ Οἰκοτροφείου διεσκευάσθη ὡς τόπος διαλέξεων καὶ προσευχῆς, ἐτοποθετήθησαν 40 καθίσματα καὶ εἰδικὸν βῆμα διὰ τὰς ὁμιλίας. Ἐτέρα αἴθουσα διεμορφώθη εἰς χώρον δεξιῶσεων, ψυχαγωγίας καὶ ἀναγνωστήριον. Κατεσκευάσθη τράπεζα πῖγκ-πόγκ, ἠγοράσθησαν ἐπιτραπέζια παιχνίδια.

Ἀνεκαινίσθησαν: ὁ χώρος τῆς τραπεζαρίας (ἐτοποθετήθησαν νέαι τράπεζαι καὶ καθίσματα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν 50 φοιτητῶν, μικροφωνικὴ συσκευὴ, κ.λπ.) καὶ τὸ μαγειρεῖον, τὸ ὁποῖον λόγω τῆς ἀπολύσεως τῶν μαγείρων καὶ τῆς αὐτοεξυπηρέτησεως τῶν φοιτητῶν εὐρίσκετο εἰς ἀποδιοργάνωσιν (ἠγοράσθησαν νέα μαγειρικά σκευῆ καὶ ἄλλα ἀπαραίτητοι ἠλεκτρικά συσκευαῖ, ἔγιναν νέαι ὑδραυλικά ἐγκαταστάσεις). Διεμορφώθη δωμάτιον εἰς ξενῶνα διὰ τὴν φιλοξενίαν ἐπισκεπτῶν, ὡς καὶ γραφεῖον Ἐπιμελητοῦ καὶ Διαχειρίσεως, ἐδημιουργήθη φαρμακεῖον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Οἰκοτροφείου. Ἐγίνε γενικὸς καθαρισμὸς, ἀπολύμανσις, χρωματισμὸς πολλῶν χώρων, ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰ παράθυρα κουρτίνας, διεκοσμήθησαν ἢ εἰσόδος, οἱ διάδρομοι, αἱ κλίμακες, αἱ αἴθουσαι. Ἐξεχερσώθη καὶ ἐκαλλιεργήθη ὁ ἐξ ἐνὸς στρέμματος κήπος, διακοσμηθεὶς καταλλήλως.

Κατεβλήθη προσπάθεια ἀναζητήσεως ὄλων τῶν στοιχείων τῆς 30ετοῦς λειτουργίας τοῦ Οἰκοτροφείου. Δυστυχῶς δὲν εἶχον κρατηθῆ συνεχῆς ἀρχεῖον οὔτε πλήρεις ὀνομαστικά καταστάσεις τῶν φοιτητῶν εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον. Ἐταξινομήθη τὸ ἐλάχιστον ὑλικὸν καὶ ἐδημιουργήθησαν φάκελλοι διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Κατηρτίσθη εἰδικὸν μητρώον τῶν φοιτητῶν, φωτογραφικὸν ἡμερολόγιον, λεύκωμα ἐκάστου ἔτους.

Ἡ λειτουργία ἐνὸς Οἰκοτροφείου ὡς τῆς Α.Δ. παρουσιάζει πολλαπλῆς καὶ ἰδιοτύπου δυσκολίας. Παρατηρεῖται μεγάλη ἀνομοιογένεια φοιτητῶν ἐξ ἐπόψεως ἐθνικῆς καὶ ἐνίοτε θρησκευτικῆς, ἀπὸ πλευρᾶς ἡλικίας καὶ πνευματικῶν στόχων. Ἡ πνευ-

ματικὴ καθοδήγησις τοιοῦτου συνόλου δημιουργεῖ ποικίλα προβλήματα εἰς τὴν Διεύθυνσιν. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καταλλήλου πνευματικοῦ κλίματος κατηρτίσθη καθημερινὸν πρόγραμμα μὲ περισσοτέρας ὥρας κοινῆς ζωῆς τῶν οἰκοτρόφων, ὠργανώθησαν διάφοροι λατρευτικαὶ εὐκαιρίαι μὲ θείας Λειτουργίας, ὀρθρινὰς προσευχάς, ἀπόδειπνα καὶ κατὰ μῆνα ἁγιασμόν, καθιερώθησαν ἀναγνώσματα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου καὶ πρωῖνὰ συνθήματα. Πρὸς ἐνεργὸν συμβολὴν τῶν φοιτητῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Οἰκοτροφείου καθιερώθη ὁ θεσμὸς τῶν διακονητῶν-φοιτητῶν, ἐναλλασσομένων εἰς τὰ διακονητήματα. Ἐπίσης, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν γενικωτέρων ἀλλαγῶν εἰς τὴν φοιτητικὴν ζωὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξελέγη Ἐπιτροπὴ φοιτητῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ προγράμματος καὶ τῶν γενικωτέρων ἐκδηλώσεων τοῦ Οἰκοτροφείου.

Προσεκλήθησαν ἐπανελημμένως εἰδικοὶ ἐπισκέπται-ὁμιληταὶ (ἀρχιερεῖς, καθηγηταί, ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης κ.ἄ.), οἱ ὁποῖοι μετὰ ἀπὸ διάλεξιν εἰς τὴν εἰδικὴν αἴθουσαν, τὴν ὁποίαν παρηκολούθουν καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι φοιτηταὶ καὶ φίλοι τῶν οἰκοτρόφων, παρέμενον εἰς τὸ κοινὸν δείπνον καὶ συνέχιζον τὸν διάλογον μὲ τοὺς οἰκοτρόφους. Τὴν ψυχαγωγίαν τῶν φοιτητῶν συνεπλήρωσαν προβολαὶ κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ὡς καὶ ἐγχρῶμων διαφανειῶν, πρωταθλήματα πῖγκ-πόγκ, φιλικαὶ ποδοσφαιρικαὶ συναντήσεις μὲ ἄλλας φοιτητικὰς ομάδας. Κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, Χριστουγέννων, Πάσχα, ἔγιναν διάφοροι ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ κατὰ τὰς ὀνομαστικάς ἑορτάς τῶν φοιτητῶν μικροεορτασμοὶ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος. Ἐπραγματοποιήθησαν ἐπίσης ἐκδρομαὶ ἀναψυχῆς, μία ἡμερήσια ἱεραποστολικὴ ἐξόρμησις εἰς ἐπαρχίαν καὶ μία ἡμέρα περισυλλογῆς εἰς ἱερὰν μονήν.

Ἀπὸ τοῦ 1978, κατόπιν εἰδικῆς δωρεᾶς, λειτουργεῖ παρὰ τῆ Γεν. Διευθύνσει «Ταμεῖον συμπαρυστάσεως Φοιτητῶν», πρὸς κάλυψιν ἐκτάκτων φοιτητικῶν ἀναγκῶν.

Τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον ἀποτελεῖ σημαντικὸν θεσμὸν τῆς Α.Δ. δεδομένου ὅτι ἀποτελεῖ φυτώριον διὰ τὴν ἐτοιμασίαν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, παρουσιάζει δὲ ἰδιαιτέρας ἀπαιτήσεις διὰ τὴν ὀρθὴν λειτουργίαν καὶ ἀνάπτυξίν του.

(Συνεχίζεται)

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΦΩΤΙΟΥ

(Ἐπ' εὐκαιρία τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας) *

Τὸν Φωτολόγον καὶ μέγαν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρα, Φώτιον τὸν Φωτώνυμον, γεραίρει σήμερον φωτοφοροῦσα ἡ σύναξις τῶν Ὁρθοδόξων, Μακαριώτατε, σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία, Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγηταὶ καὶ Ὑφηγηταί, ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι, πιστὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα. Καὶ ἐπειδὴ «κεφάλαιον εορτῆς μνήμη Θεοῦ», ἀπευθύνομεν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν δοτήρα τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας δομήτορα θερμὴν δοξολογίαν, διότι ἐχάρισεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του τοιοῦτον ἄνδρα, «Ὁρθοδοξίας πρόμαχον, Ὁρθοδόξων προασπιστήν, Ἐκκλησίας στύλον καὶ ἐδραῖωμα, χάριτος ὄργανον, σκεῦος ἐκλογῆς, θεόφθογγον κιθάραν τοῦ Πνεύματος, πυρίπνοον ρήτορα, σοφώτατον ἱεράρχην, οἰκουμενῆς διδασκαλον, λαμπρὸν τῷ λόγῳ καὶ τοῖς δόγμασιν, σάλπιγγα τρανώς κηρύξασαν τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐκ Πατρὸς τὴν ἐκπόρευσιν ὡς τῆς θροντῆς ὁ γόνος ἐθεολόγησε, στερρότατον αἰρέσεων ἀντίπαλον, κατήγορον πλάνης αἰρέσεως, Ὁρθοδοξίας δὲ θεῖον συνήγορον...».

Καὶ εἶναι τῷ ὄντι μεγίστη ἡ συμβολὴ τοῦ μεγάλου Πατρὸς εἰς τὴν διαφύλαξιν καὶ παράδοσιν τοῦ ἀκραιφνοῦς φρονήματος τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως δ' ἰδιαίτερος εἰς τὴν υπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐναντι πάσης ἔξωθεν ἐπεμβάσεως, εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἐνότητος καὶ τῆς φυσιολογικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως, εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς νομιμότητος τῆς θρησκευτικῆς, πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς αὐτῆς ἰδιατερότητος. Ὁ ἀμειλίκτος οὗτος ἀγὼν τοῦ Φωτίου δὲν ἦτο ὅμως ἀγὼν ὑπὲρ μιᾶς τοπικῆς καὶ ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἀκραία ἔκφρασις ζηλωτικῆς ἢ φανατικῆς φρονήματος, ἢ ἀκόμη χειρότερον, μίσους καὶ ἐμπαθείας, ὡς θέλουν νὰ παρουσιάσουν τοῦτον αἱ μεσαιωνικαὶ λατινικαὶ πηγαὶ καὶ τινες σύγχρονοι ἀπολογηταὶ τοῦ Καθολικισμοῦ. Ἦτο ἀγὼν ὑπὲρ τῆς μιᾶς, ἀληθοῦς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης ἡ σύγχρονος ἱστορικὴ ἔρευνα ἔδειξεν πειστικῶς, ὅτι ὁ ἱ. Φώτιος δὲν ἐνεφορεῖτο ὡς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ ἀντι-λατινικοῦ φρονήματος. Ὅπως ἀντιθέτως, τὸ ἰδιαίτερον μέλημα αὐτοῦ ἦτο ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος μετὰ τὴν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἔτρεφε γνήσιον σεβασμὸν πρὸς τὴν αὐθεντίαν τῶν λατίνων Πατέρων καὶ αὐτῆς τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, προτοῦ θεβαίως τεθῆ τὸ ζήτημα

τῆς ἀλλοιώσεως ὑπ' αὐτῆς τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Τὴν ἐνότητα ὅμως ταύτην τῶν Ἐκκλησιῶν ἤθελεν ὁ ἱ. Φώτιος ἐδραζομένην οὐχὶ εἰς ἀνθρωπίνους συμφωνίας καὶ διαβουλεύσεις, ἀλλ' εἰς τὴν μίαν καθολικὴν πίστιν καὶ παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὡς αὕτη διευτώθη αὐθεντικῶς ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν αὐτῆς Συνόδων. Ἡ ἀτεγκτος πιστότης εἰς τὴν ἀκραιάν πίστιν καὶ ἐμπειρίαν τῆς μιᾶς, ἀδιαφρέτου Ἐκκλησίας καὶ ἡ προβολὴ αὐτῆς ὡς τοῦ μοναδικοῦ κριτηρίου πρὸς διατήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ἀποτελεῖ ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς, τὴν μεγίστην προσφορὰν τοῦ μεγάλου Πατρὸς.

Ἡ ὑπενθύμισις τῆς τοιαύτης κληρονομίας τοῦ ἱ. Φωτίου κατὰ τὴν ἐορτήν ταύτην στιγμὴν δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἱστορικὸν χρέος τοῦ ἱ. ἄμβωνος. Αὕτη ἐκφράζει πολλῶ μᾶλλον τὴν φύσιν καὶ τὴν ταυτότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν ἀρραγῆ βάσιν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ζωῆς, τὴν μόνιμον κλῆσιν καὶ πρόκλησιν αὐτῆς, τὴν μόνην ἐγγύησιν τῆς αὐθεντικότητος καὶ ἀληθείας αὐτῆς καὶ ἀκόμη, ἐὰν θέλετε, τὴν ἐν Χριστῷ καύχησιν αὐτῆς. Καὶ ἡ πιστότης αὕτη πρὸς τὴν μίαν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς πρόγραμμα ἢ τακτικὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς σταθερότητος τῆς καθολικῆς ἐμπειρίας τῆς διὰ μέσου τῶν μεταβαλλομένων καιρῶν.

Ἀναφερόμεθα σήμερον εἰς τὴν παρακαταθήκην ταύτην τοῦ ἱ. Φωτίου δι' ἓνα πρόσθετον καὶ ἐπικαιρὸν λόγον. Ἐνῶ τὸ σθεναρὸν ἔργον του περὶ τῆς ἐνότητος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, παρὰ τὴν Σύνοδον τοῦ 879)80, ἐλαχίστην ἀπήχησιν εὔρεν εἰς τὸν τότε δυτικὸν χριστιανισμόν, ὅστις ἠκολούθησε τὴν ἰδικὴν του ὁδόν, σήμερον εὐρισκόμεθα πρὸ μιᾶς νέας ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὅτε ἡ θεολογικὴ κληρονομία τοῦ Φωτίου πρέπει ἀπαξ ἔτι νὰ εἰσακουσθῆ. Μετὰ πολλοὺς δηλονότι αἰῶνας ἀποξενώσεως αἱ δύο πρεσβυγενεῖς Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἀπεφάσισαν νὰ διαλλαγοῦν καὶ νὰ διαλεχθοῦν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ταπεινότητος καὶ νὰ καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἄρσιν τῶν μετὰ αὐτῶν ὑφισταμένων διαφορῶν, ἰδιαίτερος δὲ πρὸς δημιουργίαν κλίματος εἰλικρινείας καὶ ἐμπιστοσύνης. Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ θεολογικοῦ διαλόγου, καθ' ὃν πρόκειται νὰ συζητηθοῦν ἀπροκαταλύτως πάντα τὰ διαιρούμενα τὰς δύο Ἐκκλησίας θέματα, ὁ ἱερός ἄμβων θὰ ἐπιχειρήσῃ σήμερον ὡρι-

* Ἐλέχθη κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης, τῆς 6ῆς Φεβρουαρίου 1981.

σμένες θεολογικές αξιολογήσεις ὡς πρὸς τὰς συνεπειάς τῆς βασικῆς ἀρχῆς τοῦ σήμερον τιμωμένου Πατρὸς διὰ τὸν διάλογον μετὰ τοῦ Καθολικισμοῦ.

Ὁ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν Πάτμῳ καὶ Ρόδῳ ἐγκαινισθεὶς θεολογικὸς διάλογος μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς ἀποσκοπεῖ, συμφώνως πρὸς τὸ κοινὸν κείμενον, ὅπερ καθορίζει τοὺς ὅρους τοῦ διαλόγου, εἰς «τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πλήρους κοινωνίας μετὰ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν. Ἡ κοινωνία αὕτη θὰ εὔρη τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς ἐν τῇ κοινῇ τελείῃ τῆς Εὐχαριστίας καὶ ἐν τῇ ἐνότητι, βάσει τοῦ κοινοῦ βιώματος καὶ τῆς κοινῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας». Ὁ βασικὸς οὗτος ὅρος τοῦ διαλόγου, τ.ἔ. ἡ πιστότης εἰς τὴν ζῶσαν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἱστορικὴν ἐμπειρίαν τῆς μιᾶς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ὑπῆρξεν καὶ εἶναι διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολὴν ὁ ὅρος ἀναφορᾶς καὶ ταυτότητος τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ ἀπλῶς μία ὁμολογιακὴ, κανονικὴ ἢ μεθοδολογικὴ ἀρχὴ αὐτῆς. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν αὕτη νὰ ἀκολοθηθῆ ἑτέραν γραμμὴν εἰς τὰς ὁμολογιακὰς αὐτῆς ἐπαφάς, εἰ μὴ ταύτην, ἣτις ὑπερβαίνουσα πᾶσαν ὁμολογιακὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀποτελεῖ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀποστολικήν, πατερικὴν καὶ οἰκουμενικὴν αὐτοσυνειδησίαν αὐτῆς. Τρία εἶναι ἐν προκειμένῳ τὰ σημεῖα, τὰ ὅποια ἐπιθυμῆ νὰ ἐπισημάνη βραχέως ὁ ἰ. ἀμβων:

1ον. Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία, ὅταν ἐπικαλεῖται τὴν αὐθεντίαν τῆς μιᾶς πίστεως τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας οὐδόλως ἐξιδανικεύει μίαν παρελθούσαν ἱστορικὴν ἐποχὴν οὔτε καὶ καλεῖ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν μιᾶς ἀχρόνου, κεκοιμημένης ἀληθοῦς Ἐκκλησίας. Ἡ μία καὶ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἐν παρωχημένῳ πρότυπον διὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας, ἐν μέτρον ἀξιολογικῆς συγκρίσεως καὶ νομιμοποιήσεως. Ὅπως ἀντιθέτως, ἡ μία καὶ ζῶσα πίστις τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς καὶ σκέψεως αὐτῆς, τ.ἔ. τὴν διδασκαλίαν, τὴν ζωὴν, τὴν λατρείαν, τὴν εὐσέβειαν, τὸ ἐν γένει ἦθος καὶ φρόνημα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας. Ἡ μία αὕτη πίστις ὀφείλεται εἰς τὸν ἕνα Κύριον, παρεδόθη διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν ἐν μυστηριακῇ, ἀδιακόπῳ διαδοχῇ καὶ καθιερώθη εἰς τὰ δόγματα, τοὺς ὅρους τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν λατρείαν, τοὺς κανόνας, τὴν εὐσέβειαν καὶ πνευματικότητα, εἰς ὅλας δηλονότι τὰς μορφὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἡ πίστις ὁμοῦ αὕτη δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς νοητικὸν ἀγαθὸν ἢ ἐπὶ μέρους ὁμολογιακὴν ἔκφρασιν τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γεγονὸς καὶ πληρότητα ζωῆς καὶ σκέψεως. Τὸ ἐρώτημα συνεπῶς ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι, ἐὰν ἡ Ἐκκλησία παρέλαβε καὶ ἐν συνεχείᾳ παρέδωκεν πιστῶς καὶ κατὰ γράμμα τὸ περιεχόμενον τῆς μιᾶς πίστεως, ἀλλ' ἐὰν αὕτη οἰκειοποιήθη καὶ ἔζησε καὶ ἐφανέρωσεν τὸν «νοῦν Χριστοῦ», ἐὰν ἐδέχθη καὶ ζωτικοποίησεν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὡς τὴν πηγὴν τῆς σκέψεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἐὰν παρέμεινεν πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς τὸ λυτρωτικὸν ἔργον

τοῦ Πνεύματος καὶ κατέστη ὄργανον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, ἐὰν ἐκήρυξε καὶ πραγματοποιήσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κόσμου τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης καὶ τῆς ἀγαπώσεως ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν ἔδρασεν ὡς ζωτικὸν σημεῖον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὰν ἦτο πάντοτε ἐτοιμὴ εἰς μετάνοιαν καὶ αὐταπάρνησιν πρὸς διακονίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ μόνον, ἐὰν διετήρησεν ἀκέραια τὰ ὄρια μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ πλάνης, μετὰ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ αἰρέσεως. Ταῦτα καὶ πολλὰ ἕτερα ἀποτελοῦν τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἡ ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν ἐδράζεται ὁμοῦ μόνον εἰς τὰ αἰτήματα ταῦτα τῆς πίστεως. Αὕτη ἐπὶ πλέον ἐγείρει σθεναρῶς τὴν ἀξίωσιν, ὅτι ἀπέδωκεν πάντοτε πρωταρχικὴν σπουδαιότητα ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ σκέψει αὐτῆς εἰς τὴν γνησιότητα καὶ ταυτότητα τῆς σωτηριώδους ταύτης πίστεως, διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς ὅτι θεωρεῖ ταύτην ὡς γεγονὸς καὶ πλήρωμα ζωῆς, ὅπερ δωρεῖται, βιοῦται καὶ παραδίδεται. Ὑπερήσπισεν περαιτέρω πεισμώνως τὴν πίστιν ταύτην ἔναντι τῶν παρθορῶν καὶ ἀλλοιώσεων, ὁποθενδήποτε προερχομένων καὶ ἠνῆθη πᾶσαν προσοχήν ἢ ἀφαίρεσιν εἰς τὴν ἀπαξ παραδοθεῖσαν ταύτην πίστιν τῶν ἁγίων. Ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐννοίᾳ, δὲν εἶναι βεβαίως ἀντικείμενον ἀνθρωπίνης διαθέσεως, ἀλλὰ ἡ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀείποτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τῆς Ἐκκλησίας πραγματοποιουμένη ἀνεξιχνίαστος δωρεὰ τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ. Περὶ ταύτης τῆς πίστεως πρόκειται κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν καὶ οὐχὶ περὶ θεωρητικῶν ἢ νοητικῶν φράσεων. Τοῦτον τὸν λόγον ἀκριβῶς ἔχει καὶ ἡ σταθερὰ ἐμμονὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ γράμματος τῆς πίστεως, τοῦ «τύπου διδαχῆς». Συνεπῶς δὲν εἶναι αἱ λέξεις καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ μορφαὶ ζωῆς, ἢ ἡ μία ἀπλὴ καὶ ἀδιάκοπος ἱστορικὴ συνέχεια καὶ συνέπεια, αἱ ὅποιαι συνιστοῦν κατ' ἀρχὴν τὴν «οὐσίαν» τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Εἰς αὐτὴν ὑπάρχει «μία πνευματικὴ καὶ ὄντολογικὴ ταυτότης: Ἡ αὕτη πίστις, τὸ αὐτὸ πνεῦμα, τὸ αὐτὸ ἦθος». Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ τὰ δόγματα, ἡ λειτουργία, ἡ παράδοσις, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ πνευματικότης τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτελοῦν τὴν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ πραγματοποιήσιν καὶ ποιοτικὴν φανέρωσιν τῆς σωτηρίας ταύτης τοῦ Χριστοῦ. Ἐνταῦθα δὲν νοεῖται κατὰ συνέπειαν ἐν MINIMUM ἢ ἐν MAXIMUM τῆς χριστιανικῆς αὐτοσυνειδήσεως, ἀλλ' ἡ οὐσιαστικὴ ταυτότης μετὰ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ. Συνοψίζοντες τὴν ὀρθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν θὰ ἐλέγομεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀξιοῖ δι' ἑαυτὴν δικαιοματικῶς τὸ «πρωτεῖον τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ», καὶ συνεπῶς τὸ δικαίωμα μαρτυρίας τῆς ἀληθείας αὐτοῦ. Ἡ ἀξίωσις αὕτη εἶναι καὶ δικαία καὶ ἀκριβῆς καθ' ὅσον ἐδράζεται εἰς τὴν ταυτότητα καὶ ἱστορικὴν συνέχειαν αὐτῆς μετὰ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ.

2ον. Ἡ κλήσις τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὴν μίαν καὶ ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὑπονοεῖ κατ' ἀρχὴν πιστότητα πρὸς τὴν ποιοτικὴν αὐτῆς καθολικότητα, ὡς

αὕτη ἐπραγματοποιήθη ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ. Ἡ πιστότης αὕτη ἐξυπνοεῖ ἀπαραιτήτως τὴν οἰανδήποτε «χριστοειδῆ» καὶ «πνευματόμορφον», τ.ἔ. θεολογικὴν, πνευματικὴν, κανονικὴν, λειτουργικὴν, πολιτιστικὴν, διοικητικὴν κ.λπ. ἐξέλιξιν καὶ αὔξησιν τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ καθολικὴ ὁμως ἀποδοχὴ ὅλων αὐτῶν τῶν ἱστορικῶς ἐπιβαλλομένων ἐξελίξεων ἐναποτίθεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ καθοδηγούμενην διάκρισιν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀληθές λοιπὸν κριτήριον τῆς ἐκκλησιαστικότητος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ τηρουμένη καὶ πρὸς Αὐτὸν κινουμένη ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Ἄπασα δηλονότι ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ Πνεύματος καὶ παραμένει εἰς τὸν αἰῶνα ἁγία. Ἐν ἀναφορᾷ λοιπὸν πρὸς τὰς θεμελιώδεις διαφορὰς, αἱ ὁποῖαι χωρίζουν τὴν καθολικὴν ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δεόν νὰ ἐρωτηθῆ, κατὰ πόσον αὐταὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὸν «νοῦν Χριστοῦ», εἰς τὸν «νοῦν» τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐὰν αὐταὶ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸ «δόγμα τοῦ εὐαγγελίου» καὶ «τοὺς τρόπους Κυρίου», ἐὰν δι' αὐτῶν πιστεύεται καὶ βιοῦνται ὡς ἱστορικὸν γεγονός καὶ μάλιστα διὰ μέσου πασῶν τῶν ἐποχῶν, τὸ μυστήριον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὡς ἄνω διαδικασία προϋποθέτει πάντως τὸ θεολογικὸν ἀξίωμα, καθ' ὃ ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κηρυχθεῖσα καὶ φανερωθεῖσα ἀλήθεια, ἡ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν θεβαιωθείσα καὶ παραδοθεῖσα, εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀτάρκτης, εἰς τρόπον ὥστε πᾶσα μεταγενεστέρα ἔκφρασις τῆς πίστεως δεόν νὰ εἶναι ὀργανικὴ ὀνάπτωξις, συνεπῆς ἐφαρμογὴ καὶ ζωτικοποίησις τῆς μοναδικῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. Τὸ ὀρθὸν συνεπῶς νόημα πάσης ἱστορικῆς ἐξελίξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι αἱ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐπιβαλλόμεναι ἐκκλησιαστικαὶ πρόσθετοι πράξεις δεόν ν' ἀναγεννῶνται καὶ μεταμορφῶνται ἐντὸς καὶ ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις, ἐξ ἐπόψεως θεολογικῆς, δὲν εἶναι αὐτόνομος οὔτε καὶ πραγματοποιεῖται συμφώνως πρὸς ἀτέγκτους φυσικοὺς νόμους καὶ ἀνθρωπίνην πρωτοβουλίαν, ἀλλὰ εἶναι ἡ προοδευτικὴ καὶ ὀλοκληρωτικὴ ἐνσωμάτωσις τῆς ἱστορίας εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ συνεπῶς ἡ βαθμιαία φανέρωσις ἐν δυνάμει τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

3ον. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐπιβάλλουν μίαν νέαν μεθοδολογίαν ἐν τῷ διαλόγῳ μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Συνήθως εἰς τὰς συγχρόνους διομολογιακὰς ἐπαφὰς προκρίνεται ἡ συζήτησις ἐπὶ μέρους θεμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα δίστανται αἱ διαλεγόμεναι ὁμολογίαι, μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιτευχθῆ κοινὴ συμφωνία ἐπ' αὐτῶν. Ἡ διαδικασία αὕτη ὀδηγεῖ κατὰ κανόνα εἴτε εἰς ἓν εἶδος θεολογικοῦ «συγκρητισμοῦ» ἢ «σχετικισμοῦ» ἢ καὶ τὸ συνηθέστερον εἰς τὴν ἔτι τραγικωτέραν συνειδητοποίησιν τῆς ὑφισταμένης διαφωνίας. Αἱ νεότεραι ἐξελίξεις ἐν τῷ χώρῳ τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας κατέστησαν ὁμως σαφές, ὅτι ἐν τῇ αὐτοσυνειδησίᾳ ἐκάστης Ἐκ-

κλησίας ὑπόκειται μίᾳ ἰδιάζουσα νοοτροπία, ἐν ἰδιόμορφον ἦθος, τὸ ὁποῖον καθιερώθη διαφόρως καὶ συνεπῶς ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ ἐκάστης. Καθίσταται λοιπὸν σαφές, ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους διαφοροποιήσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἶναι συνεπεῖς ἐκφράσεις καὶ ἐξελίξεις μιᾶς βαθυτέρας συνειδήσεως, αἱ ὁποῖαι καθορίζουν οὐσιαστικῶς τὴν μορφήν καὶ τὴν συνειδησιν αὐτῶν καὶ δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀντιμετωπίζωνται ἀπλῶς ὡς ἀσήμαντοι ἢ ἀνεκταὶ λεπτομέρειαι.

Εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἀκριβῶς καλεῖται ἡ Ὁρθόδοξος θεολογία νὰ ἐπιτελέσῃ πρωτοπορησιακὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία θὰ στραφῆ εἰς τὴν οὐσίαν καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὰς περιφερειακὰς μορφὰς τῆς ἰδίας ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ σκέψεως. Εἶναι ἀνάγκη ἡ Ὁρθόδοξος θεολογία νὰ συνειδητοποιήσῃ εἰς τὸ ἔπακρον τὰς συνεπειὰς καὶ προεκτάσεις τοῦ ἰδίου αὐτῆς φρονήματος, νὰ γίνῃ περισσότερον Ὁρθόδοξος καὶ περισσότερον πιστὴ εἰς τὰς θεμελιώδεις αὐτῆς ἀρχάς. Εἰς τὸν διάλογον ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ καταθέσῃ τὸν ἑαυτῆς «λόγον».

Εἰδικώτερον εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ διερευνηθῆ ποῖαι ἀρχαὶ καὶ κατηγορίαι σκέψεως ὑπόκεινται εἰς τὴν θεολογίαν, τὴν λατρείαν, τὴν πνευματικότητα, τὴν εὐσέβειαν, τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τὴν ἱερὰν τέχνην, τὴν ὑμνολογίαν κ.λπ. ἐκάστης Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι διεμόρφωσαν καὶ καθώρισαν τὴν ἰδιομορφίαν αὐτῆς. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἐν προκειμένῳ πρέπει νὰ διαγνωσθοῦν κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τὰ ἐξωτερικὰ αἰτία τῆς ἰδίας ἐξελίξεως καὶ διαφοροποιήσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Μόνον ἐὰν ἐντοπίσωμεν ἐπακριβῶς τὰς πραγματικὰς αἰτίας τῆς διαίρεσεως ἡμῶν καθὼς καὶ τὸ ὑποκείμενον εἰς αὐτὰς διάφορον ἦθος, θὰ δυνηθῶμεν ἀκολούθως νὰ ἐπεξεργασθῶμεν μίαν ἀντικειμενικὴν καὶ θεολογικῶς ἀποδεκτὴν ἐξήγησιν τῶν ἐπὶ μέρους διαφορῶν ἡμῶν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χωρῆσωμεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν θεραπείαν τῶν συμπτωμάτων, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐντοπίσωμεν σαφῶς τὴν ρίζαν τῆς ἀσθενείας. Οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ μίᾳ συμφωνία ἐπὶ τῶν μεγάλων ἢ μικρῶν θεολογικῶν διαφορῶν ἐπὶ τῇ βάσει καὶ μόνον δυνατῶν καὶ καλῶς ἐννοουμένων ἐρμηνειῶν τῶν ἐπισήμων κειμένων (ὡς γίνεται συνήθως ὑπὸ Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων), τὰ ὁποῖα ὁμως ἐπιτρέπουν καὶ ἐτέρας, ἴσως μάλιστα καὶ ἀντιθέτους ἐρμηνείας. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οὐσιαστικὴ καὶ ἱερὰ ὑπόθεσις, ὥστε νὰ ἐναποθέσωμεν τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἐρμηνευτὰς ἢ τοὺς «ἐιρηνοποιούς». «Ὅ,τι λοιπὸν χρειάζομεθα ἐπιτακτικῶς καὶ μάλιστα κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τοῦ διαλόγου, εἶναι μίᾳ καθολικῇ ἐνόρῃσις τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ τῆς ἰδιομορφίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῆ μόνον ἐὰν συνειδητοποιήσωμεν τὰς συνεπειὰς τῆς ἀρχῆς τῆς πιστότητος εἰς τὴν μίαν ἀλήθειαν καὶ παράδοσιν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

Ταύτας τὰς συντόμους σκέψεις ἐπιθυμῶ, Μακαριώτατε, ὁ ἱερὸς ἄμβων νὰ καταθέσῃ ταπεινῶς εἰς τὴν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Κεκαθαρμέναις διανοίαις».

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Λειτουργικὸν Ἔτος φθάνει μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν κορυφωσὶν του διὰ τῶν ἑορτῶν τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου» Πάσχα. Τὸ Τριώδιον θὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸ Πεντηκοστήριον. Πρὸς ἐνουειδίῳ συμμετοχῇ εἰς τὰς προσεγγιζούσας μεγάλας ἑορτὰς ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία προετοιμάζει «πρὸς μετουσίαν τῆς ἐν Σιών δεσποτικῆς ἱερουργίας» καὶ ποδηγετεῖ ἡμᾶς, ἵνα «κεκαθαρμέναις διανοίαις συμπορευθῶμεν καὶ νεκρωθῶμεν δι' αὐτὸν ταῖς τοῦ βίου ἡδοναῖς, ἵνα καὶ συζήσωμεν». Διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐν Πνεύματι λατρείας τῶν προσεχῶν ἡμερῶν «συναπερχόμεθα Χριστῷ πρὸς τὸ Θεῖον Πάθος, συσταυρούμεθα καὶ συνενταφιαζόμεθα αὐτῷ», ἅνα ὡσπερ ἠγάπηθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν». Οὕτως, ὄντες νεκροὶ τοῖς παρωπώμασι, συζωοποιούμεθα τῷ Χριστῷ καὶ συνεγειρόμεθα καὶ συγκαθήμεθα ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Ἐφ. 6', 6).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐξηγεῖται διατὶ τὴν μὲν Μ. Παρασκευὴν ψάλλομεν «Σταυρωθέντος Σου, Χριστέ, ἀνηρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ», τὴν δὲ νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ἐκπαύομεν εἰς τὴν διακήρυξιν, ὅτι τὸ Πάσχα εἶναι διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας «ἡ κλητὴ καὶ ἀγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων, ἡ βασιλεὺς καὶ κυρία, ἑορτῶν ἑορτή καὶ πανήγυρις πανηγύρεων».

Ὁ σύνδεσμος Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους.

Οἱ πόσοι εὐρασιασμοὶ τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς ἔδωκαν ἀφορμὴν, ἵνα τονισθῇ ἡ ὑπὸ τῶν ἕλιων ἱστορικῶν ἀμφισθημένη, ὡς μὴ ὠφέλε, συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους. Μάλιστα ὡς κατ' ἐξοχὴν ἐτονίσθη τόσον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ὅσον καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, ἐντὸς τῶν ναῶν καὶ τῶν ἱερῶν

μονῶν, ἡ Ἐκκλησία, ὡς φιλόσοφος Μήτηρ καὶ ὡς «ἡ ὄρις τὰ νοοσία ἐαυτῆς» (Ματθ. κγ', 37), περιέθαλπε τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας, ἤσκει τὴν παρήγορον κηδεμονίαν τῆς, ἀνεχαίριζε τοὺς ἐξισλαμισμοὺς, ἀπεσώθει τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τοὺς κατακτητὰς, ἀπεφάρσιζε τὴν ἴδρυσιν σχολείων καὶ τυπογραφείων, τὴν ἐκπαίδευσιν πεφωτισμένων διδασκάλων καὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ὅλης παιδείας καὶ τῆς παροχῆς συσσιτίων ἢ ὑποτροφῶν, ἐθεμελίωσεν τὴν κοινοτικὴν ὁργάνωσιν καὶ ἀνέπτυσε τὰς διαδικασίας καὶ τοὺς μηχανισμοὺς τῆς περισυλλογῆς, τῆς διατηρήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς ἀναζωπυρώσεως τῆς ἐθνικῆς μνήμης καὶ τοῦ ἀναβατισμοῦ εἰς τὰ ρεῖθρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμολογίας.

Ἐκ τούτων γίνεται κατανοητὸν διατὶ ἡ πόσοι εὐρασιασμοὶ ἐνορχηστρωμένη ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυναμίτις εἰς τὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους. Ἡ γαλανόλευκος ἑλληνικὴ σημαία μετὰ τοῦ Σταυροῦ εἶναι τὸ ὄρατον σύμβολον, τὸ ὁποῖον βοηθεῖ νὰ ἐξωμεν ζῶσαν τὴν συνείδησιν τοῦ σινοῦ συνδέσμου Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους.

Ἡ προϋπόθεσις τῆς ἀνιδιοτελοῦς συνεργασίας.

Ἐν προσφάτῳ φύλλῳ τοῦ «Ρωμαίου Παρατηρητοῦ» (τῆς 12ης Μαρτίου 1981) ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος δ Β', ἐν τῷ συγκαταληφῆ τηλεγραφήματι αὐτοῦ πρὸς τὸν νέον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Διόδωρον τὸν Α' «ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα μῖς ἀδελφικῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς συνεργασίας, ἥτις θὰ ὀδηγήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱεροσολήμων νὰ θεδύσῃ πρὸς τὴν ἐπανεύρεσιν τῆς ὁλοκληρωτικῆς κοινωνίας των. Αὐτὸς εἶναι ὁ στόχος: νὰ ἀντικατασταθοῦν οἱ ἀνταγωνισμοὶ διὰ τῆς ἀνιδιοτελοῦς συνεργασίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἐυαγγελίου».

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ἡ συνεργασία καὶ ἡ ὁλοκληρωτικὴ κοινωνία, ἀπαιτεῖται νὰ ἀποδυναμω-

ἡμετέραν κρίσιν. Ἐν τῷ εὐαίσθητῳ θεματι τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας χρειάζεται νηφαλία καὶ σοβαρὰ θεολογικὴ προεργασία, ἡ ὁποία, μὲ βάσιν τὸν πλοῦτον τῆς θεολογικῆς καὶ πνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰς νεωτέρας ἐξελίξεις ἐν τῷ χώρῳ τῆς θεολογικῆς ἐρευνῆς, θὰ διακαθάρῃ τὸν ὀρίζοντα τοῦ διαλόγου. Τὸ ἔργον τοῦ σήμερον λαμπρῶς τιμωμένου ἱεροῦ Φωτίου δεικνύει ἄλλωστε, ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν θέμα τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖται οὐχὶ μόνον ἀκλόνητος ἐμμονὴ εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων θεσπισθέντα καὶ παραδοθέντα, οὐχὶ μόνον ἀσυμβίβαστος στηλίτευσις πάσης ἀποκλίσεως ἀπὸ τῆς μῖς καὶ σωζώσεως ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐτοιμότης

σοβαροῦ διαλόγου, ἐπὶ πλέον δὲ νήφουσα συνείδησις τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου ὡς πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἱεροποστολικὸν αὐτῆς ἔργον. Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, πιστὴ εἰς τὴν πατρογονικὴν αὐτῆς κληρονομίαν, καλεῖται σήμερον εἰς ἀνανεωμένην χαρισματικὴν μαρτυρίαν καὶ παρουσίαν ἐν μέσῳ τοῦ τραγικῶς διηρημένου Χριστιανισμοῦ.

Γένοιτο.

ΙΩΑΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐντετ. Ὑφηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

θοῦν τὰ παλαιὰ δόγματα καὶ νὰ κατανοήσουν πάντες οἱ Προκαθήμενοι πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ὅτι κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του διεκήρυξεν ὁ νέος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, εἰπὼν: «Ὁ πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Ἱεροσολήμης δὲν εἶναι θρόνος μεγαλείου καὶ δόξης, ἀλλὰ θρόνος τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ Γολγοθᾶ».

Εὐχόμεθα νὰ ἐπαληθευθῇ ἡ βεβαιότης, τὴν ὁποῖαν ἐκφράζει ὁ ἀρθρογράφος τοῦ «Ρωμαίου Παρατηρητοῦ», πατὴρ Πέτρος Νιτωρέ, διὰν, ἀναφερόμενος εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, προσέθῃ: «Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι θὰ γίνουιν ἀρτιλιπιοὶ ὑφ' ὅλων τῶν Χριστιανῶν τῶν Ἀγίων Τόπων καὶ ἰδιαίτερος ὑπὸ τῶν Καθολικῶν».

Διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἐνότητα.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλίας ἐν κοινῇ ἐπιστολῇ τῶν ζητοῦν ἐκ τῶν Χριστιανῶν τῆς χώρας τῶν νὰ προσεῦχονται ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἰδιαίτερος ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ τονίζονται τὰ ἑξῆς: «Περισσότεροι τῶν 500 οὐ τῶν Εὐρωπαίων ζοῦν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι Χριστιανοὶ καὶ ἡ σταθερότης καὶ τὸ θάρρος τῶν εἰς τὰς δυσκολίας τῶν ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς πηγὴν ἐμπνεύσεως».

Ἐπειτα, ἀναφερόμενοι οἱ μνημονευθέντες ἐπίσκοποι εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητας, τονίζουσι, ὅτι «διὰ νὰ εἶναι ἡ Εὐρώπη δύναμις τοῦ καλοῦ καὶ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ, πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν βαθυτέραν αἰσθησὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς μας ἐνότητας, τῆς ἀμοιβαίας ἐξαρτήσεως τῶν Εὐρωπαίων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ τῶν κοινῶν σκοπῶν μας».

Ἐκ τούτων γίνεται σαφὴς ὁ ρόλος τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς δημιουργίαν τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης. Πρέπει ἡ ἀκτινοβολία τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε οἱ Εὐρωπαῖοι τῆς Δύσεως νὰ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπαναλαμβάνουν μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς βενεδικτίνου μοναχοῦ Lambert Beauduin τὸ σύνθημα, ὅτι ἡ Δύσις πρέπει νὰ φοιτῆται εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς (L' Occident à l' école de l' Orient).

Ὁρθοδοξία καὶ ἐπικοινωνία.

Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων» πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἰδιαίτερον ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν ἡ ομιλία τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Καθηγητοῦ κ. Ἡλία Οἰκονόμου, ὅστις ἐμπεριστατωμένως καὶ πρωτοτύπως ἀνέ-

πτυξε τὸ θέμα «Γλῶσσα καὶ εἰκόνα, λεωφόροι ἐπικοινωνίας».

Ὡς ἐτιολογῆ ἰδιαίτερος ὑπὸ τοῦ κ. Κοσμήτορος, ἡ εἰκὼν τεκμηριοῖ τὴν ἰστορίαν καὶ ἀντικαθιστᾷ τὸν λόγον, «ὡπως ἂν οἱ μὴ εἰδότες γραμματα, μηδὲ δυνάμενοι τὰς θείας ἀναγινώσκειν γραφάς, τῇ θεωρίᾳ τῆς ζωγραφίας μὴ μὴν τε λαμβάνουσι τῆς τῶν γνησίως τῷ ἀληθινῷ Θεῷ δεδουλευκῶτων ἀνδραγαθίας καὶ πρὸς ἄμειλλαν διεγείρωνται» (Νεῖλος ὁ Ἀναχωρητής). «Ὅθεν αἱ ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου συντελοῦν εἰς τὸ νὰ κατανοηθῇ, ὅτι «οὐ τῶν ζωγράφων ἐφευρέσεις ἢ τῶν εἰκόνων ποίησις, ἀλλὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἔγκριτος θεσμοθεσία καὶ παράδοσις». Ἐπομένως ἡ παρέκκλισις ἐκ τῆς γραμμῆς ταύτης τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποτελεῖ ἰουδαίζουσαν αἴρεσιν».

Ταῦτα καθιστοῦν κατανοητόν, ὡς προσέθεσεν ὁ κ. Οἰκονόμου, διατὶ ἡ Ὁρθοδοξία θεμελιῖ τὸν εἰκαστικὸν πολιτισμὸν καὶ καταβάσκει τὴν χρῆσιν τῆς τηλεοράσεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ὅστις μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἐδέχθη τὴν χορηγοποιήσιν τῆς νέας ταύτης μεθόδου ἐπικοινωνίας. Μεγάλῃ λοιπὸν ἡ ἀποστολὴ τῆς τηλεοράσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑπευθύνων παραγόντων ἐξαριθᾶται ἡ καλὴ ἢ κακὴ ποιότης τῆς προσφορᾶς τοῦ νέου τούτου ἐπιτεύγματος τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Οὐχὶ ἀπελευθέρωσις, ἀλλ' ὑποδούλωσις.

Καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, τὸ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης «γυναικεῖον κίνημα» διεκήρυξε προσφάτως, ὅτι ἡ διατυμπανισμένη «σεξουαλικὴ ἀπελευθέρωσις» τῶν γυναικῶν σημαίνει κατ' ὁδοῖαν ὑποδούλωσιν καὶ καταπίεσιν αὐτῶν. Ὀλοσέλιδοι δημοσεύσεις εἰς ἡμερησίας ἐφημερίδας ἐπληροφόρησαν, ὅτι «τὸ ἄφωνο πικρὸ ἀκροατήριον σὺν ἀμφιθέατρο τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἄκουσε ἐμβρόντητο τις ἀποκαλύψεις καὶ διαμαρτυρίας τῶν φοιτητριῶν, πρὸς μὲ ἀγανάκτηση καὶ ὀργὴν καταδίκασαν τὴν σημερινὴ ἠθικὴν κατάπτωσιν». Οὕτω διεκηρύχθη, ὅτι «ὅσες ἀπὸ τῆς γυναικῆς παρουσιάζονται τῆς ἀπελευθερωμένης καὶ δίνονται ὅ ὅποιον τύχει, εἶναι αὐτὰς πρὸς καταπίεσιν καὶ ἀντιλαμβάνονται πάντα ἀργὰ τῆς συνέπειας».

Ὡς προσετέθη ὑπὸ ἐτέρας ἐφημερίδος, «οἱ φωνὲς τῶν κοριτσιῶν αὐτῶν εἶπαν πολλὰς τραυματικὰς ἀλήθειες... Ὅσοι δὲν πεῖθονται ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ βιβλία, ἴσως νὰ πεισθοῦν ἀπὸ τῆς φαρμακερῆς ψυχικῆς, σωματικῆς, αἰσθηματικῆς καὶ γενικῆς ἀνθρώπινες ἐμπειρίας τῶν ἐπαναστατημένων κοριτσιῶν».

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι αἱ διαπιστώσεις αὗται θὰ ὀδηγήσουσι εἰς τὴν ἀντίστροφον μέτροσιν πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ λεγομένου «φρενισμοῦ» εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς ἀννθρώσεως καὶ οὐχὶ τῆς ταπεινώσεως τῶν γυναικῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐκτάκτου συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἐγένοντο εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν 27ην καὶ 28ην Μαρτίου 1981. Μετὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Πετρακῆ ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς Συνόδου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Παρόντες ἦσαν 72 Ἱεράρχαι, ἀπουσίασαν δὲ τέσσαρες (οἱ Σεβασμιώτατοι Φθιώτιδος Δαμασκηνός, Λήμνου Παντελεήμων, Μηθύμνης Ἰάκωβος καὶ Καισαριανῆς Γεώργιος).

Κατὰ τὴν γενομένην πρὸς τὸ Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας προσφωνήσιν τοῦ ὁ Μακ. Πρόεδρος, Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ἐξέφρασε τὴν συμπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς δοκιμασθέντας ὑπὸ τῶν σεισμῶν χριστιανούς τῶν περιοχῶν Ἀττικῆς, Μεγαρίδος, Κορινθίας καὶ Βοιωτίας, πρὸς τοὺς ὁποίους, εἶπεν, ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν οικείων Ἱεραρχῶν καὶ γενικώτερον διὰ τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στελεχῶν αὐτῶν ἐπραξεν ὅσα ἡδύνατο ἀγαθὰ. Ἀπαντῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Σεβ. Κορίνθου κ. Παντελεήμων ἠνυχηρίστησε τὴν Ἱεραρχίαν διὰ τοὺς πολλαπλοὺς τρόπους ἀγωγῆς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς σεισμοπλήκτους.

Πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἀνεγνώσθη ἔνστασις κατὰ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας ὑποβληθεῖσα ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σιδηροκάστρου, Δρυϊνουπόλεως, Φλωρίνης καὶ Ὑδρας μὲ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι αὕτη συνέρχεται εἰς περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, παραλλήλως δὲ οὗτοι προέτειναν νὰ συζητηθοῦν τὰ θέματα περὶ τοῦ αὐτομάτου διαζυγίου καὶ τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Δυτικῶν. Ἡ ἔνστασις δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή. Ἀκολούθως μετὰ πρότασιν τοῦ Σεβ. Ὑδρας ἐπὶ τοῦ ὁξυτάτου προβλήματος τοῦ γυμνιασμοῦ, καθρητίσθη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἀργολίδος, Ὑδρας, Φλωρίνης καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως προκειμένου νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Ὑπουργὸν Προεδρίας κ. Στεφανόπουλον καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ αὐτοῦ.

Εἰς τὴν συνέχειαν ἐγένοντο ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ (περὶ τῆς ὁποίας γράφομεν ἔκτενως εἰς προηγουμένως σελίδας) καὶ συνεπληρώθη ὁ κατάλογος τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων.

Τὴν 28ην Μαρτίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας ἀνεκοίνωσε τὰ ἀποτελέσματα τῆς συσκέψεως τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησεν ἡ ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως, διὰ τὸ θέμα τοῦ γυμνιασμοῦ. Ἐν συνεχείᾳ ἐνεκρίθη διὰ ψήφων 49, κατὰ τὴν εἰδικὴν διαδικασίαν τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1)1977 Κανονισμοῦ, ὁ Κανονισμὸς περὶ τοῦ ΟΔΕΠ, ἐνῶ ἀνεβλήθη ἡ ψήφισις τοῦ Κανονισμοῦ «περὶ ἐφημερίων καὶ διακόνων».

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ:

Ἐδέχθη τὸν Πρόεδρον τοῦ ΠΙΚΠΑ κ. Ἀγγελῆν (18.3.81), τὸν Γεν. Γραμματέα Ἀναπήρων, τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῶν ΕΛΤΑ, τὸν Γεν. Διευθυντὴν Θερησκευμάτων τοῦ Ὑπ. Παιδείας καὶ τὴν Διοίκησιν τοῦ Συλλόγου Πολυτέκνων (20.3.81).

Περιοδίστως τοῦ Κεντρικοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (18.3.81) καὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου (11-13 Μαρτίου) καὶ τῆς Ἱεραρχίας (27-28 Μαρτίου 1981).

Ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν πανηγυρικὴν Θ. Λειτουργίαν τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας (15.3.81), τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὴν ἐπίσημον δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐπετείῳ (25 Μαρτίου) καὶ τὴν χειροτονίαν τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ (29.3.81), ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Β' Χαιρετισμῶν (20.3.81).

Ἐκκλησία Σερβίας

Κατὰ πληροφορίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν φύλλων τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Σλοβενίας καὶ Κροατίας, ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Γιουγκοσλαβίαν κατὰ τὸ 1982 ἢ 1983, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Προεδρεύοντος τοῦ Προεδρείου τῆς Γιουγκοσλαβίας Μιχιάτοβιτς. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος Ρωμαιοκαθολικὰ φύλλα ἀναφέρουν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ μέρη τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως θὰ ἐπισκεφθῆ ὁ Πάπας, κατὰ τὴν παραμονὴν τὸν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, προσθέτοντα ὅτι, ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους, «θὰ ἐπισκεφθῆ ὅπωςδήποτε καὶ τὴν πρωτεύουσάν, τὸ Βελιγράδιον. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ Βελιγράδιον εἶναι καὶ ἡ ἑδρα τοῦ Σέρβου Πατριάρχου, θὰ πρέπει ἀσφαλῶς νὰ συναντηθῆ καὶ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ».

Ἀπὸ 17 - 19 Φεβρουαρίου 1981 διοργανώθη Συμπόσιον τοῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βελιγραδίου καὶ Καρλοβιίου εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Μεγάρου τοῦ Πατριαρχείου μὲ τὸ γενικὸν θέμα: «Τὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἑνορίας». Κατ' αὐτὸ ἐγένοντο αἱ ἐξῆς εἰσηγήσεις ὑπὸ Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ὑπὸ Ἐφημερίων τοῦ Βελιγραδίου: «Ἡ ἀποστολικὴ καὶ πατερικὴ διδασκαλία περὶ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων», «Τὸ Ἱερὸν Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἐνορίας», «Ἡ Κατηχητικὴ σημασία τοῦ λειτουργικοῦ κηρύγματος», «Τὸ Ἱερὸν Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ ἡ παιδαγωγικὴ του σημασία», «Ἡ μυσταγωγικὴ σημασία τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας» καὶ «Ἡ σημασία τῆς ὁρθῆς τελέσεως τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων».

Λίαν ἐνδιαφέρουσα ὑπῆρξεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν εἰσηγήσεων εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι καὶ πολλοὶ φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 16ης Μαρτίου 1981 ἐξεργάγη καταστρεπτικὴ πυρκαϊὰ εἰς τὴν ἱστορικὴν Σταυροπηγιακὴν Ἱερῶν Μονῆν τοῦ Ἰππείου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καῆ ὁλόκληρον τὸ παλαιὸν κτιριακὸν συγκρότημα ὅπου διέμενον αἱ μοναχαί. Εὐτυχῶς, χάρις εἰς τὴν ἐγγήγορσιν καὶ τὰς ἀόκνους προσπάθειας τῶν μοναχῶν διεσώθησαν τὰ πολυτίμητα ἱστορικὰ κειμήλια, χειρόγραφα, εἰκόνες καὶ ἄλλα ἀντικείμενα καὶ ἱερὰ σκεύη, τοῦ πάλαι ποτὲ διαλάμπαντος ἐκκλησιαστικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἐθνικοῦ τούτου Κέντρου τῶν Σέρβων, ὅπου ἦτο δι' ὀρισμένον διάστημα καὶ ἡ ἑδρα τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου.

Τὴν μεθεπομένην τῆς ἐκρήξεως τῆς πυρκαϊᾶς ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς μεθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γ. Παρασκευοπούλου, Γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, Τὰ φυλακτὰ τῆς Ἡλείας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, Ἀθήναι, 1981, σσ. 200.

Ὁ παυσ. ἀρχιμ. κ. Γερμανὸς Γ. Παρασκευόπουλος εἶναι εὐφήμως γνωστὸς οὐ μόνον ἐκ τῆς προηγηθείσης ἐργασίας αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ἐν Ἡλεία μαγικαὶ ἐπιφθάλ (τὰ ξόρκια) ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς», ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τακτικῆς στήλης «Πάντες καὶ ἡ Ἀλήθεια» τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἔτους καὶ πλέον συντάσσει. Εἰς τὸν τομέα τοῦτο προστίθεται νῦν καὶ ἡ νέα περὶ τῶν φυλακτῶν μελέτη του.

Εἶναι γνωστὸν πόσον εὐρεία εἶναι ἡ χρῆσις φυλακτῶν ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν. Ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖται εἶναι τὸ πόσον συχνὰ εἶναι αἱ ἀπὸ τῆς ὀρθῆς Πίστεως ἀποκλίσεις, τῶν κατασκευαζόντων καὶ τῶν χρησιμοποιούντων τὰ φυλακτὰ. Εἰς τὴν μελέτην του ὁ παυσ. συγγραφεὺς συνέλεξε συστηματικῶς στοιχεῖα περὶ τῶν ἐν Ἡλεία χρησιμοποιουμένων φυλακτῶν, διερεύνησε τὴν σημασίαν των καὶ ὑπέδειξε τὰς ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἀποκλίσεις, «ὥστε νὰ ἐπαναφερθῆ ἡ ἀληθὴς ἔννοια τῶν χριστιανικῶν φυλακτῶν καὶ οἱ πιστοὶ οὐσιαστικὰ νὰ βοηθῶνται ἀπὸ τὴν χρῆσιν των». Ὡς σημειοὶ εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας καὶ Ὡλένης κ. Ἀθανάσιος, ὁ π. Γερμανὸς «ἐγνώρισε ἀπὸ πολὺ κοντὰ καὶ ἔντονα ἐδίωξε τὰ ἔθιμα καὶ τὰς συνηθείας τοῦ Ἡλεϊκοῦ Λαοῦ, ὅταν ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν ὄργωνε κυριολεκτικὰ τὴν ἡλεικὴ γῆ ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο μέχρι καὶ τὸ τελευταῖο καλυθᾶκι καὶ ἔσπερνε

μετέβη ἐπὶ τόπου καὶ ἐνημερώθη ὑπὸ τῶν μοναχῶν διὰ τὰς συνθήκας τῆς ἐκρήξεως τῆς πυρκαϊᾶς καὶ τὰς προξενηθείσας ζημίας. Κατὰ τὸν ἡμερήσιον τύπον ἡ πυρκαϊὰ ὀφείλεται «μᾶλλον εἰς βραχυκύκλωμα τῶν ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ εἰς ἀτελείας τῆς κατασκευῆς τῶν καπνοδόχων».

Τὴν ἡμέραν τῆς 25ης Μαρτίου, ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Ἑλλάδος, ἐψάλλη Δοξολογία εἰς τὸ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ μεγάρῳ τοῦ Βελιγραδίου παρεκλήσιον τοῦ Ἁγίου Συμεῶν τοῦ Μυροβλήτου, πατρὸς τοῦ Σέρβου Ἁγίου Σάββα, προεξάρχοντος τοῦ Δανιὴλ, Βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Πατριαρχοῦ Γερμανοῦ. Παρέστησαν εἰς τὴν Δοξολογίαν ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου, ὁ ἐν Βελιγραδίῳ Ἕλλην Πρέσβυς κ. Δημήτριος Μακρῆς μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας, ὑπάλληλοι τοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἕλληνες φοιτηταὶ τῶν διαφόρων Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βελιγραδίου.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Πρέσβυς κ. Μακρῆς ἔδωσε δεξιῶσιν εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν καὶ ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου.

μέ ζῆλο καὶ ἐνθουσιασμό... τὸν θεῖο σπῆρο τοῦ Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ στὴν ἀγαθὴ γῆ τῶν καλοπροαιρέτων καρδιῶν τοῦ ἐκλεκτοῦ Λαοῦ μας».

Ἡ μελέτη διαιρεῖται εἰς δύο Μέρη. Εἰς τὸ Α' περιλαμβάνονται τὰ ἐν Ἡλεία χρησιμοποιούμενα φυλακτὰ, εἰς δὲ τὸ Β' παρατίθεται ἡ περὶ τούτων διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Προτάσσεται πρόλογος τοῦ Σεβ. Ἡλείας καὶ τοῦ συγγραφέως, ὡς καὶ Εἰσαγωγή (σσ. 11-17), ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξετάζεται τὸ θέμα τῶν ταμποῦ καὶ τῶν «μαναδυναμούχων» ἀντικειμένων ὡς καὶ τῆς χρήσεως φυλακτῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μὴ χριστιανικοῖς λαοῖς. Εἰδικώτερον, τὸ Α' Μέρος διαιρεῖται εἰς τρία κεφάλαια. Τὸ α' διαπραγματεύεται περὶ τῶν ἐν Ἡλεία χρησιμοποιουμένων φυλακτῶν, εἰς δύο ἐνόητα: «διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀνθρώπων» καὶ «διάφορα ἄλλα φυλακτὰ» (σσ. 21-87). Τὸ β' ἀναφέρεται εἰς τὰ ἀντικείμενα τῶν φυλακτῶν (σσ. 88-106) καὶ τὸ γ' εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν φυλακτῶν καὶ τοὺς κατασκευαστὰς (σσ. 107-112). Καὶ τὸ Β' Μέρος διαιρεῖται εἰς τρία κεφάλαια: Εἰς τὸ α' γίνεται λόγος περὶ τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων καὶ συμβόλων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους (σσ. 115-142). Εἰς τὸ β' κεφάλαιον ἐκτίθενται τὰ περὶ τῶν φυλακτῶν τῶν χριστιανῶν (σσ. 143-159) καὶ εἰς τὸ γ' ἀναφέρονται τὰ «ἀσφαλῆ καὶ διὰ πάντας τοὺς χριστιανούς φυλακτὰ» (σσ. 160-172). Ἀκολουθοῦν λεπτομερῆς βιβλιογραφία (σσ. 173-177), καὶ πῖναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (σσ. 179-183).

Τὸ ἔργον κοσμοῦν πλήθος φωτογραφιῶν διαφόρων φυλακτῶν καὶ οὕτως ὁ ἀναγνώστης βοηθεῖται νὰ σχηματίσῃ πληρεστέραν τοῦ θέματος εἰκόνα. Εἰς τὰ θετικά τοῦ βιβλίου συγκαταλέγεται ὡσαύτως ἡ ἐπιμελημένη ἐκτύπωσις καὶ τὸ ὠραῖον ἐξώφυλλον. Παρὰ δὲ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἔρευνα περιορίζεται εἰς τὰ φυλακτὰ μιᾶς περιοχῆς, ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἔργου δύναται νὰ βοηθήσῃ πάντα μὲν χριστιανόν, ἰδιαιτέρως ὅμως τοὺς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς θεολόγους, καθ' ὅσον τὰ αὐτὰ φυλακτὰ χρησιμοποιοῦνται, μέ τινας παραλλαγὰς, ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Πατριδος μας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Ἀκολουθία τῆς Μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου Ἁγίας Εἰρήνης, ἔκδοσις Β' τῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας Χωροφυλακῆς, ἐν Ἀθήναις 1980, σσ. 56.

Ὅταν μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 234) 18.3.1967 Β. Διάταγμα ἀνακηρύχθηκα ἡ Ἁγία Εἰρήνη προστάτιδα τῆς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς, διαπιστώθηκε ἡ ἔλλειψη ἰδιαίτερης Ἀκολουθίας τῆς Ἁγίας, γιὰ τὸ λαμπρότερο ἑορτασμὸ

τῆς ἐπίσημα πλέον καθιερωμένης ἐορτῆς τῆς Χωροφυλακῆς.

Τὸ κενὸ αὐτὸ κάλυψε ὁ μετέπειτα ἱεροκήρυκας τοῦ Σώματος καὶ τώρα Μητροπολίτης Καλαβρυτινῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος (Λεγῆς). «Ἀγεῦρε τὴν ὑπὸ τοῦ Καλλινίκου τοῦ Λυκαονίου τοῦ ἐν Ἐθῶν ἀσκήσαντος συντεθείσαν, ἐν ἔτει δὲ 1877 ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου ἐκδοθείσαν Ἀκολουθίαν», τὴν «ἐπλούτισε» καὶ με δαπάνη τῆς Χωροφυλακῆς τὴν ἐξέδωσε τὸ 1976. Ἐπειδὴ ἡ πρώτη αὐτῆ ἐκδόση ἐξαντλήθηκε, προσφέρεται τώρα σὲ Β' ἐκδόση, ιδιαίτερα φροντισμένη καὶ καλαισθητῆ, με ἐπιμέλεια τοῦ ἱεροκήρυκα τῆς Χωροφυλακῆς ἀρχιμ. κ. Εὐσεβίου Πιστολῆ.

Μετὰ τὸν Πρόλογο τῆς Β' καὶ τῆς Α' ἐκδόσεως, ἀκολουθεῖ τὸ Α' Μῆρος (σσ. 7-14) με τίτλο «Ἁγία Εἰρήνη, προστάτις τῆς Χωροφυλακῆς», ὅπου ἀναφέρεται καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἔγινε ἡ ἀνακήρυξή της ὡς προστάτιδας τοῦ Σώματος. Χαρακτηριστικὰ σημειώνεται ὅτι ἡ Χωροφυλακὴ τιμῶντας τὴν Ἁγία Εἰρήνη, «ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς τιμᾷ τὴν Ἄρετήν, τὴν εἰς τὸ καθήκον Ἀποσίωσιν καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου Ἀναγεννητικὴν προσπάθειαν» (σ. 12). Στὸ Β' Μῆρος (σσ. 15-22) ἀναδημοσιεύεται ἀπὸ τοὺς «Βίους Ἁγίων» τοῦ Μιχ. Γ. Γαλανοῦ (†) ὁ «Βίος καὶ Πολιτεία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης». Στὸ Γ' Μῆρος (σσ. 23-48) περιλαμβάνεται ἡ «Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης», Κανὼν Παρακλητικὸς καὶ Τάξις τῆς Δοξολογίας, ποὺ τελεῖται τὴν 8ῃ Μαΐου, ὅποτε τιμᾶται πανηγυρικὰ ἡ Μνήμη τῆς Ἁγίας. Τέλος, στὸ Δ' Μῆρος (σσ. 49-56) περιλαμβάνονται «Ναοὶ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης ἀνεγερθέντες με πρωτοβουλία (καὶ συνδρομῇ) τῆς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς», ἀπὸ τὸ ἔτος 1968 κ.ἑξ. στὸ Λοῦρο Πρεβέζης, στὸ Λόφο Ἀνακασίας Βόλου, στὸ Βαθὺ Σάμου, στὴν Καληδωνία Κισάμου Χαγίων, στὸν Ἐλαιώνα Πρεβέζης, στὴ Ρόδο, στὸν Ἅγιο Νικόλαο Λασιθίου, στὰ Ἀρριανὰ Ροδόπης καὶ στὸ Ρέθυμνο. Ὁρσιώτατες φωτογραφίες τῶν Ναῶν, με πληροφορικὰ στοιχεῖα, κοσμοῦν τὶς τελευταῖες σελίδες τοῦ βιβλίου, ἐνῶ, καθὼς ἀναφέρεται, καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος προγραμματίζεται ἀπὸ τὴ Χωροφυλακὴ ἡ ἀνάγερση Ναῶν, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν της.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΔΕΚΚΟΣ

Ἰωάν. Ε. Ἀναστασίου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου. Ἁ θ ο λ ο γ ῖ α Π η γ ῶ ν Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ ς Ἰ σ τ ο ρ ῖ α ς (Α' - ΙΑ' αἰῶν.). Τόμος Α', Τεῦχος Α' (Θεσσαλονίκη, 1979), σχ. 24X17, σ. 622.

Ὁ ἐκλεκτὸς καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μᾶς προσφέρει μίαν Ἀνθολογίαν με κείμενα ἀπὸ τὰς πηγὰς τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας ἀπὸ τοῦ 1ου μέχρι τοῦ 11ου αἰῶνος.

Ὁ ἐπιστήμων ἢ φοιτητῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχει πρόχειρα ὅλα τὰ κείμενα τῶν πηγῶν. Αἱ Ἀνθολογίαι τῶν κειμένων λοιπὸν εἶναι ἀπαραίτητοι, διότι εἶναι εὐχρηστοὶ εἰς ὅλους.

Ἡ κατάταξις τῆς ὕλης εἶναι θεματολογικὴ εἰς 17 ἐνότητες: 1) Ἐξωχριστιανικὲς μαρτυρίες γιὰ τὸν Χριστὸ. Ἡ ἀνθρώπινη μορφή Του. 2) Ἀπόστολοι. Συνεργάται τῶν Ἀποστόλων. 3) Κανόνες τῆς Ἁγίας Γραφῆς. 4) Βάπτισμα - Χρίσμα. 5) Σύμβολα τῆς πίστεως. 6) Θ. Εὐχαριστία. 7) Μετάνοια καὶ Ἐξομολόγησις. 8) Νηστείες. 9) Ἐορτὲς - Λατρεία. 10) Κληρικοί. 11) Τάξιν στὴν Ἐκκλησία. 12) Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας. 13) Ἡ μοναχικὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν. 14) Αἵρέσεις - Αἵρετικοί. 15) Ἡ ἠθικὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν. 16) Διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ. 17) Ἐκκλησία καὶ Παιδεία. Τὰ κείμενα ἐλήφθησαν ἀπὸ διάφορα βιβλία 71 συγγραφέων, ἀλφαριθμητικὸς κατάλογος τῶν ὁποίων παρατίθεται.

Καθὼς ἐπληροφορήθην τὸ ἐπόμενον τεῦχος θὰ περιέχει κείμενα πηγῶν διὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ κείμενα δὲ τοῦ δευτέρου τόμου θὰ ἀναφέρονται εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ τὴν σχέσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ἐκαστον λῆμμα ἔχει ἐπιγραφήν καὶ ἐπακριβῆ παραπομπὴν εἰς τὴν σχετικὴν ἐκδόσιν.

Τὸ ἐξώφυλλον τοῦ ἔργου διακοσμῆται με φωτογραφίες ἀπὸ χειρόγραφα.

Ὁφείλομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν καθηγητὴν κ. Ἀναστασίου, ὁ ὁποῖος με τὸ ἔργον του αὐτὸ μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα εὐκόλως νὰ πλησιάσωμεν τὰς πηγὰς, νὰ τὰς μελετήσωμεν καὶ νὰ ἐργασθῶμεν ἐπιστημονικῶς ἐπ' αὐτῶν. Διὰ τῆς ἐργασίας του αὐτῆς ἀρκετὰ διευκολύνει τὴν προαγωγὴν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Ν. Θ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παρὰγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς νεοσυσταθείσης κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Ἐφημερίου Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ οἰκισμοῦ Ζυγοῦ Τυμπά Κοινότητος Διχομοιρίου.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 18ῃ Μαρτίου 1981

† Ὁ Ἄρτης ἹΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίας Ξένης Χαριλάου, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, ἵνα προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακηρύξιν τῶν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημερικῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 24ῃ Μαρτίου 1981

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ἐφημερικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ραφήνας Ἀττικῆς.

Σπάτα, τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1981

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν θέσεων ἐφημερίων τῶν Ἱ. Ναῶν α) Ἁγίου Δημητρίου Μυχούς, β) Εὐαγγελιστρίας Λάμπου Μύλων, γ) Τιμ. Προδρόμου Λισβορίου καὶ δ) Ἁγίου Κωνσταντίνου Νεοχωρίου.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1981

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν Νομοθεσίαν προκηρύσσομε τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χανίων καὶ καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ ὑποβάλωσιν τὰ δικαιολογητικά αὐτῶν ἐντὸς τῶν νομίμων προθεσμιῶν.

Ἐν Χανίοις τῇ 30ῃ Μαρτίου 1981

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

- Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.
Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.
Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοσ. Καθηγητῆ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ Σταυρός.

Πρωτοπρ. Στεφ. Ἀβραμίδη, Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Διοδώρου Α'.

Σεβ. Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ὁ Εὐβοεὺς Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζιγαβηνός (1835-1910).

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος.

Εὐαγγέλου Π. Λέικου, Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικοδήμου.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρωτάνεως τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ νόημα τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821.

Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, «Εἰς ἔργον διακονίας» (Ἐφεσ. 8' 13), Ἐκθεσις Πεπραγμένων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἰωάν. Παναγοπούλου, Ἐφηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Λόγος εἰς τὴν Ἐορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.